

Република Србија
Министарство просвете

Зборник апстраката
Book of Abstracts

ТРАДИЦИОНАЛНО И САВРЕМЕНО У УМЕТНОСТИ И ОБРАЗОВАЊУ
TRADITIONAL AND CONTEMPORARY IN ART AND EDUCATION

ТРЕЋИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП ФАКУЛТЕТА УМЕТНОСТИ
Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Косовска Митровица, 22-23. ДЕЦЕМБАР 2022. године

ТРАДИЦИОНАЛНО И САВРЕМЕНО
У УМЕТНОСТИ И ОБРАЗОВАЊУ
Зборник апстраката

THIRD INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE OF THE FACULTY OF ARTS
of the University of Priština with the temporary seat in Kosovska Mitrovica
Kosovska Mitrovica, 22-23. December 2022.

TRADITIONAL AND CONTEMPORARY
IN ART AND EDUCATION
Book of Abstracts

ОРГАНИЗАТОР

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Факултет уметности са привременим седиштем у Звечану

ИЗДАВАЧ

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Факултет уметности са привременим седиштем у Звечану

ЗА ИЗДАВАЧА

Проф. мр Естер Милентијевић, декан
Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Факултет уметности са привременим седиштем у Звечану

УРЕДНИЦИ

Проф. др Драгана Цицковић Сарајлић
Др Петар Илић, доцент

ПРЕВОД НА ЕНГЛЕСКИ

Др Јелена Бабић Антић, доцент
Сања Вујновић, лектор

ДИЗАЈН И ПРЕЛОМ

Проф. мр Естер Милентијевић

ШТАМПА

Штампарија Стојадиновић
Петровац на Млави

ТИРАЖ

150

ISBN 978-86-83113-63-7

Министарство просвете Републике Србије подржало је одржавање овог
међународног научног скупа.

**ТРЕЋИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП
ФАКУЛТЕТА УМЕТНОСТИ**

Универзитета у Приштини
са привременим седиштем у Косовској Митровици
Косовска Митровица, 22-23. децембра 2022. године

**ТРАДИЦИОНАЛНО И САВРЕМЕНО
У УМЕТНОСТИ И ОБРАЗОВАЊУ**

Зборник апстраката

**THIRD INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
OF THE FACULTY OF ARTS**

of the University of Priština
with the temporary seat in Kosovska Mitrovica
Kosovska Mitrovica, 22-23. December 2022.

**TRADITIONAL AND CONTEMPORARY
IN ART AND EDUCATION**

Book of Abstracts

2022.

ПРОГРАМСКИ ОДБОР СКУПА

Проф. мр Естер Милентијевић, декан, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности, Србија, председник Програмског одбора

Светозар Рапајић, професор емеритус, Универзитет уметности у Београду, Факултет драмских уметности, Србија

Проф. др Драгана Цицовић Сарајлић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности, Србија

Проф. др Моника Милер, Универзитет за образовање Лудвигсбург, Немачка

Проф. др Иван Муди, Нови универзитет у Лисабону (CESEM), Португал и Универзитет Источне Финске, Финска

Проф. др хаб. Ана Галиковска Гајевска, Музичка академија „Станислав Моњуско“ у Гдањску, Пољска

Проф. др Зафер Озген, Универзитет у Ослу, Одсек за музикологију, Норвешка

Проф. др Александра Баландина, Јонски универзитет, Школа музичке и аудиовизуелне уметности, Грчка

Проф. др Зое Дионисиоу, Јонски универзитет, Одсек за музичке студије, Грчка

Проф. др сц. Сузана Марјанић, Институт за етнологију и фолклористику, Загреб, Хрватска

Проф. др сц. Росана Ратковчић, Свеучилиште Сјевер у Копривници, Одсек за медијски дизајн, Хрватска

Проф. др Сњежана Доброта, Универзитет у Сплиту, Филозофски факултет, Хрватска

Проф. др Весна Свалина, Универзитет Јосипа Јурија Штросмајера, Педагошки факултет, Осиек, Хрватска

Проф. др Розалина Попова Коскарова, Универзитет „Св. Кирил и Методије“, Педагошки факултет, Скопље, Северна Македонија

Доц. др Катарина Хабе, Универзитет у Љубљани, Академија за музику, Словенија

Доц. др Катарина Задник, Универзитет у Љубљани, Академија за музику, Педагошки факултет, Словенија

Др Весна Милановић, Универзитет Колеџ Лондон, Велика Британија

Др Ивана Медић, виши научни сарадник, Српска академија наука и уметности, Музиколошки институт, Београд, Србија

Доц. др Јелена Тракиловић, Универзитет у Источном Сарајеву, Педагошки факултет, Бијељина, Република Српска, Босна и Херцеговина

Проф. др Мирјана Закић, Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности, Србија

Проф. др Сања Ранковић, Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности, Србија

Проф. мр Растко Ћирић, Универзитет уметности у Београду, Факултет примењених уметности, Србија

Проф. др Александра Милетић, Универзитет уметности у Београду, Факултет музичких уметности, Србија

Проф. др Биљана Белојица Павловић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Учитељски факултет, Србија

Проф. др Небојша Милићевић, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија

Проф. др Сања Филиповић, Универзитет у Новом Саду, Академија уметности, Србија

Проф. др Дарко Ковачевић, Универзитет у Источном Сарајеву, Република Српска, Електротехнички факултет, Филозофски факултет, Република Српска, Босна и Херцеговина

Доц. др Александра Стошић, Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Србија

Доц. МА Бојана Савић, Универзитет уметности у Београду, Факултет примењених уметности, Србија

Доц. др Јелена Бабић Антић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, Србија

Др Милена Јокановић, научни сарадник, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Србија

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР СКУПА

Проф. мр Естер Милентијевић, декан, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Проф. др Драгана Цицковић Сарајлић, продекан Одсека музичке уметности, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности, председник Организационог одбора

Проф. мр Адријана Виденовић, продекан Одсека драмских уметности, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Проф. др ум. Сузана Вучковић, продекан Одсека драмских уметности, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Проф. др Вера Обрадовић Љубинковић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Проф. др Саша Божидаревић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Проф. др Слободан Кодела, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Проф. др Бранка Гугољ, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Проф. др Војислав Илић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Доц. др Јелена Павличић Шарић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Доц. др Немања Савковић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Доц. др Петар Илић, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

МА Теодора Краговић, сарадник у настави, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

МА Богдан Пиндовић, сарадник у настави, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

Драгана Милић, сарадник у настави, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности

САДРЖАЈ

Сања Филиповић, УМЕТНОСТ И НАУКЕ О ОБРАЗОВАЊУ – ЦИЉЕВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ ОБРАЗОВАЊА НАСТАВНИКА УМЕТНОСТИ.....	16
Sanja Filipović, ART AND EDUCATION SCIENCES – GOALS AND PERSPECTIVES OF ART TEACHER EDUCATION.....	17
Александра Паладин, ТЕЛЕВИЗИЈСКИ МУЗИЧКИ ДОКУМЕНТАРИЗАМ У ФУНКЦИЈИ ОЧУВАЊА КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА	18
Aleksandra Paladin, TELEVISION MUSICAL DOCUMENTARY IN THE FUNCTION OF PRESERVING CULTURAL HERITAGE.....	19
Вера Обрадовић Љубинковић, КЛАВДИЈА ИСАЧЕНКО И / ИЛИ ТЕМЕЉИ БАЛЕТСКОГ АНСАМБЛА НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ	20
Vera Obradović Ljubinković, CLAUDIA ISSATSCHENKO AND/OR THE FOUNDATIONS OF THE BALLET ENSEMBLE OF THE NATIONAL THEATER IN BELGRADE.....	21
Јован Ј. Алексић, ИЗВЕШТАЈИ БЕОГРАДСКЕ ШТАМПЕ О СВЕЧАНОМ УСТОЛИЧЕЊУ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ДИМИТРИЈА У ПЕЊКОЈ ПАТРИЈАРШИЈИ.....	22
Jovan J. Aleksić, REPORTS OF THE BELGRADE PRESS ON THE CEREMONY ENTHRONEMENTATION OF PATRIARCH DIMITRIJ OF THE SERBIA IN THE PATRIARCHY OF PEĆ	23
Саша Божидаревић, Драгана Милић, РУКОВЕДАЊЕ У ПЕСМАМА ИЗ ПРИЗРЕНА ПЕТРА ЂОРЂЕВИЋА – АНАЛИТИЧКИ ПОГЛЕД.....	24
Saša Božidarević, Dragana Milić, GARLANDING IN THE SONGS FROM PRIZREN BY PETAR ĐORĐEVIĆ – AN ANALYTICAL VIEW	25
Mirjana Zakić, DELATNOST NIKOLE MITIĆA NA PLANU ODRŽIVOSTI MUZIČKO-KULTURNOG NASLEĐA	26
Mirjana Zakić, THE ACTIVITIES OF NIKOLA MITIĆ IN TERMS OF THE SUSTAINABILITY OF MUSICAL AND CULTURAL HERITAGE.....	27
Теодора Љ. Јакшић, Милица М. Марјановић, ЗНАЧАЈ ПЕСАМА ЗА СРПСКО ДРУШТВО КРОЗ ИСТОРИЈУ У ОЧУВАЊУ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА, С ОСВРТОМ НА КОСОВО И МЕТОХИЈУ – “ДОГОДИНЕ У ПРИЗРЕНУ”	28

Teodora Lj. Jakšić, Milica M. Marjanović, THE SIGNIFICANCE OF POEMS FOR SERBIAN SOCIETY THROUGHOUT HISTORY IN PRESERVATION OF NATIONAL IDENTITY WITH REFERENCE TO KOSOVO AND METOHIA – “NEXT YEAR IN PRIZREN“	29
Весна Милановић, КОСОВСКИ МОТИВИ У МОДЕРНОЈ И САВРЕМЕНОЈ ИГРИ	30
Vesna Milanović, KOSOVO MOTIFS IN MODERN AND CONTEMPORARY PLAY	31
Јелена Павличић Шарпић, О ЗНАЧАЈУ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ БАШТИЊЕЊА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ	32
Jelena Pavličić Šarić, ON THE IMPORTANCE OF INDIVIDUALIZATION OF INHERITANCE IN KOSOVO AND METOHIJA	33
Zdravko Ranisavljević, SVEKRIVINO ORO KAO IDENTITETSKI MARKER SRPSKOG PLESNOG NASLEĐA U KOSOVSKOM POMORAVLJU	34
Zdravko Ranisavljević, SVEKRIVINO ORO AS AN IDENTITY MARKER OF SERBIAN DANCE HERITAGE IN KOSOVO POMORAVLJE	35
Bojana Savić, KULTURNO NASLEĐE KOSOVA I METOHIJE U OBRAZOVANJU KONZERVATORA-RESTAURATORA	36
Bojana Savić, CULTURAL HERITAGE OF KOSOVO AND METOHIJA IN CONSERVATOR-RESTORER EDUCATION	37
Миле Суботић, УЛОГА СРПСКИХ АРХИЕПИСКОПА И ЈЕРАРХИЈЕ У РАЗВОЈУ ЦРКВЕНЕ УМЕТНОСТИ У ДОБА КРАЉА МИЛУТИНА	38
Mile Subotić, THE ROLE OF THE SERBIAN ARCHBISHOPS AND HIERARCHY IN THE DEVELOPMENT OF CHURCH ART IN THE AGE OF KING MILUTIN	39
Невена Поповић, САВРЕМЕНА УМЕТНИЧКА ИСТРАЖИВАЊА ОСОБЕНОСТИ ПРОСТОРА КОСОВСКЕ МИТРОВИЦЕ И ЗВЕЧАНА	40
Nevena Popović, CONTEMPORARY ARTISTIC EXPLORATIONS OF THE PECULIARITIES OF THE AREA OF KOSOVSKA MITROVICA AND ZVEČAN	41
Роман Н. Чиж, ПРОФЕСИОНАЛНОЕ ПОРТФОЛИО СТУДЕНТОВ КАК СРЕДСТВО ОЦЕНКИ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ В СФЕРЕ ТРАДИЦИОННЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОМЫСЛОВ	42
Roman N. Chizh, PROFESSIONAL PORTFOLIO OF STUDENTS AS A MEANS OF EVALUATING THE FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE OF STUDENTS IN THE FIELD OF TRADITIONAL ARTISTIC CRAFT	43

Snježana Dobrota, NASTAVA GLAZBE U KONTEKSTU SUVREMENE GLAZBENE PEDAGOGIJE	44
Snježana Dobrota, MUSIC CLASSES IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY MUSIC PEDAGOGY.....	45
Петар Илић, Јелена Николић, ДИДАКТИЧКО-МУЗИЧКЕ ИГРЕ У ФУНКЦИЈИ СВЕСТРАНОГ РАЗВОЈА ДЕТЕТА.....	46
Petar Ilić, Jelena Nikolić, DIDACTIC AND MUSICAL GAMES IN THE FUNCTION OF THE COMPREHENSIVE DEVELOPMENT OF THE CHILD.....	47
Нинослав Качарић, ПРАВОСЛАВНА ПЕДАГОГИЈА У СВЕТЛУ ЦРКВЕНИХ УМЕТНОСТИ	48
Ninoslav Kačarić, ORTHODOX PEDAGOGY IN THE LIGHT OF CHURCH ARTS.....	49
Ivana Katarinčić, METODE POUČAVANJA U ŠKOLAMA ZA KLASIČNI BALET.....	50
Ivana Katarinčić, TEACHING METHODS IN CLASSICAL BALLET SCHOOLS	51
Ljubinka Lazić, UMJETNOST I UMJETNIČKO ZNANJE STRUČNJAKA U FUNKCIJI (RE)SOCIJALIZACIJE DJECE	52
Ljubinka Lazić, ART AND ARTISTIC KNOWLEDGE OF EXPERTS IN THE FUNCTION OF (RE)SOCIALIZATION OF CHILDREN.....	53
Nebojša Milićević, Miroslav Komlenić, ULOGA KREATIVNOSTI I UMETNOSTI U SAVREMENOM OBRAZOVANJU	54
Nebojša Milićević, Miroslav Komlenić, THE ROLE OF CREATIVITY AND ART IN UNIVERSAL EDUCATION.....	55
Lidija Nikolić, Ivana Šenk Gergorić, Marija Berać-Jozić, ODUSTAJANJE UČENIKA OD GLAZBENOG OBRAZOVANJA IZ PERSPEKTIVE NASTAVNIKA GLAZBENIH ŠKOLA	56
Lidija Nikolić, Ivana Šenk Gergorić, Marija Berać-Jozić, STUDENT WITHDRAWAL FROM MUSIC EDUCATION FROM THE PERSPECTIVE OF MUSIC SCHOOL TEACHERS	57
Dragan Pavlović, Suzana Pavlović, ISKUSTVA I PROBLEMI TOKOM I POSLE PANDEMIJE COVID 19 U NASTAVI PREDMETA KOMERCIJALNA I MODNA FOTOGRAFIJA NA FAKULTETU ZA MEDIJE I KOMUNIKACIJE	58

Dragan Pavlović, Suzana Pavlović, EXPERIENCES AND PROBLEMS DURING AND AFTER THE COVID 19 PANDEMIC IN THE COURSE COMMERCIAL AND FASHION PHOTOGRAPHY AT THE FACULTY OF MEDIA AND COMMUNICATIONS	59
Розалина Попова Коскарова, ИСТОРИСКИ И ТЕОРИСКИ ОСНОВИ НА ЕСТЕТСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ И СОВРЕМЕНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ.....	60
Rozalina Popova Koskarova, HISTORICAL AND THEORETICAL BASIS OF AESTHETIC EDUCATION AND MODERN TRENDS.....	61
Биљана Радовановић, УМЕТНИЧКО И НАУЧНО ОБРАЗОВАЊЕ.....	62
Biljana Radovanović, ARTISTIC AND SCIENTIFIC EDUCATION	63
Драгана Цицовић Сарајлић, Анђелка Ковач, Биљана Павловић Белојица, СРПСКА ДУХОВНА МУЗИКА КАО ЧИНИЛАЦ РАЗВОЈА НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА	64
Dragana Cicović Sarajlić, Anđelka Kovač, Biljana Pavlović Belojica, SERBIAN SPIRITUAL MUSIC AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL IDENTITY	65
Немања Савковић, НИЧЕОВО ПОИМАЊЕ ГРЧКЕ ТРАГЕДИЈЕ И ТРАГИЧКОГ СВЕТОНАЗОРА.....	66
Nemanja Savković, NIETZSCHE'S UNDERSTANDING OF GREEK TRAGEDY AND THE TRAGIC WORLDVIEW.....	67
Марина Синелкова, ПАЛЕХСКАЯ ЛАКОВАЯ МИНИАТЮРА В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ НАРОДНОГО ТВОРЧЕСТВА (АКАДЕМИИ)	68
Marina Sinelnikova, PALEKH LACQUER MINIATURE STUDIES AT THE HIGHER SCHOOL OF FOLK ARTS (ACADEMY).....	69
Александар М. Стојадиновић, Ана Д. Спасић Стошић, Ивана Д. Тасић Митић, ТЕМАТСКО ПЛАНИРАЊЕ САДРЖАЈА О ТРАДИЦИЈИ У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ	70
Aleksandar M. Stojadinović, Ana D. Spasić Stošić, Ivana D. Tasić Mitić, THEMATIC PLANNING OF LESSONS ON TRADITION IN CLASSROOM TEACHING	71
Tamara M. Stojanović, Vojislav L. Ilić, Andrijana Šikl Erski, ULOGA NASTAVNIKA LIKOVNE KULTURE U KVALITETNOJ ŠKOLI	72
Tamara M. Stojanović, Vojislav L. Ilić, Andrijana Šikl Erski, THE ROLE OF THE ART TEACHER IN A QUALITY SCHOOL	73

Александра Стошић, СВРХА И ДЕЛОВАЊЕ НАРОДНЕ (ДЕЧЈЕ) ПЕСМЕ И САВРЕМЕНИХ ЈЕЗИЧКИХ ИЗРЕКА НА ПОСТАВКУ ПРИРОДНЕ ВОКАЛНЕ ТЕХНИКЕ НА ОСНОВНО-ШКОЛСКОМ УЗАСТУ	74
Aleksandra Stošić, THE PURPOSE AND EFFECT OF FOLK (CHILDREN'S) SONGS AND MODERN LANGUAGE SAYINGS ON THE SETTING OF NATURAL VOCAL TECHNIQUE AT PRIMARY SCHOOL AGE.....	75
Vesna Svalina, AKTIVNO I KREATIVNO UČENJE I NJIHOVA PRIMENA U SAVREMENOJ NASTAVI MUZIKE	76
Vesna Svalina, ACTIVE AND CREATIVE LEARNING AND THEIR APPLICATION IN CONTEMPORARY MUSIC TEACHING	77
Vitkay Kucsera Ágota, FIZIČKA AKCIJA (POKRET) KAO PARTNER U VOKALNOM OBRAZOVANJU GLUMCA.....	78
Vitkay Kucsera Ágota, PHYSICAL ACTION (MOVEMENT) AS A PARTNER.....	79
Татјана Захарова, Ольга Морозова, Евгений Кокшаров, ЛАКОВАЯ МИНИАТЮРА ПАЛЕХА: ИСТОРИЈА И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РЕМЕСЛА.....	80
Tatiana Zakharova, Olga Morozova, Eugene Koksharov, LACQUER MINIATURE PAINTING OF PALEKH: THE HISTORY AND CURRENT STATE OF THE CRAFT	81
Алекса Цигановић, Драган Јовићевић, РАНЕ ТЕХНИКЕ ВИЗУЕЛИЗАЦИЈЕ КАО ВИРТУЕЛНЕ ДОКУМЕНТАРИЗАЦИЈЕ: СРПСКО САКРАЛНО ГРАДИТЕЉСТВО И ФРЕСКО СЛИКАРСТВО У ТРИ СЕРИЈАЛА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈЕ БЕОГРАД ОСАМДЕСЕТИХ ГОДИНА XX ВЕКА	82
Aleksa Ciganović, Dragan Jovičević, EARLY TECHNIQUES OF VISUALIZATION AS VIRTUAL DOCUMENTATION: SERBIAN SACRED BUILDING AND FRESCO PAINTING IN THREE SERIES OF RADIO-TELEVISION BELGRADE IN THE EIGHTIES OF THE 20th CENTURY.....	83
Александра Димитријевић, Лазар Димитријевић, СИНТЕЗА КАЛИГРАФСКОГ АЛФАБЕТА И ЛИКОВНОГ ИЗРАЗА ХУАНА МИРОА	84
Aleksandra Dimitrijević, Lazar Dimitrijević, SYNTHESIS OF CALLIGRAPHIC ALPHABET AND FINE THE EXPRESSION OF JUAN MIRÓ	85
Jelena D. Đorđević, HVOŠTANSKA ZEMLJA – PROSTOR UMETNIČKOG PAMĆENJA DARINKE JEVRIĆ	86

Jelena D. Đorđević, HVOŠTANSKA ZEMLJA – SPACE OF ARTISTIC MEMORY OF DARINKA JEVRIĆ	87
Anna Galikowska Gajewska, SEE THE MUSIC! ORIGINAL CHOREOGRAPHIES AS AN INDIVIDUAL LANGUAGE OF ARTISTIC EXPRESSION	88
Ана Галиковска Гајевска, ВИДИТЕ МУЗИКУ!ОРИГИНАЛНЕ КОРЕОГРАФИЈЕ КАО ИНДИВИДУАЛНИ ЈЕЗИК УМЕТНИЧКОГ ИЗРАЗА	89
Милена Јокановић, УМЕТНИЧКИ ПРИСТУПИ У ОЧУВАЊУ НАСЛЕЂА: ИЗМЕЂУ ИСТОРИЈЕ И ФИКЦИЈЕ	90
Milena Jokanović, ARTISTIC APPROACHES IN HERITAGE PRESERVATION: BETWEEN HISTORY AND FICTION	91
Biljana Jovanović Ilić, KAMERA ISPRED STVARNOSTI – ONTOLOGIJA OTPORA KULTURNOG PREDELA	92
Biljana Jovanović Ilić, CAMERA IN FRONT OF REALITY – ONTOLOGY THE RESISTANCE OF THE CULTURAL LANDSCAPE	93
Suzana Marjanić, SUSRET ETNA I KONCEPTA / KONCEPTUALNE UMJETNOSTI U UMJETNOSTI PERFORMANSA ILI O POTREBI DA SE TZV. PRIMITIVNA I SUVREMENA UMJETNOST SPOJE U JEDNO (MANGELOS + V. D. TROKUT)	94
Suzana Marjanić, MEETING POINT OF ETHNO AND CONCEPT/CONCEPTUAL ART IN PERFORMANCE ART OR ABOUT THE NEED FOR THE SO-CALLED PRIMITIVE AND CONTEMPORARY ART MERGING INTO ONE (MANGELOS + V. D. TROKUT)	95
Angelina Milosavljević, FEDERIKO BOROMEIO O KOPIJAMA UMETNIČKIH DELA U KONTEKSTU STVARANJA UMETNIČKE ZBIRKE BIBLIOTEKE AMBROZIJANA U MILANU	96
Angelina Milosavljević, FEDERICO BORROMEIO ON COPIES OF ARTWORKS IN THE CONTEXT OF THE CREATION OF ART COLLECTION IN BIBLIOTECA AMBROSIANA IN MILANO	97
Miloš Mitić, KOREODRAMA 700 – KA NOVIM SCENSKIM FORMAMA U UMETNIČKOJ NARODNOJ IGRI	98
Miloš Mitić, KOREODRAMA 700 – TOWARDS NEW STAGE FORMS IN ARTISTIC FOLK DANCE	99
Ivan Moody, THE IDEA OF OPERA AS A MANIFESTATION OF NATIONALISM IN SOUTHERN EUROPE	100

Иван Муди, ИДЕЈА ОПЕРЕ КАО МАНИФЕСТАЦИЈЕ НАЦИОНАЛИЗМА У ЈУЖНОЈ ЕВРОПИ	101
Bojana Pašajlić, Natalija Bogdanović, REINTERPRETACIJA TRADICIJE U UMETNIČKOJ OBLASTI UNUTRAŠNJA ARHITEKTURA – INTERDISCIPLINARNI I INTEGRALNI PRISTUP PROJEKTOVANJU	102
Bojana Pašajlić, Natalija Bogdanović, REINTERPRETATION OF TRADITION IN THE ARTISTIC FIELD OF INTERIOR ARCHITECTURE – AN INTERDISCIPLINARY AND INTEGRAL APPROACH TO DESIGN	103
Јована Пикулић, (АНТИ)РАТНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ПЕТРА ЛУБАРДЕ КАО СЛИКАРСТВО КОЛЕКТИВНОГ ПАМЋЕЊА	104
Jovana Pikulić, THE(ANTI) WAR COMPOSITIONS OF PETAR LUBARDA AS COLLECTIVE MEMORY PAINTING	105
Marija Radisavčević, POVRATAK SEĆANJU – LINIJA ŽIVOTA BAJIĆEVIH	106
Marija Radisavčević, RETURN TO MEMORY – THE LINE OF LIFE OF THE BAJIĆ FAMILY	107
Vesna Todorović, STILSKE OSNOVE RAZVOJA SAVREMENOG ŽIVOPISA	108
Vesna Todorović, STYLISTIC FOUNDATIONS OF THE DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY PAINTING	109
Јелена Тракиловић, БАЈИЋЕВА ОПЕРА <i>KHEZ IVO OD SEMBERIJE</i> НА СРПСКИМ МУЗИЧКИМ СЦЕНАМА	110
Jelena Trakilović, BAJIĆ'S OPERA <i>PRINCE IVO OF SEMBERIJA</i> ON SERBIAN MUSICAL STAGES	111
Marija Živković, ANALITIČKI POSTUPCI U KRITIKAMA PREMIJERNIH BALETNIH PREDSTAVA HRVATSKOGA NARODNOGA KAZALIŠTA U ZAGREBU OD 2018. DO 2022. GODINE	112
Marija Živković, ANALYTICAL PROCEDURES IN REVIEWS OF THE PREMIERE BALLET PERFORMANCES OF THE CROATIAN NATIONAL THEATER IN ZAGREB FROM 2018 TO 2022	113
Jelena B. Babić Antić, Anita V. Janković, NASTAVA ENGLESKOG JEZIKA ZA STUDENTE UMETNOSTI U POST-KOVID STVARNOSTI – SADA JE VREME ZA DIGITALNU TRANSFORMACIJU	114

Jelena B. Babić Antić, Anita V. Janković, EAP IN THE POST-COVID REALITY – NOW IS THE TIME FOR DIGITAL TRANSFORMATION	115
Danijela G. Kulić, Anita V. Janković, ISTRAŽIVANJA U NAUCI I UMETNOSTI: KOMPLEMENTARNOSTI I MIMOILAŽENJA	116
Danijela G. Kulić, Anita V. Janković, RESEARCH IN SCIENCE AND ART: HARMONY AND DISCORD	117
Драгана Цицовић Сарајлић, Теодора Краговић, ЗАСТУПЉЕНОСТ САВРЕМЕНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У ОСНОВНОШКОЛСКОЈ НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ	118
Dragana Cicović Sarajlić, Teodora Kragović, REPRESENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES IN ELEMENTARY SCHOOL TEACHING OF MUSIC CULTURE	119
Tamara Simović, UTICAJ DIGITALNE ERE NA NASTAVU KNJIŽEVNOSTI	120
Tamara Simović, THE INFLUENCE OF THE DIGITAL ERA ON THE TEACHING OF LITERATURE	121
Maja Vukadinović, ZNAČAJ I PRIMENA DIGITALNIH ALATA U UNIVERZITETSKOJ NASTAVI VIZUELNIH UMETNOSTI	122
Maja Vukadinović, IMPORTANCE AND APPLICATION OF DIGITAL TOOLS IN UNIVERSITY TEACHING OF VISUAL ARTS	123
Katarina Zadnik, MUZIČKO OBRAZOVANJE S TRADICIONALNIM DIDAKTIČKIM PRISTUPIMA I PRISTUPIMA KORIŠTENJEM DIGITALNIH ALATA	124
Katarina Zadnik, MUSIC EDUCATION WITH TRADITIONAL DIDACTIC APPROACHES AND APPROACHES USING DIGITAL TOOLS	125
Alexandra Balandina, PERFORMANCE PRACTICE IN ETHNOMUSICOLOGY: EXPERIENCES FROM HIGHER EDUCATION AND FIELD RESEARCH (IN MEMORIAM OF YURY ARBATSKI)	126
Александра Баландина, ИЗВОЂАЧКА ПРАКСА У ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈИ: ИСКУСТВА ИЗ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА И ТЕРЕНСКИХ ИСТРАЖИВАЊА (СЕЋАЊЕ НА ЈУРИЈА АРБАТСКОГ)	127
Darko Kovačević, PREVOĐENJE I PREPJEVAVANJE OPERSKOG LIBRETA KAO (RE)KONSTRUISANJE MUZIČKOG DISKURSA	128
Darko Kovačević, TRANSLATION AND ADAPTATION OF AN OPERA LIBRETTO AS A (RE)CONSTRUCTION OF MUSICAL DISCOURSE	129

Gordana Manojlović Kovačević , TRADICIONALNO I SAVREMENO U CIKLUSU PESAMA <i>THYME AND RUE</i> ALANA TOMASA	130
Gordana Manojlović Kovačević , TRADITIONAL AND CONTEMPORARY IN ALAN THOMAS' <i>THYME AND RUE</i> SONG CYCLE	131
Ања Павловић , <i>ТЕМАНЕ</i> – ПОРЕКЛО И ЗАСТУПЉЕНОСТ ТРАДИЦИОНАЛНОГ МУЗИЧКОГ ИНСТРУМЕНТА НА БАЛКАНУ	132
Anja Pavlović , <i>ĆEMANE</i> – ORIGIN AND REPRESENTATION OF THE TRADITIONAL MUSICAL INSTRUMENT IN THE BALKANS	133
Игор Сарајлић , АМБИВАЛЕНТНОСТ У ЗНАЧЕЊУ И ТУМАЧЕЊУ ПОЈЕДИНИХ ОДСЕКА ПРВОГ СТАВА БЕТОВЕНОВЕ СИМФОНИЈЕ <i>ЕРОИКА</i>	134
Igor Sarajlić , AMBIVALENCE IN THE CONTENT AND INTERPRETATION OF INDIVIDUAL SECTIONS OF THE FIRST MOVEMENT OF BEETHOVEN'S <i>EROICA</i> SYMPHONY	135
Jelena Simonović Kovačević , SAVREMENA KULTURNA PRAKSA I KLASIČNA MUZIKA: SPOJ NESPOJIVOG? PRIMER ANDRE RIJU I NJEGOV <i>JOHAN ŠTRAUS</i> ORKESTAR	136
Jelena Simonović Kovačević , CONTEMPORARY CULTURAL PRACTICE AND CLASSICAL MUSIC: A FUSION OF THE INCOMPATIBLE? THE EXAMPLE OF ANDRE RIEU AND HIS <i>JOHANN STRAUSS</i> ORCHESTRA	137
Dina Vojvodić Nikolić , ČASOPIS „SAVREMENI AKORDI“ (1954–1961) U ISTORIJI SRPSKE MUZIČKE PERIODIKE XX VEKA	138
Dina Vojvodić Nikolić , THE MAGAZINE "SAVREMENI AKORDI" (1954–1961) IN THE HISTORY OF SERBIAN MUSICAL PERIODICALS OF THE 20 TH CENTURY	139

ПЛЕНАРНА ПРЕДАВАЊА / PLENARY LECTURES**Сања Филиповић**

Универзитет у Новом Саду, Академија уметности

sanja.filipovic73@gmail.com

**УМЕТНОСТ И НАУКЕ О ОБРАЗОВАЊУ – ЦИЉЕВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ
ОБРАЗОВАЊА НАСТАВНИКА УМЕТНОСТИ**

Образовање наставника уметности је вишедеценијска пракса на уметничким факултетима у Србији. Програм образовања наставника ликовне културе на високошколским установама у Републици Србији до сада је био заступљен само као садржај програма образовања ликовних уметника, примењених уметника и дизајнера. Последњих година, положај наставника, редефинисање његових улога и иницијалног образовања се мења као резултат реформе савременог институционалног образовања у Европи, као и потписивање Сорбонске и Болоњске декларације, који су утицали и на новоусвојени *Закон о високом образовању* (2020). Посебно су значајна стратешка документа *Правилници* Националног савета за високо образовање (НСВО) који дефинишу минималне критеријуме за звање наставника који остварују наставу на високошколским установама, потом научне, уметничке и стручне области у оквиру образовно-научних, односно образовно-уметничких поља и листу стручних, академских и научних назива са знаком звања одговарајућег степена студија из одговарајућих образовно-научних и образовно-уметничких области. Иако су законске регулативе јасно дефинисане у погледу образовања наставника, њиховог ангажовања на високошколским установама, као и студијских програма, поставља се питање квалитета садржаја које актуелни програми за образовање наставника уметности нуде: У којој мери адекватно припремају будућег наставника, а у складу са наведеним стратешким документима, међу којима су и *Стандарди компетенција наставника* (2011), потом природом уметничке дисциплине, као и савременим парадигмама образовања? У овом раду се анализирају наведена питања и представљају програми за образовање наставника уметности (ликовних уметности, примењених уметности и дизајна) у Републици Србији уз критичке рефлексије и препоруке за побољшање у складу са савременим образовним концепцијама.

Кључне речи: високошколско образовање, стандарди компетенција, методика наставе, наставник уметности

Sanja Filipović

University in Novi Sad, Academy of Arts

ART AND EDUCATION SCIENCES – GOALS AND PERSPECTIVES OF ART TEACHER EDUCATION

The education of art teachers is a multi-decade practice at art faculties in Serbia. The education program for art teachers at higher education institutions in the Republic of Serbia has so far been represented only as the content of the education program for fine artists, applied artists and designers. In recent years, the position of the teacher, the redefinition of their roles and initial education has changed as a result of the reform of modern institutional education in Europe, as well as the ratification of the Sorbonne and Bologna declarations, which also influenced the newly adopted *Law on Higher Education* (2020). Particularly important strategic documents are the *Regulations* of the National Council for Higher Education (NCHE), which define the minimum criteria for the title of teacher who teach at higher education institutions, then scientific, artistic and professional fields within the educational-scientific, i.e. educational-artistic fields and the list of professional, academic and scientific titles with an indication of the title of the corresponding degree of study in the corresponding educational-scientific and educational-artistic fields. Although the legal regulations are clearly defined in terms of teacher education, their involvement in higher education institutions, as well as study programs, the question arises of the quality of the content that current programs for the education of art teachers offer: To what extent do they adequately prepare future teachers, and in accordance with the aforementioned strategic documents, among which are the *Standards of Teacher Competence* (2011), then the nature of the artistic discipline, as well as modern paradigms of education? This paper analyzes the mentioned questions and presents programs for the education of art teachers (fine arts, applied arts and design) in the Republic of Serbia with critical reflections and recommendations for improvement in accordance with modern educational concepts.

Keywords: higher education, competency standards, teaching methodology, art teacher

Александра Паладин

Универзитет Привредна академија, Нови Сад

Факултет савремених уметности, Београд

aleksandra.paladin@fsu.edu.rs

ТЕЛЕВИЗИЈСКИ МУЗИЧКИ ДОКУМЕНТАРИЗАМ У ФУНКЦИЈИ ОЧУВАЊА КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА

Културно наслеђе представља нераскидиви део традиције сваког народа. Иако у научној литератури не постоји јединствена дефиниција шта све овај појам означава, што указује и на комплексност његовог тумачења, кроз законске регулативе оно се одређује у контексту материјалних и нематеријалних ресурса наслеђених из прошлости, чиме се препознаје и неопходност његовог очувања. У контексту савременог друштва у коме медији имају веома важну улогу у обликовању различитих ставова аудиторијума, неопходно је указати и на њихову важност у формирању односа самог друштва према културном наслеђу. Оно се у медијским оквирима препознаје као историјска грађа, као документ, који има симболичку вредност и може постати тема за обликовање различитих медијских формата. У том смислу интересантно је анализирати различите концепте телевизијског документаризма који се бави музиком као културним наслеђем и указати на могуће modele транспозиције баштине у језик медија. Поменуто ће бити сагледано кроз два серијала Радио-телевизије Србије (РТС) – *Српска музика кроз векове* и *Београд у музичким збивањима 20. века*.

Кључне речи: културно наслеђе, медији, документаризам, музика, РТС

Aleksandra Paladin

University of Business Academy, Novi Sad

Faculty of Contemporary Arts, Belgrade

TELEVISION MUSICAL DOCUMENTARY IN THE FUNCTION OF PRESERVING CULTURAL HERITAGE

Cultural heritage is an inseparable part of the tradition of every nation. Although in the scientific literature there is no single definition of what this term means, thus pointing to the complexity of its interpretation, it has been determined through legal regulations in the context of material and immaterial resources inherited from the past, and the necessity for its preservation has been recognized. In the context of modern society in which the media play a very important role in shaping the different attitudes of the audience, it is necessary to point out their importance in the formation of the relationship of the society itself, towards the cultural heritage. It is recognized in the media framework as a historical material, as a document, which has a symbolic value and can become a topic for shaping different media formats. In this sense, it is interesting to analyze different concepts of television documentary that deal with music as cultural heritage and point out to possible models of transposition of heritage into the language of the media. This will be reviewed in two series of the Radio and Television of Serbia (RTS) - *Serbian music through the centuries* and *Belgrade in the musical events of the 20th century*.

Keywords: cultural heritage, media, documentary, music, RTS

Вера Обрадовић Љубинковић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,

Факултет уметности

vera.obradovic@art.pr.ac.rs

**КЛАВДИЈА ИСАЧЕНКО И / ИЛИ ТЕМЕЉИ БАЛЕТСКОГ АНСАМБЛА
НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ**

Поводом стогодишњице балетске уметности у Србији, рад се бави истраживањем деловања Клавдије Исаченко, особене уметнице и прве кореографкиње Народног позоришта, која је симбиотички уједињујући знања пластичне, модерне и класичне игре, као и глумачког система Станиславског, истраживала „дубоке законе свога покрета“. Као глумица играла је са Немирович-Данченком у Русији. Пошто је истицала значај индивидуалности и личног искуства, неодвојивост улоге од личности, њено промишљање балетске игре потврђује се симбиотички повезаним са глумачком техником. Почетком XX века, допринела је оснивању ансамбла београдског балета Народног позоришта у Београду, али парадоксално, ти прелиминарни темељи учињени су на основама пластичног балета, слободног покрета, тј. експресивности и модерности у игри, што је убрзо произвело велике полемике у српској јавности, културним и интелектуалним круговима. Клавдија Исаченко је властити уметнички и педагошки рад у ансамблу и Глумачко-балетској школи Народног позоришта заснивала на учењима великих европских реформатора уметничке игре, као што су: Франсоа Делсарт, Емил Жак-Далкроз, Исидора Данкан, Рудолф Лабан. Пуну деценију пре њеног доласка у Београд исте играчке и сценске принципе из Европе у Србију пренела је Мага Магазиновић, која остаје без пружене институционалне прилике да ради и ствара са уметницима у Народном позоришту. Циљ овог истраживања је да се осветли значај и допринос руске уметнице београдском балету и његовом настанку, Клавдије Исаченко, као и да укаже на потенцијал примене наведеног симбиотичког приступа у балетској и глумачкој педагогији.

Кључне речи: Клавдија Исаченко, Балет Народног позоришта, класична игра, пластични балет, модерна игра

Vera Obradović Ljubinković

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

CLAUDIA ISSATSCHENKO AND/OR THE FOUNDATIONS OF THE BALLET
ENSEMBLE OF THE NATIONAL THEATER IN BELGRADE

On the celebration of the centenary of the art of ballet in Serbia, this article deals with the research of Claudia Issatschenko, a special artist and the first choreographer of the National Theater, who explored the "deep laws of their movement" through the symbiotic combination of the knowledge of plastic, modern and classical dance with Stanislavski's acting system. As an actress, she performed with Nemirovich-Danchenko in Russia. As she emphasized the importance of individuality and personal experience, the inseparability of the role from the personality, her understanding of ballet dance is confirmed by its symbiotic connection with acting technique. At the beginning of the 20th century, she contributed to the founding of the Belgrade Ballet ensemble of the National Theater in Belgrade, but paradoxically, these preliminary foundations were created on the basis of plastic ballet, free movement, expressivity and modernity in dance, which soon led to great polemics in the Serbian public, cultural and intellectual circles. Claudia Issatschenko based her own artistic and pedagogical work in the ensemble and in the Acting Ballet School of the National Theater on the teachings of the great European reformers of artistic dance, such as: François Delsart, Emil Jacques-Dalcroze, Isidora Duncan, Rudolf Laban. A whole decade before Issatschenko's arrival in Belgrade, Maga Magazinović brought the same dance and stage principles from Europe to Serbia but had no institutional opportunity to work and create with the artists of the National Theater. The aim of this research is to shed light on the importance and contribution of the Russian artist Claudia Issatschenko to the Belgrade Ballet and its creation, and to show the potential of applying the mentioned symbiotic approach in ballet and acting pedagogy.

Keywords: Klavdija Isachenko, Ballet of the National Theater, classical dance, plastic ballet, modern dance

ПАРАЛЕЛНЕ СЕСИЈЕ / PARALLEL SESSIONS**НАСЛЕЂЕ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ / HERITAGE OF KOSOVO AND METOHIJA****Јован Ј. Алексић**

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
 Филозофски факултет
 jovan.aleksic@pr.ac.rs

**ИЗВЕШТАЈИ БЕОГРАДСКЕ ШТАМПЕ О СВЕЧАНОМ УСТОЛИЧЕЊУ
 ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ДИМИТРИЈА У ПЕЋКОЈ ПАТРИЈАРШИЈИ**

Стварањем Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца 1. децембра 1918. године створени су услови за васпостављање јединства Српске патријаршије, чији су се делови, услед историјских околности, вековима налазили у оквиру различитих држава. Званично уједињење Српске православне цркве извршено је 12. септембра 1920. године у саборској дворани патријаршијског двора у Сремским Карловцима. За првог патријарха обновљене Српске патријаршије изабран је дотадашњи архиепископ београдски и митрополит Србије Димитрије (Павловић). Његово устоличење прво је планирано за Спасовдан 1921. године, затим и за разне празнике током 1922. и 1923. године, да би се на крају донела одлука да се тај свечани чин догоди на празник Успења Пресвете Богородице 28. августа 1924. године. Манифестација увођења патријарха Димитрија у „трон Светог Саве“ под сводовима Пећке патријаршије била је једна од „вести године“ у тадашњим београдским штампаним медијима. Анализа садржаја њихових извештаја представља главни истраживачки изазов нашег рада. Поред написа београдске штампе, хеуристичку основу нашег рукописа чине доступни историјски извори и референтна историографска литература.

Кључне речи: устоличење, патријарх српски Димитрије, Пећка патријаршија, београдска штампа

Jovan J. Aleksić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy

REPORTS OF THE BELGRADE PRESS ON THE CEREMONY
ENTHRONMENTATION OF PATRIARCH DIMITRIJ OF
THE SERBIA IN THE PATRIARCHY OF PEĆ

With the establishment of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes on December 1, 1918, the conditions were created for the restoration of the unity of the Serbian Patriarchy, which, due to historical circumstances, had been distributed among different states for centuries. The formal unification of the Serbian Orthodox Church took place on September 12, 1920, in the Assembly Hall of the Patriarchal Court in Sremski Karlovci. The Archbishop of Belgrade and Metropolitan of Serbia, Dimitrije (Pavlović) was elected the first Patriarch of the re-established Serbian Patriarchate. His coronation was initially scheduled for Ascension Day 1921, then for various holidays during 1922 and 1923, and finally it was decided to hold the coronation on August 28, 1924, the Feast of the Dormition of the Mother of God. The manifestation of the coronation of Patriarch Dimitrije on the "Throne of Sveti Sava" under the arch of the Patriarchate of Peć was one of the "news of the year" in the Belgrade print media of those days. The analysis of their reports represents the main exploratory challenge for our work. In addition to the headlines in the Belgrade press, the available historical sources and the relevant historiographical literature form the heuristic basis of our work.

Keywords: coronation, Serbian Patriarch Dimitrije, Patriarchate of Peć, Belgrade press

Саша Божидаревић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Факултет уметности

Драгана Милић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Факултет уметности

sasa.bozidarevic@art.pr.ac.rs

РУКОВЕДАЊЕ У ПЕСМАМА ИЗ ПРИЗРЕНА ПЕТРА ЂОРЂЕВИЋА – АНАЛИТИЧКИ ПОГЛЕД

Песме из Призрена (први и други циклус) музичког педагога и композитора Петра Ђорђевића, представљају својеврсну реминисценцију на руковетну традицију мокрањчевског типа са примесама специфичног метохијског (призренског) идиома. Настале седамдесетих и осамдесетих година прошлог века опонирају тадашњем актуелном музичком тренутку и владајућим стилским оријентацијама, како по композиционој техници која је у њима примењена, тако и по својеврсном односу композитора према фолклорној традицији са изразитим аутохтоним (локалним) обележјима. Као један од ретких образованих музичара српске националности тог времена на Косову и Метохији Петар Ђорђевић настоји да хорским обрадама призренских народних песама укаже на важност неговања и очувања фолклорне традиције, а преко ње и српског националног идентитета. У раду ће бити истражени и приказани поступци уметничке обраде фолклора у корелацији са упоредном анализом сродних примера из Мокрањчевих руковети. Циљ овог рада је да укаже на својеврсне и неоспорне утицаје руковетног модела Стевана Мокрањца у апострофираним циклусима Петра Ђорђевића са посебним акцентом на стилско-временски и културни контекст у коме су они настали.

Кључне речи: хорска музика фолклорне провенијенције, Стеван Мокрањац, руковетни модел, Петар Ђорђевић, метохијски идиом

Saša Božidarević

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

Dragana Milić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

GARLANDING IN *THE SONGS FROM PRIZREN* BY PETAR ĐORĐEVIĆ –
AN ANALYTICAL VIEW

The Songs from Prizren (1st and 2nd cycle) of music educator and composer Petar Đorđević remind in some ways of the garland tradition of Mokranjac, with some traits of a specific idiom of Metohijan (Prizren). They were composed in the 1970s and 80s and defy the then current musical moments and prevailing styles, whether in terms of the compositional techniques used or the relationship between the composer and the folklore tradition with certain autochthonous (local) traits. As one of the few educated Serbian musicians in Kosovo and Metohija at that time, Petar Đorđević wants to emphasize the importance of preserving and maintaining the folklore tradition for the choral rendition of local folk songs from Prizren and thus the preservation of Serbian national identity. In this paper, the individual steps of the artistic realization of folklore are analyzed using examples from Mokranjac's garlands. The aim of this text is to point out certain irrefutable features of Stevan Mokranjac's garland model that had an influence on the above mentioned cycles of Petar Đorđević, focusing on the style, time and cultural context in which they were created.

Keywords: choral music of folkloric origin, Stevan Mokranjac, garland model, Petar Djordjevic, Metohijan idiom

Mirjana Zakić

Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet muzičke umetnosti

mira.zakic@gmail.com

DELATNOST NIKOLE MITIĆA NA PLANU ODRŽIVOSTI MUZIČKO-KULTURNOG NASLEĐA

Istraživanja muzičkofolklornog materijala Kosovskog Pomoravlja, vršena od etnomuzikologa sa Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu u periodu od 2016. do 2022. godine, rezultirala su dragocenim uvidima u muzičko stvaralaštvo ove oblasti. Na planu negovanja instrumentalne tradicije posebno se ističe aktivna delatnost Nikole Mitića, rođenog 1987. godine u Šilovu. Izvođenje ovog poliinstrumentaliste ispoljava se kroz njegovu veštinu sviranja na fruli, gajdama, kavalu, dvojnicama, okarini, klarinetu i saksofonu. Repertoar, izvođački stil i javna predstavljanja na kulturnim scenama Kosova i Metohije kvalifikuju Nikolu Mitića kao prezentera muzičkog nasleđa i kao prepoznatljivog nosioca instrumentalne prakse u pripadajućoj lokalnoj zajednici. Pored primenjenog biografskog metoda, u radu će posebna pažnja biti posvećena pitanjima revitalizacije, edukacije i prezentacije tradicionalnih muzičko-kulturnih vrednosti u savremenim okolnostima.

Ključne reči: Nikola Mitić, Šilovo (Kosovsko Pomoravlje), instrumentalna praksa, revitalizacija, edukacija, prezentacija

Mirjana Zakić

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music

THE ACTIVITIES OF NIKOLA MITIĆ IN TERMS OF THE SUSTAINABILITY OF MUSICAL AND CULTURAL HERITAGE

The research of musical folklore material of Kosovsko Pomoravlje, conducted by ethnomusicologists from the Faculty of Music in Belgrade in the period from 2016 to 2022, revealed valuable insights into the musical creativity of this area. The activity of Nikola Mitić, who was born in Šilovo in 1987, is particularly noteworthy in terms of cultivating the instrumental tradition. The performances of this poly-instrumentalist show his skills on the flute (frula), bagpipes, kaval, double whistle (dvojnica), ocarina, clarinet and saxophone. Repertoire, performance style and public appearances in the cultural scene of Kosovo and Metohija qualify Nikola Mitić as a presenter of musical heritage and a recognizable carrier of instrumental practice in the local community. In addition to the applied biographical method, the paper pays special attention to issues of revival, formation and presentation of traditional musical and cultural values in modern circumstances.

Keywords: Nikola Mitić, Šilovo (Kosovo Pomoravlje), instrumental practice, revitalization, education, presentation

Теодора Љ. Јакшић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Филозофски факултет

Милица М. Марјановић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Филозофски факултет

teodora.jaksic@pr.ac.rs

ЗНАЧАЈ ПЕСАМА ЗА СРПСКО ДРУШТВО КРОЗ ИСТОРИЈУ У ОЧУВАЊУ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА, С ОСВРТОМ НА КОСОВО И МЕТОХИЈУ – “ДОГОДИНЕ У ПРИЗРЕНУ”

Кроз дугу српску историју можемо видети како су многе народне епске песме утицале на освешћивање и подизање морала, родољубља, јунаштва и чојства код српског народа. Велики је број таквих епова и песама које су преживеле дугу и турбулентну историју, а присутне су у народу и данас. У српским народним песмама, које имају конотацију родољубља, може се видети један историјски континуитет, са свим збивањима која су обележила одређене историјске периоде. Тако су песме косовског циклуса опевале цео један временски ток и исход сукоба између српске и турске војске. Из тог разлога велики је број песама које се заснивају на косовском миту и Косовској бици одиграној на Косову пољу 28. јуна 1389. године на Видовдан, па се песме косовског циклуса сврставају у најуспелија уметничка остварења наше народне епике. Овај рад се бави расветљавањем значајности песама за српско друштво, како кроз историју, тако и данас. Може се рећи да народне епске песме, народне песме које певају о Косову, па данас и реп песме, мислећи се првенствено на песму “Догодине у Призрену” музичке групе Београдски синдикат, имају једнак циљ и заједничку идеју - а то је, да укажу на значајност Косова и Метохије и смисао опстанка српског народа на њему.

Кључне речи: Косово и Метохија, Призрен, културно наслеђе, национални идентитет, песме

Teodora Lj. Jakšić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy

Milica M. Marjanović

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy

THE SIGNIFICANCE OF POEMS FOR SERBIAN SOCIETY THROUGHOUT HISTORY IN
PRESERVATION OF NATIONAL IDENTITY WITH REFERENCE TO KOSOVO AND
METOHIA – “NEXT YEAR IN PRIZREN“

In the long Serbian history we can see how many epic folk poems contributed to the revival and increase of morality, patriotism, heroism and bravery among the Serbian people. There are a large number of such epics and poems that have survived a long and turbulent history and yet are still present among the people today. In the Serbian folk poems, which have patriotic connotations, one can observe a historical continuity with all the events that have marked certain historical periods. Thus, the poems of the Kosovo cycle sang about the entire timeline and outcome of the conflict between the Serbian and Turkish armies. For this reason, there is a large number of poems based on the Kosovo myth and the Kosovo battle that took place on June 28, 1389 on Vidovdan on Kosovo Polje, which is why the poems of the Kosovo cycle represent the most successful artistic achievements of our folk epics. The purpose of this paper is to shed light on the significance of the poems for Serbian society, both in history and in the present. It could be said that the epic folk songs, the folk songs singing about Kosovo, and even rap songs today referring to the song "Next year in Prizren" by the musical group "Belgrade Syndicate" have the same goal and the same idea - to point out the importance of Kosovo and Metohija and the essence of the survival of the Serbian people in this area.

Keywords: Kosovo and Metohija, Prizren, cultural heritage, national identity, songs

Весна Милановић

Универзитет Колеџ Лондон

v.milanovic@ucl.ac.uk

КОСОВСКИ МОТИВИ У МОДЕРНОЈ И САВРЕМЕНОЈ ИГРИ

У покушају да пратим слике сећања у кореографијама Маге Магазиновић као евидентност и општу важност методом анализе покрета у кореографијама *Косовка девојка*, *Мајка Југовића* и *Молитва у Грачаници*, као и у анализи покрета њених кореографија пренетих са фотографија као докумената времена, потврдило се да се константно провлачи особена разапетост – између индивидуалног и колективног сећања, ритуалног и духовног, између тела и душе, земаљског и небеског – чиме та особена разапетост постаје *differentia specifica* кореографског опуса Маге Магазиновић. Мотиви песама Косовског циклуса или Његошевог *Горског вијенца* преточених у сферу игре су осведочени у кореографијама Маге Магазиновић, триптихом – који је сачињен од три кореографије: *Јелисавка*, *мајка Обилића* (1926), *Смрт мајке Југовића* (1927), *Молитве у Грачаници* (1927) и две кореографије Смиљане Мандукић (*Смрт Мајке Југовића* и *Игра удовица*). Такође дајем осврт на своју кореографију са мотивима Косовске битке у представи *Сан косовске ноћи*, рађену у режији Петра Божовића, са Петром Краљем и Петром Божовићем у главним улогама, на стихове Његошевог *Горског вијенца* и музику Иване Стефановић, премијерно изведене у Будва Град театру и одржане на репертоару Звездара театара 1989. године. Оно што препознајем у анализи покрета из документације и са фотографија наведених кореографија, из различитих временских периода, јесу неминовно, *слике сећања* које су забележене у српском колективном свесном и несвесном, и откривају низ супротности препознатљивих у епском и поетичном, мушком и женском принципу, појмовима небеског и земаљског, земаљског и божанског, крхког и молитвеног, борбеног и храброг.

Кључне речи: Модерна игра, *Сан Косовске ноћи*, *Молитва у Грачаници*, фреске српских манастира, *Смрт мајке Југовића*

Vesna Milanović

University College, London

KOSOVO MOTIFS IN MODERN AND CONTEMPORARY PLAY

In an attempt to follow the images of memory in the choreographies of Maja Magazinić as evidence and general importance using the method of movement analysis in the choreographies *Kosovo girl*, *Mother Jugović* and *Prayer in Gračanica*, as well as in the analysis of the movements of her choreographies as documents of time, handed down from photographs, it was confirmed that there is a constant tension between individual and collective memory, ritual and spirituality, between body and soul, earthly and heavenly - which makes this peculiar crucifixion the differentia specifica of Maja Magazinić's choreographic work. The motifs of the songs of the Kosovo Cycle or Njegoš's *Garland of the Mountain* translated into the sphere of dance, are evidenced in Maja Magazinić's choreographies, a triptych consisting of three choreographies: *Jelisavka*, *Mother of Obilić* (1926), *Death of Mother Jugović* (1927), *Prayer in Gračanica* (1927), and two choreographies by Smiljana Mandukić (*Death of Mother Jugović* and *Play of Widows*). I also give an overview of my choreography with motifs of the battle in Kosovo in the play *Dream of a Kosovo Night*, directed by Petar Božović, starring Petar Kralj and Petar Božović, to the text of Njegoš's *Garland of the Mountain* and the music of Ivana Stefanović, premiered in the Budva City Theater and in the repertoire of the Zvezdara Theater in 1989. What I recognize when analyzing the movements from the documentation and photographs of the aforementioned choreographies from different periods are inevitably images of memories stored in the Serbian collective consciousness and unconscious, revealing a series of opposites recognizable in the epic and poetic, in the masculine and feminine principle, in the concepts celestial and terrestrial, earthly and divine, fragile and prayerful, struggling and courageous.

Keywords: modern dance, *Kosovo night dream*, *Prayer in Gračanica*, frescoes of Serbian monasteries, *The death of Jugović's mother*

Јелена Павличић Шарић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,

Факултет уметности

jelena.pavlicic@art.pr.ac.rs

О ЗНАЧАЈУ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ БАШТИЊЕЊА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Рад истражује и вреднује напоре појединаца који су допринели очувању и афирмацији наслеђа Косова и Метохије. Тумачећи деловање повереника, чувара и кустоса споменика, као и оних који су им претходили или су следили њихов рад, показатељемо каква је улога појединца у системској заштити наслеђа и ван ње. Биће осветљена делатност личности попут Петра Д. Петровића, Крсте Зивгаревића, Недељка Виријевића, Роксанде Тимотијевић, Младена Мирића и других. Укључивање друштвене заједнице, а нарочито посвећених појединаца види се делом *друштвене заштите наслеђа* која се у последњим деценијама подстиче и међународним конвенцијама и пројектима очувања баштине. Рад препознаје важност индивидуализације баштињења, посебно на територији на којој је у савременом тренутку отежано деловање домаће службе заштите.

Кључне речи: баштињење, Косово и Метохија, очување наслеђа

Jelena Pavličić Šarić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

ON THE IMPORTANCE OF INDIVIDUALIZATION OF INHERITANCE IN KOSOVO AND METOHİJA

The paper investigates and evaluates the efforts of individuals who contributed to the preservation and affirmation of the heritage of Kosovo and Metohija. By interpreting the actions of trustees, guardians and curators of monuments, as well as those who preceded them or followed their work, we will show the role of the individual in the systemic protection of heritage and beyond it. The activities of individuals such as Peter D. Petrović, Krsto Zivgarević, Nedeljko Virijević, Roksanda Timotijević, Mladen Mirić and others will be highlighted. The involvement of public communities, and especially dedicated individuals, is seen as part of the *social protection of heritage*, which in recent decades has been encouraged by international conventions and heritage conservation projects. The paper recognizes the importance of the individualization of inheritance, especially in the territory where the presence of the Serbian protection service is difficult at the moment.

Keywords: inheritance, Kosovo and Metohija, preservation of heritage

Zdravko Ranisavljević

Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet muzičke umetnosti

ranisavljevicz@yahoo.com

SVEKRVINO ORO KAO IDENTITETSKI MARKER SRPSKOG PLESNOG NASLEĐA U KOSOVSKOM POMORAVLJU

Svekrvino oro predstavlja neizostavan deo svadbenog rituala u Kosovskom Pomoravlju. Ovaj ples se izvodi na početku svadbe u okviru inicijalnog ritualnog segmenta koji se u narodu naziva „zaigrivanje“. „Zaigrivanje“ predstavlja kompleks običaja vezanih za pripremu glavnog čina venčanja, u okviru kojeg se realizuju različiti ritualni činovi sa posebnom ulogom plesa u datom kontekstu. Prvi pisani trag o *svekrvinom oru* na području Kosovskog Pomoravlja potiču iz ranih pedesetih godina 20. veka. U knjizi pod nazivom *Narodne igre VI* iz 1951. godine Ljubica i Danica Janković su zapisale invarijantne obrasce koraka i melodije čitavog niza ora koja su se izvodila u okviru „zaigrivanja“ u Ranilugu (Gnjilane), sa posebnim isticanjem uloge *svekrvinog ora* u ovom delu rituala. Podaci iz aktuelne prakse, dobijeni u toku terenskih istraživanja, koja se na prostoru Kosovskog Pomoravlja sprovode u okviru istraživačkog projekta Katedre za etnomuzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu, ukazuju na vitalnost *svekrvinog ora* i svadbenog rituala uopšte. Rad donosi etnografske kvantitativne i kvalitativne podatke o aktuelnoj participatornoj plesnoj praksi u okviru „zaigrivanja“ na osnovu terenskog metoda učešća sa neposrednim posmatranjem i primenjenih tehnika pojedinačnih polustrukturisanih intervjuua. *Svekrvino oro* se teorijski interpretira kao specifičan identitetski marker srpskog plesnog nasleđa na ovom prostoru. S obzirom na to da izvođenje navedenog plesa po pravilu podrazumeva nastavak kodifikovanog ritualnog plesanja uz različite vokalno-instrumentale numere, *svekrvino oro* se je postavljeno u fokus ovog rada kao element od fundamentalnog značaja za održavanje kontinuiteta rudimentarne plesne tradicije na ovom području.

Ključne reči: *svekrvino oro*, *oro*, svadbeni ritual, „zaigrivanje“, identitet

Zdravko Ranisavljević

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music

SVEKRVINO ORO AS AN IDENTITY MARKER OF SERBIAN
DANCE HERITAGE IN KOSOVO POMORAVLJE

Svekrvino oro is an indispensable part of the wedding ritual in Kosovo Pomoravlje. This dance is performed at the beginning of the wedding as part of the initial ritual segment, which is popularly called "zaigrivanje". "Zaigrivanje" is a complex of customs related to the preparation of the main act of the wedding, within which various ritual acts are performed, and dance plays a special role in this context. The first written records about *Svekrvino oro* in Kosovsko Pomoravlje date back to the early fifties of the 20th century. In the book entitled *Narodne igre VI* from 1951, Ljubica and Danica Janković wrote down the invariant step patterns and melodies of a whole series of dances performed as part of the "zaigrivanje" in Ranilug (Gnjilane), where the *Svekrvino oro* played a special role in that part of the ritual. Current data from the field, obtained during the field research which was conducted in the area of Kosovo Pomoravlje within the research project of the Department of Ethnomusicology of the Faculty of Music in Belgrade from 2020, indicate the vitality of the *Svekrvino oro* and the wedding ritual in general. The paper brings ethnographic quantitative and qualitative data on the current participatory dance practice within the framework of "zaigrivanje" based on the field method of participation with direct observation and the applied techniques of individual semi-structured interviews. *Svekrvino oro* is theoretically interpreted as a specific identity marker of Serbian dance heritage in the area. Based on the fact that the performance of this dance as a rule, implies the continuation of the codified ritual dance with various vocal-instrumental numbers, the *Svekrvino oro* is focused as an element of fundamental importance for maintaining the continuity of the rudimentary dance tradition in this area.

Keywords: *svekrvino oro*, *oro*, wedding ritual, "zaigrivanje", identity

Bojana Savić

Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet primenjenih umetnosti

bojana.savic@fpu.bg.ac.rs

KULTURNO NASLEĐE KOSOVA I METOHIJE U OBRAZOVANJU KONZERVATORA-RESTAURATORA

Cilj ovog teksta je da naglasi značaj proučavanja kulturnog nasleđa Kosova i Metohije tokom obrazovanja konzervatora-restauratora kulturnih dobara. Naglasak je na prikazu metodologije praktične i teoretske nastave u kojoj se proučava pokretno i nepokretno nasleđe Kosova i Metohije, na predmetima Konzervacija i restauracija zidnih slika i Osnove konzervacije na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu. Konzervatorska struka je veoma složena i podrazumeva sadržajan, interdisciplinarni pristup pri obrazovanju profesionalnog kadra, koji objedinjuje nauku i umetnost. Metodološka praksa pomenutih predmeta razvijana je od samog početka sa akcentom na zaštiti ugroženog materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasleđa Kosova i Metohije. U nastavi se koriste tradicionalne i savremene metode: proučavanje istorije kulturnog nasleđa putem literature, pisanje seminarskih, master radova, izrada kopija zidnih slika uz potpuno poštovanje tehnologije starih majstora, priprema i montaža dokumentarnog fotografskog i video materijala i njegova prezentacija na društvenim mrežama i internet platformama, kao i saradnja sa stručnjacima iz oblasti fizike i hemije. Studenti ovog modula učestvuju u obaveznoj letnjoj praksi koja podrazumeva rad na originalnim zidnim slikama, pod nadzorom stručnjaka u manastirima na Kosovu i Metohiji, kao što su Gračanica i Pećka patrijaršija. Tokom studija oni se obučavaju za timski rad, rad u ateljeu i rukovanje složenom opremom, pisanje naučnih radova. Takođe, razvijaju socijalne veštine i prilagodljivost neophodne za rad na terenu: u sakralnim objektima, na arheološkim nalazištima, na fasadama zgrada u urbanim sredinama. Po završetku studija ovi mladi stručnjaci mogu da odgovore na sve izazove konzervatorsko-restauratorske problematike te sačuvaju našu kulturno-istorijsku baštinu za buduće generacije.

Ključne reči: konzervacija, restauracija, metodologija nastave, kulturno nasleđe

Bojana Savić

University of Arts in Belgrade, Faculty of Applied Arts

CULTURAL HERITAGE OF KOSOVO AND METOHIJA IN CONSERVATOR-RESTORER EDUCATION

The purpose of this paper is to highlight the significance of studying the cultural heritage of Kosovo and Metohija during conservator-restorer education. The emphasis is on the presentation of the methodology of practical and theoretical teaching in which the movable and immovable heritage of Kosovo and Metohija is studied, in the Conservation and restoration of wall paintings and Basics of conservation courses at the Faculty of Applied Arts in Belgrade. The conservation profession is very complex and implies a meaningful, interdisciplinary approach to the education of professional staff, which combines science and art. The methodological practice of the mentioned subjects was developed from the very beginning with an emphasis on the protection of the endangered tangible and intangible cultural heritage of Kosovo and Metohija. Traditional and contemporary teaching methods are employed, including the study of the history of cultural heritage through literature, the composition of seminar and master's theses, the reproduction of wall paintings using the techniques of the old masters, the preparation and editing of documentary photographic and video material and its presentation on social networks and internet platforms, and collaboration with experts in the fields of physics and chemistry. Under the guidance of experts in monasteries in Kosovo and Metohija, such as the Gračanica and Peć Patriarchates, students in this module participate in a required summer internship that entails working on original wall paintings. During their studies, they are trained in teamwork, studio work, and complex equipment operation, as well as scientific paper writing. In addition, they acquire the social skills and adaptability necessary to work in the field: in religious structures, on archaeological sites, and on the facades of buildings in urban areas. After completing their education, these young specialists will be able to address all conservation and restoration concerns and preserve our cultural and historical heritage for future generations.

Keywords: conservation, restoration, teaching methodologies, and cultural heritage

Миле Суботић

Универзитет у Београду, Православни богословски факултет

msubotic@bfspc.bg.ac.rs

УЛОГА СРПСКИХ АРХИЕПИСКОПА И ЈЕРАРХИЈЕ У РАЗВОЈУ ЦРКВЕНЕ УМЕТНОСТИ У ДОБА КРАЉА МИЛУТИНА

Увидом у писане и материјалне изворе из доба краља Милутина, уочљива је важна улога српских архиепископа и јерархије у развоју српске средњовековне уметности. Црквена архитектура, сликарство и књижевност Милутиновог доба, пратили су савремене токове у Византији и Западној Европи. Српски архиепископи и јерархија су са својим краљем у уметничком изразу остајали доследни државној и црквеној политици Стефана Немање и Светог Саве. Овакав поглед на један део културног наслеђа Косова и Метохије, заузима важно место у настави на Православном богословском факултету Универзитета у Београду.

Кључне речи: Краљ Милутин, српска средњовековна уметност, Пећка архиепископија, историја Српске цркве, Православни богословски факултет

Mile Subotić

University in Belgrade, Orthodox Theological Faculty

THE ROLE OF THE SERBIAN ARCHBISHOPS AND HIERARCHY IN THE DEVELOPMENT OF CHURCH ART IN THE AGE OF KING MILUTIN

Historical sources from the time of King Milutin testify to the important role of archbishops and hierarchs in the development of Serbian medieval art. Church architecture, fresco painting and literature followed the pattern of contemporary church art in Byzantium and Western Europe at the time of King Milutin. The Serbian archbishops and hierarchs, together with their king, remained faithful to the ecclesiastical and state policies of their predecessors Stefan Nemanja and Saint Sava. This is evident and visible in their ecclesiastical art in Kosovo and Metohija. This view plays an important role in the teaching at the Faculty of Orthodox Theology of the Belgrade College.

Keywords: King Milutin, Serbian medieval art, Archdiocese of Peć, Serbian Church History, Faculty of Orthodox Theology

Невена Поповић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Факултет уметности
nevena.popovic@pr.ac.rs

САВРЕМЕНА УМЕТНИЧКА ИСТРАЖИВАЊА ОСОБЕНОСТИ ПРОСТОРА КОСОВСКЕ МИТРОВИЦЕ И ЗВЕЧАНА

У раду ће бити представљен пројекат „Дивљи југ – кулисе свакодневног живота“ који је реализован 2015. године. У пројекту су учествовали студенти Факултета уметности Универзитета у Приштини, а координаторке пројекта биле су Невена Поповић, Анђела Мујчић и Миљана Булатовић. Пројекат су чиниле три целине: 1. радионичарски део / продукција радова; 2. организација изложбе и 3. припрема публикације и медијско представљање. Кроз серију радионица студенти су покушали визуелним речником да дешифрирају простор у коме живе и да објасне друштвено–културолошке и географске специфичности северног дела Косовске Митровице и Звечана. Резултат радионица су изведени радови у различитим медијима, који су затим представљени на изложби у Галерији Факултета уметности и у каталогу изложбе који је поред репродукција радова садржао и изјаве студената. Циљ пројекта била је реализација и презентација програма из области савременог ликовног стваралаштва младих уметника са простора Косова и Метохије као и указивање на специфичност простора у коме млади људи студирају и живе. У раду ће бити анализирана уметничка дела 14 студената, али и њихов професионални пут након завршетка студија. Предмет рада биће поставка изложбе где је галеријски простор постао саставни део појединих радова. Поред уметничких вредности овог пројекта, биће анализирани и сви они аспекти који се тичу производње догађаја, медијског представљања и развоја пубlike.

Кључне речи: стваралаштво студената, уметничке праксе, простор, Косовска Митровица, Звечан

Nevena Popović

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

CONTEMPORARY ARTISTIC EXPLORATIONS OF THE PECULIARITIES OF THE AREA OF KOSOVSKA MITROVICA AND ZVEČAN

The paper presents the project "Wild South - the Backdrops of Everyday Life", which was realized in 2015. The students of the Faculty of Arts, University of Pristina participated in the project. The coordinators of the project were Nevena Popovic, Andjela Mujcic and Miljana Bulatovic. The project consisted of three parts: 1. workshop part / production of works; 2. organization of the exhibition and 3. preparation of publications and media presentation. In a series of workshops, the students tried to visually describe the space in which they live and explain the socio-cultural and geographical characteristics of the northern part of Kosovska Mitrovica and Zvecan. The result of the workshops were works in different media. The artworks were presented in an exhibition in the Gallery of the Faculty of Arts and in the exhibition's catalog (reproductions of the works and explanations by the students). The aim of the project was to realize and present a program in the field of contemporary art by young artists from Kosovo and Metohija, as well as to point out the peculiarities of the region where young people study and live. The work analyzes the artworks of 14 students and their professional path after graduation. The work analyzes the exhibition environment, in which the gallery space is an integral part of each work. In addition to the artistic values of this project, all aspects of event production, media presentation and audience development are explained.

Keywords: student creativity, artistic practices, space, Kosovska Mitrovica, Zvečan

ПАРАЛЕЛНЕ СЕСИЈЕ / PARALLEL SESSIONS

ПРИСТУПИ У УМЕТНИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ / APPROACHES IN ART EDUCATION AND UPBRINGING

Роман Н. Чиж

Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования „Высшая школа народных искусств (академия)“,
Санкт-Петербург, Россия
romanchizh@inbox.ru

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ПОРТФОЛИО СТУДЕНТОВ КАК СРЕДСТВО ОЦЕНКИ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ В СФЕРЕ ТРАДИЦИОННЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОМЫСЛОВ

Статья посвящена вопросу использования профессионального портфолио в оценивании уровня сформированности иноязычной компетенции у студентов, изучающих традиционные художественные промыслы. Раскрывается суть иноязычного профессионального портфолио, выполняемого студентами, отмечаются особенности выполнения данного портфолио и даются критерии, по которым создается успешный портфолио.

Ключевые слова: иностранный язык, преподавание иностранного языка, иноязычная компетенция, профессиональное портфолио, студенты-художники, традиционные художественные промыслы, Высшая школа народных искусств (академия)

Roman N. Chizh

Federal state budgetary institution of higher education „Higher school of folk arts (academy)“, Saint Petersburg, Russia

PROFESSIONAL PORTFOLIO OF STUDENTS AS A MEANS OF EVALUATING
THE FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE OF STUDENTS IN THE FIELD OF
TRADITIONAL ARTISTIC CRAFT

The article is devoted to the use of a professional portfolio in evaluating the level of formation of foreign language competence among students studying traditional artistic crafts. The essence of the foreign-language professional portfolio performed by students is revealed, the features of the implementation of this portfolio are noted, as well as the criteria by which a successful portfolio is created.

Keywords: foreign language, foreign language teaching, foreign language competence, professional portfolio, art students, traditional artistic crafts, Higher school of folk arts (academy)

Snježana Dobrota

Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Hrvatska

dobrota@ffst.hr

NASTAVA GLAZBE U KONTEKSTU SUVREMENE GLAZBENE PEDAGOGIJE

U radu se problematizira pitanje koncepcije suvremene nastave glazbe u hrvatskim osnovnim i srednjim školama. Prikazana je koncepcija Nastavnog plana i programa za osnovnu školu – Glazbena kultura (2006) i Nastavnog programa za gimnazije – Glazbena umjetnost (1999) prema kojima se realizirala nastava glazbe u osnovnim školama i gimnazijama do 2019. godine. U okviru Cjelovite kurikularne reforme kreiran je Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost (2019) prema kojemu se realizira nastava glazbe danas. Radi se o dokumentu koji pokriva cijelu odgojno-obrazovnu vertikalnu, odnosno osnovnu školu i gimnaziju. Dokumentom su definirani svrha i opis predmeta, odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja, struktura – domene predmetnoga kurikulumu, odgojno-obrazovni ishodi, sadržaji i razine usvojenosti po razredima i domenama, povezanost s drugim predmetima i međupredmetnim temama, učenje i poučavanje predmeta te vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Dokument sadrži i dva priloga, Odgojno-obrazovni ishodi, razine ishoda, razine usvojenosti i preporuke za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda po razredima i domenama te Preporučeni (neobavezni) popis pjesama, brojalica i glazbenih djela. U radu su prikazane razlike u strukturi i sadržaju navedenih dokumenata, s posebnim naglaskom na promjenama u području ocjenjivanja i vrednovanja učeničkih postignuća.

Ključne riječi: glazbena pedagogija, nastava glazbe, osnovna škola, gimnazija

Snježana Dobrota

University in Split, Faculty of Philosophy, Croatia

MUSIC CLASSES IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY MUSIC PEDAGOGY

This paper examines the issue of the concept of contemporary music teaching in Croatian elementary and high schools. The conception of the Curriculum for Elementary Schools - Music Culture (2006) and the Curriculum for High Schools - Music Art (1999) is presented, according to which the music lessons in elementary and high schools were realized until 2019. As part of the Comprehensive Curriculum Reform, the National Curriculum for Music Culture and Music Arts (2019) was created, according to which music is taught today. It is a document that covers the entire educational vertical, i.e. elementary and high school. The program defines the purpose and description of the subject, the pedagogical goals of learning and teaching, the structure - the domains of the subject's curriculum, educational outcomes, the content, and levels of adoption by grade levels and domains, the connections with other subjects and cross-curricular topics, the learning and teaching of the subject, and the evaluation of the adoption of educational outcomes. The document also contains two appendices: educational outcomes, levels of outcomes, adoption levels, and recommendations for achieving educational outcomes by grade and domains, and a recommended (optional) list of songs, nursery rhymes, and musical pieces. The paper presents the differences in the structure and content of the above documents, with emphasis on changes in the area of assessment and evaluation of student achievements.

Keywords: music pedagogy, music teaching, elementary school, high school

Петар Илић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Факултет уметности

Јелена Николић

Музичка школа „Стеван Христић“, Крушевац

petar.ilic@art.pr.ac.rs

ДИДАКТИЧКО-МУЗИЧКЕ ИГРЕ У ФУНКЦИЈИ СВЕСТРАНОГ РАЗВОЈА ДЕТЕТА

Уколико се код деце у најранијем периоду одрастања на правилан начин усмерава процес усвајања музике, као саставног дела свакодневнице, утолико ће и њихов развој у сваком другом сегменту бити напреднији. У истом смислу, уколико се код деце у предшколском периоду развије љубав према музици и свим благодетима које пружа, учење ће имати бољи ефекат, а свеукупни развој бити интензивнији. У овом раду ћемо указати на значај благовременог развоја музичких способности кроз игру и учење. У корист овог рада користићемо грађу која се тиче методике наставе музичке културе.

Кључне речи: игре, музика, учење, предшколски период, интелигенција, емоције, моторика

Petar Ilić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

Jelena Nikolić

Music School “Stevan Hristić“, Kruševac

DIDACTIC AND MUSICAL GAMES IN THE FUNCTION OF THE COMPREHENSIVE DEVELOPMENT OF THE CHILD

If the process of acquiring music as an integral part of children's daily lives is properly guided from an early age, every aspect of their development will make faster progress. Similarly, if children in preschool develop a love for music and all the benefits it provides, learning will have a more powerful effect, and their overall growth will be more intense. In this paper, we will point out the importance of timely development of musical abilities through play and learning. For this work's sake, we will make use of material related to the methodology of teaching musical culture.

Keywords: games, music, learning, preschool period, intelligence, emotions, motor skills

Нинослав Качарић

Висока школа – Академија Српске православне цркве
за уметности и конзервацију, Београд
ninoslav.kacaric@gmail.com

ПРАВОСЛАВНА ПЕДАГОГИЈА У СВЕТЛУ ЦРКВЕНИХ УМЕТНОСТИ

Православна педагогија акценат ставља на узрастање и обожење човека као слободне и непоновљиве боголике личности која има назначење да постане икона и образ Божији у свету, кроз коју и свет има могућност спасења у заједници са Богом у Цркви. Уметност може бити средство за остварење педагошког циља, као васпитање кроз уметност, за доживљавање уметности, за стварање уметничких дела кроз наставу и у слободном времену, јер уметничка делатност, поред свог основног естетског феномена и циља да делује изазовно и буди естетске емоције, има и сазнајне, образовне, васпитне, информативне, идеолошке, комуникационе, мотивационе, а изнад свих узвишене религиозне циљеве, па уметници могу разјаснити и дати непролазни облик мистерији лепоте. Православни храм представља простор и амбијент молитвеног и евхаристијског сабрања, икону Царства Божијег, која својим сјајем, лепотом, монументалношћу, архитектуром, зидним сликарством, иконама старозаветних и новозаветних догађаја и празника, на педагошки начин објављује благу и радосну вест спасења, васпитава и усмерава мисли и осећања верних на непролазне и спасоносне вредности сваког човека и могућности за вечно постојање у заједници са Христом. Сваки пут када служимо Свету Литургију у том сакралном амбијенту уметности и лепоте, доживљавамо и учествујемо у предуксу Царства Божијег. У контексту тога, боравак у лепоти богослужбеног простора у храму, уз посматрање икона, живописа, дубореза, мозаика, витража и декоративне орнаментике, врши снажан утицај на развијање перцептивних и доживљајних способности верних, те игра значајну улогу у естетском схватању стварности спасења кроз богослужбено-иконично изображење Царства Небеског у Цркви. Сакрално уметничко стваралаштво као педагошки процес, лепотом боја и облика води верне ка незалазној светлости будућег Царства Божијег у есхатону.

Кључне речи: Православна педагогија, Црква, Света Литургија, црквене уметности, живопис

Ninoslav Kačarić

Academy of the Serbian Orthodox Church for Arts and Conservation, Belgrade

ORTHODOX PEDAGOGY IN THE LIGHT OF CHURCH ARTS

Orthodox pedagogy emphasizes the growth and deification of man as a free and unrepeatable God-like person who is to become the image of God in the world, thereby also offering the world the possibility of salvation through union with God in the Church. Art can be a way of achieving a pedagogical goal, such as education through art, with the aim of experiencing art, creating works of art, both in the classroom and in leisure time. In addition to its basic aesthetic function and the goal of challenging and awakening aesthetic emotions, artistic activity also pursues cognitive, educational, informative, ideological, communicative, motivational and, above all, sublime religious goals, so that artists are able to clarify the mystery of beauty and give it a timeless form. The Orthodox temple represents the space and ambience where prayer and Eucharistic assembly take place, an image of the Kingdom of God, which with its splendor, beauty, monumentality, architecture, murals, icons of events and feasts from the Old and New Testaments pedagogically proclaims the mild and joyful news of salvation, educates and directs thoughts and feelings of fidelity to the imperishable and salvific values of every human being and the possibility of eternal existence in communion with Christ. Each time we celebrate the Divine Liturgy in this sacred environment of art and beauty, we experience and participate in a foretaste of the Kingdom of God. In this context, the beauty of the liturgical space of the temple in the contemplation of icons, paintings, woodcuts, mosaics, stained glass, and decorative ornaments exerts a powerful influence on the development of the perceptual and experiential abilities of the faithful, and also plays an important role in the aesthetic appreciation of the reality of salvation through the worship of the iconic image of the Kingdom of Heaven in the Church. With the beauty of colors and forms, sacred artistic creation, as a pedagogical process, leads the faithful towards the unceasing light of the future Kingdom of God in the eschaton.

Keywords: Orthodox pedagogy, Church, Holy Liturgy, Church art, Church painting

Ivana Katarinčić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, Hrvatska

ivana@ief.hr

METODE POUČAVANJA U ŠKOLAMA ZA KLASIČNI BALET

U umjetničkim školama se poučavaju specijalizirane vještine i stječu specijalizirana znanja pojedinih umjetničkih područja. U izlaganju ću se fokusirati na načine poučavanja u školama za klasični balet u Zagrebu, ali i šire, s obzirom na to da je tradicionalno poučavanje u baletu uglavnom naslijeđena vještina koja se prenosi s koljena na koljeno i od učitelja na učenika, te učenika koji postaje učitelj na sljedeću generaciju učenika. Pokušat ću klasičnom etnološkom i antropološkom metodom intervjuiranja te personalizirane etnografije, koja uključuje vlastito iskustvo, ustanoviti u kojoj su mjeri metode poučavanja tradicionalno ukorijenjene, kako se prenose, jesu li podložne promjenama i pronalaženju novih ideja i rješenja te kako, osim stjecanja specijaliziranih vještina plesanja baleta, djeluju na učenike u sustavu baletnog obrazovanja.

Ključne riječi: balet, školovanje, umjetnost, metode poučavanja

Ivana Katarinčić

Institute of Ethnology and Folkloristics, Zagreb, Croatia

TEACHING METHODS IN CLASSICAL BALLET SCHOOLS

Art schools teach specific skills and also provide expertise in specific artistic areas. In this presentation we will focus on the teaching methods used in classical ballet schools in Zagreb, but also more generally, because traditional ballet teaching is essentially an inherited skill, passed on from generation to generation and from teacher to student, and from the student who becomes the teacher to the next generation of students. Using the classic ethnological and anthropological method of interviewing and personalized ethnography that incorporates personal experiences, this paper attempts to determine the extent to which teaching methods are traditionally rooted, how they are passed down, whether they are susceptible to change and new ideas and solutions, and how they affect students in the ballet education system apart from the acquisition of specific ballet dance skills.

Keywords: ballet, education, art, teaching methods

Ljubinka Lazić

Regionalno udruženje stručnih radnika socijalne djelatosti, Doboj,

Republika Srpska, Bosna i Hercegovina

l.ljub@yahoo.com

UMJETNOST I UMJETNIČKO ZNANJE STRUČNJAKA U FUNKCIJI (RE)SOCIJALIZACIJE DJECE

Ovaj rad se bavi umjetnošću kao metodom u radu sa djecom u socijalnoj zaštiti. Cilj rada je ukazati na značaj umjetničkog znanja i upotrebe umjetnosti u socijalnom radu u oblasti zaštite djece delinkvenata. Predmet rada je izabran iz razloga što umjetnost daje mogućnost izražavanja, ali i zbog tretmanske upotrebe umjetnosti te preventivnih dobrobiti. S obzirom da je zaštita djece najodgovorniji zadatak države, ovim radom se želi aktualizovati humano djelovanje umjetnosti na (re)socijalizaciju djece. U društvu brzih promjena, društvenih kriza i nesigurnosti, potrebna je sve veća integracija umjetnosti i socijalnog rada.

Ključne riječi: umjetnost, socijalni rad, (re)socijalizacija djece

Ljubinka Lazić

Regional association of professional social workers, Doboj,
Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina

ART AND ARTISTIC KNOWLEDGE OF EXPERTS IN THE
FUNCTION OF (RE)SOCIALIZATION OF CHILDREN

This paper deals with art as a method in working with children in social welfare. The aim of this paper is to show the importance of artistic knowledge and the use of art in social work in the field of protecting children from offenders. The subject of the work was chosen because art offers the possibility of expression, but also because of the therapeutic benefits of art and its preventive effect. Considering that the protection of children is the most responsible task of the state, this work aims to realize the humane effect of art on the (re)socialization of children. In a society characterized by rapid changes, social crises and insecurity, a stronger integration of art and social work is needed.

Keywords: art, social work, (re)socialization of children

Nebojša Milićević

Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet

Miroslav Komlenić

Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet

nebojsa.milicevic@filfak.ni.ac.rs

ULOGA KREATIVNOSTI I UMETNOSTI U SAVREMENOM OBRAZOVANJU

Kreativnost i umetnost imaju veliku ulogu u razvoju savremenog obrazovanja. Iako se to sve više uviđa, u praksi nije tako. Kreativnost je prisutna u obrazovanju u nižim razredima osnovne škole, ali se na kasnijim godinama, kao i u srednjim školama i fakultetima smanjuje. Kreativni pristup se vezuje samo za umetnost i „umetničke predmete koji se poistovećuju sa igrom i zabavom. To dovodi do pogrešnih stavova da su umetnički predmeti, kao što su muzička kultura i likovno vaspitanje, manje važni. To rezultira smanjivanjem fonda pojedinih časova. Forsiranje konvergentne na račun divergentne produkcije je sve više izraženija i u visokoškolskom obrazovanju, iako studenti veoma cene kreativnost. U istraživanju na uzorku studenata psihologije u Nišu više od polovine ispitanika odgovorio je da je „odstupanje od uobičajenog oblika nastave korisno“. 75% studenata voli da „tok časa određuje aktivna diskusija“. Da „profesori zaista podstiču takvu diskusiju“ smatra 42%, ali i da „postoje profesori koji ne vole da studenti postavljaju pitanja“ odgovorilo je 17% ispitanika. Studenti visoko rangiraju pozitivne faktore kreativne produkcije: entuzijizam kreativnost profesora; objektivno, kvalitetno i pravovremeno ocenjivanje; dinamiku i zanimljivost nastave. Kao negativni faktori kreativnog postignuća navode: insistiranje na memorisanju; nedovoljno prakse; monotona predavanja; dogmatičnost i krutost pojedinih profesora; nedoslednost u ocenjivanju i sl. (Milićević, 2015). Na osnovu saznanja u ovoj oblasti neophodno je analizirati odnos nastavnih planova i kurikuluma prema kreativnosti. Kreativnost sve više postaje glavni faktor razvoja „društva znanja“ i potrebno ga je uključivati u sistem obrazovanja, što bi doprinelo duhovnom ali i ekonomskom prosperitetu društva.

Ključne reči: Kreativnost, konvergentna i divergentna produkcija, obrazovanje, kurikulum

Nebojša Milićević

University in Niš, Faculty of Philosophy

Miroslav Komlenić

University in Niš, Faculty of Philosophy

THE ROLE OF CREATIVITY AND ART IN UNIVERSAL EDUCATION

Creativity and art play a major role in the development of modern education. Although this is increasingly recognized, in practice it is not so. Creativity is present in education in elementary school, but decreases in later years, as well as in secondary schools and colleges. The creative approach is related only to art and "art subjects" celebrated with play and fun. This leads to wrong attitudes that artistic subjects, such as music culture and art education, are less important. This results in the reduction of the funding of individual classes. The push for convergent production at the expense of divergent production is increasingly prevalent in higher education, even though students value creativity highly. In a survey of a sample of psychology students in Niš, more than half of the respondents answered that "a deviation from the usual form of teaching is useful." 75% of the students think it is good that "the course of the lessons is determined by active discussions". 42% believe that "professors really encourage such discussions", but also that "there are professors who do not like students asking questions", 17% answered. Students rate highly the positive factors of creative production: enthusiasm, creativity of professors, objective, qualitative and timely assessment, dynamism and interestingness of teaching. They cite as negative factors for creative output: Insistence on memorization; insufficient practice; monotonous lectures; dogmatism and rigidity of individual professors; inconsistency in assessment, etc. (Milićević, 2015). Based on the findings in this field, it is necessary to analyze the relationship between curricula and creativity. Creativity is increasingly becoming the most important factor in the development of the "knowledge society" and it is necessary to include it in the education system, which would contribute to the intellectual and economic prosperity of society.

Keywords: creativity, convergent and divergent production, education, curriculum

Lidija Nikolić

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku,
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Hrvatska

Ivana Šenk Gergorić

Glazbena škola Ivana Matetića Ronjgova, Pula, Hrvatska

Marija Berać-Jozić

Glazbena škola Pavla Markovca, Zagreb, Hrvatska

lnikolic@foozos.hr

ODUSTAJANJE UČENIKA OD GLAZBENOG OBRAZOVANJA IZ PERSPEKTIVE NASTAVNIKA GLAZBENIH ŠKOLA

Specijalizirano glazbeno obrazovanje u Hrvatskoj odvija se u paralelnom obrazovnom sustavu kroz osnovnu i srednju glazbenu školu. Trenutačni program glazbene škole usmjeren je k obrazovanju budućih glazbenih profesionalaca. Najveći broj učenika koji pohađaju glazbene škole odustat će od formalnoga glazbenog obrazovanja i neće postati glazbeni profesionalci. Pojava odustajanja učenika od glazbenog obrazovanja prisutna je u različitim obrazovnim sustavima različitih zemalja, a glazbeni pedagozi i istraživači prepoznaju je kao problem jer učenici odustaju od glazbenog obrazovanja prije nego što su stekli minimalne glazbene kompetencije i prije nego što su mogli osjetiti uspješnost u glazbi. Cilj ovog istraživanja je utvrditi pojavnost odustajanja učenika od glazbenog obrazovanja u glazbenim školama u Hrvatskoj te utvrditi koji su razlozi odustajanja učenika iz perspektive nastavnika glazbenih škola. Provedeno je kvalitativno i kvantitativno istraživanje anketiranjem nastavnika zaposlenih u glazbenim školama diljem Hrvatske (N=178). Analizom rezultata upitnika kreiranoga za potrebe ovog istraživanja izlučeni su čimbenici odustajanja učenika od glazbenog obrazovanja te prijedlozi nastavnika za podršku učenicima u njihovu daljem glazbenom razvoju.

Ključne riječi: glazbene kompetencije, glazbeni pedagozi, glazbeni razvoj, roditelji

Lidija Nikolić

Josip Juraj Strossmayer University in Osijek,
Faculty of Educational Sciences, Croatia

Ivana Šenk Gergorić

Music School of Ivan Matetić Ronjgov, Pula, Croatia

Marija Berać-Jozić

Music School of Pavel Markovac, Zagreb, Croatia

STUDENT WITHDRAWAL FROM MUSIC EDUCATION FROM THE PERSPECTIVE OF MUSIC SCHOOL TEACHERS

Specialized music education in Croatia takes place in parallel with the standard education system through primary and secondary music schools. The current music school curriculum is designed to educate future music professionals. The majority of students attending music schools will give up formal music education and will not become professionals. The phenomenon of students dropping out of music education is present in different educational systems in various countries, which music pedagogues and researchers recognize as a problem due to the fact that students withdraw from music education before acquiring minimal musical competencies and managing to have a sense of success in music. The aim of this research is to observe the phenomenon of students withdrawing from music education in music schools in Croatia, as well as to determine the reasons why students drop out, as seen from the perspective of music school teachers. Teachers employed in music schools throughout Croatia were surveyed using both qualitative and quantitative research (N=178). By analysing the results of the questionnaire created for the purposes of this research, we have not only identified the reasons why students withdraw from music education, but we have also gathered the teachers' suggestions for supporting students in their further musical development.

Keywords: musical competences, music pedagogues, musical development, parents

Dragan Pavlović

Univerzitet Singidunum, Fakultet za medije i komunikacije, Beograd

Suzana Pavlović

Visoka zdravstveno-sanitarna škola strukovnih studija Visan, Beograd

dragan.pavlovic@fmk.edu.rs

ISKUSTVA I PROBLEMI TOKOM I POSLE PANDEMIJE COVID 19 U NASTAVI
PREDMETA KOMERCIJALNA I MODNA FOTOGRAFIJA
NA FAKULTETU ZA MEDIJE I KOMUNIKACIJE

Pandemija Covid 19 je bila civilizacijski izazov u svakom aspektu društvenog života. Obrazovni procesi su bili izloženi hitnim i masivnim metodičkim i tehničkim promenama. Profesori i studenti bili su primorani da stiču znanja i veštine na potpuno nov način, koji se pored toga sve vreme modifikovao i usklađivao sa aktualnim merama i mogućnostima. Obzirom da nije mogla postojati sistematska priprema i podrška, nastavni kadar je bio prinuđen da maksimalno koristi svoja znanja iz različitih oblasti, veštine i raspoloživu tehničku opremu, kako bi bio omogućen obrazovni proces u izmenjenim uslovima. Uprkos okvirnim uputstvima od strane uprave Fakulteta za medije i komunikacije, profesori su bili primorani da nastavni proces u pandemijskim uslovima prilagođavaju specifičnostima svakog predmeta. Cilj rada je da se opiše tok nastave, sa najznačajnijim problemima i iskustvima u nastavi fotografije u toku pandemije Covid 19 u periodu od marta 2020. do juna 2022. godine. Ova saznanja i iskustva mogla bi poslužiti donosiocima odluka u obrazovanju, menadžmentu obrazovnih institucija, nastavnom osoblju i studentima u sličnim situacijama kada je onemogućena ili je ograničena mogućnost interpersonalnih kontakata nastavnika i studenta.

Ključne reči: fotografija, obrazovanje, pandemija, nastava

Dragan Pavlović

Singidunum University, Faculty of Media and Communications, Belgrade

Suzana Pavlović

Visan High School of Health and Sanitary Vocational Studies, Belgrade

EXPERIENCES AND PROBLEMS DURING AND AFTER THE COVID 19 PANDEMIC
IN THE COURSE COMMERCIAL AND FASHION PHOTOGRAPHY
AT THE FACULTY OF MEDIA AND COMMUNICATIONS

The Covid 19 pandemic was a civilizational challenge in every aspect of social life. Educational processes were subjected to urgent and massive methodological and technical changes. Professors and students were forced to acquire knowledge and skills in a completely new way, which in addition, was constantly modified and harmonized with current measures and opportunities. Considering the fact that there could be no systematic preparation and support, the teaching staff was forced to use their knowledge from various fields, skills and available technical equipment to the maximum in order to make the educational process possible in the changed conditions. Despite the framework instructions of the administration of the Faculty of Media and Communication, professors were forced to adapt the teaching process to the specifics of individual subjects in the conditions of the pandemic. The aim of the work is to describe the course of teaching with the main problems and experiences of teaching photography during the Covid 19 pandemic in the period from March 2020 to June 2022. This knowledge and experience could serve educational decision makers, educational institution management, teaching staff and students in similar situations when the possibility of interpersonal contacts between teachers and students is impossible or limited.

Keywords: photography, education, pandemic, teaching

Розалина Попова Коскарова

Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје,

Педагошки факултет, Северна Македонија

rozalinapopov5@gmail.com

ИСТОРИСКИ И ТЕОРИСКИ ОСНОВИ НА ЕСТЕТСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ И СОВРЕМЕНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ

Естетското воспитание заедно со: интелектуалното, физичкото, моралното, работно-техничкото и емоционалното ја сочинуваат комплексноста на воспитната димензија на личноста. Со оглед на фактот што човекот не е само *homo sapiens*, туку и *homoesteticus*, тоа значи дека само тој има способност да ја забележува, доживува и создава убавината. Преку доживувањето и создавањето на убавото, човекот естетски ја освојува и ја обликува стварноста. Затоа и естетското воспитание е составен и неопходен дел од развојот на личноста. Во трудот се задржуваме на развојот на идејата за естетско воспитание, почнувајќи од позната калократија- воспитната цел во Стара Атина каде се тежнее кон хармоничен развој на телото и духот, преку феудалното општество и периодот на хуманизам и ренесанса кога уметноста го доживува својот најголем развој, а нејзиното изучување –најголем образовен дострел, и отворањето на првото уметничко училиште во 1648 год. во Париз, до неохуманостите и претставниците на класицизмот во Германија кон крајот на 19 век, и познатиот филозоф Шилер со неговите „Писма за естетското воспитание”, с’е до претсавниците на реформската педагогија кои важат за големи афирматори на естетското воспитание. Денес, тоа е составен дела на секој воспитно-образовен процеси најмногу се изразува преку наставните предмети: ликовно образование, музичко образование, физичко образование и техничко образование, но исто така и преку: естетски уредена училишница, естетски обликувани учебници, естетски уредени училишни дворови и др.

Клучни зборови: развој, идеја, теоретски основи, естетсковоспитание

Rozalina Popova Koskarova

University "St. Cyril and Methodius" in Skopje,
Faculty of Pedagogy, North Macedonia

HISTORICAL AND THEORETICAL BASIS OF AESTHETIC EDUCATION AND MODERN TRENDS

Intellectual, physical, moral, work-technical, and emotional education in conjunction with aesthetic education make up the complexity of a person's educational dimension. Considering the fact that man is not only homo sapiens, but also homo esteticus, this means that he has the ability not only to perceive beauty, but also to experience and create it. That is why aesthetic education is an integral and necessary part of personality development. In the paper we discuss the development of the idea of aesthetic education, starting from the well-known kalokagathia - the educational goal in ancient Athens, which focuses on the harmony between body and mind - through the feudal society and the period of Renaissance humanism, when art undergoes its greatest development and its study has the greatest educational scope, and the opening of the first art school in Paris in 1648, to neo-humanism and the representatives of classicism in Germany at the end of the 19th century. From the beginning of the twentieth century and the famous philosopher Schiller with his "Letters on Aesthetic Education", are the forerunners of reform pedagogy, who are considered great proponents of aesthetic education. Nowadays it is a fundamental part of every educational process and is best expressed in the following subjects: art, music, but also in physical and technical education. However, it can also be observed through an aesthetically designed classroom, textbooks, schoolyards, etc.

Keywords: development, idea, theoretical foundations, aesthetic education

Биљана Радовановић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

biljana.radovanovic@filfak.ni.ac.rs

УМЕТНИЧКО И НАУЧНО ОБРАЗОВАЊЕ

У овом раду се проблематизују сличности и разлике између научног и уметничког образовања. При томе се прави диференција између образовања као стицања знања из одређене научне или уметничке области и образовања као обликовања људске природе која ће на одређен начин истраживати свет око себе или стварати уметничка дела. Кључни појам о којем ће се у раду расправљати је појам креативности. Испитујемо у којој мери је креативност важна за научника и да ли је иста врста креативности потребна и када је реч о стварању у уметности. У вези са овом темом расправиће се и питање генијалности код научника и уметника. Посебан сегмент рада биће посвећен и проблему имажинације у науци и уметности. Као резултат ових испитивања указаће се на значајне сличности уметничке креативности и научне инвентивности.

Кључне речи: уметност, образовање, наука, знање, креативност

Biljana Radovanović

University in Niš, Faculty of Philosophy

ARTISTIC AND SCIENTIFIC EDUCATION

This paper examines the similarities and differences between scientific and artistic education. A distinction is made between education as the acquisition of knowledge in a particular scientific or artistic field and education as the shaping of human nature to explore the world around them in a certain way or to create works of art. The key concept discussed in this paper is the concept of creativity. We explore the extent to which creativity is important for a scientist and whether the same kind of creativity is required when it comes to creating in art. In connection with this topic, the question of genius in scientists and artists is also discussed. A special segment of the work will be devoted to the problem of imagination in science and art. As a result of these investigations, significant similarities between artistic creativity and scientific inventiveness will be pointed out.

Keywords: art, education, science, knowledge, creativity

Драгана Цицковић Сарајлић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Факултет уметности

Анђелка Ковач

Школа за основно музичко образовање „Источна Илиџа“,
Источно Сарајево,
Република Српска, Босна и Херцеговина

Биљана Павловић Белојица

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Учитељски факултет
dragana.sarajlic@art.pr.ac.rs

СРПСКА ДУХОВНА МУЗИКА КАО ЧИНИЛАЦ РАЗВОЈА НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

У раду се говори о српској духовној музици и њеном значају у развијању и његовању националног идентитета ученика у основној школи. Сагледана је улога српске духовне музике у формирању и очувању српског националног идентитета кроз историју и његова васпитна функција у настави. Изложени су ставови и мишљења најзначајнијих српских педагога, као и музичких педагога, који истичу велику педагошку вриједност српске духовне музике у васпитању уопште, а посебно у националном васпитању. Основни циљ овог истраживања био је утврдити који садржаји српске духовне музике су погодни за коришћење у основношколској настави и на који начин их треба реализовати. У складу са тим, предложени су одговарајући музички садржаји и музичко-педагошка литература погодна за коришћење у настави. Указано је на значај корелације наставе вјеронауке и музичке културе у свеобухватном упознавању, разумјевању, усвајању, доживљавању и вриједновању српске духовне музике. Закључено је да предложени садржаји могу значајно допринјети бољем разумјевању и актуелизацији српске духовне музике у процесу његовања и развијања националног идентитета и васпитања ученика.

Кључне речи: идентитет, национално васпитање, основна школа, настава музичке културе, настава вјеронауке

Dragana Cicović Sarajlić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

Anđelka Kovač

School for elementary music education "East Ilidža",
East Sarajevo, Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina

Biljana Pavlović Belojica

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Teacher Education Faculty

SERBIAN SPIRITUAL MUSIC AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL IDENTITY

The paper deals with Serbian spiritual music and its importance in the development and cultivation of national identity of elementary school students. The role of Serbian spiritual music in the formation and preservation of Serbian national identity throughout history and its educational function in the classroom are reviewed. The positions and opinions of the most important Serbian pedagogues, as well as music pedagogues, who emphasize the great pedagogical value of Serbian spiritual music in education in general and in national education in particular, are presented. The main goal of this research was to determine what content of Serbian spiritual music is suitable for use in elementary education and how it should be implemented. Accordingly, appropriate musical content and music pedagogical literature suitable for use in the classroom are suggested. The importance of the correlation between religious education and musical culture for the comprehensive acquaintance, understanding, acceptance, experience and appreciation of Serbian spiritual music was pointed out. It was concluded that the proposed content can significantly contribute to a better understanding and actualization of Serbian sacred music in the cultivation and development of national identity and education of students.

Keywords: identity, national education, elementary school, teaching music culture, teaching religious studies

Немања Савковић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,

Факултет уметности

nemanja.savkovic@art.pr.ac.rs

НИЧЕОВО ПОИМАЊЕ ГРЧКЕ ТРАГЕДИЈЕ И ТРАГИЧКОГ СВЕТОНАЗОРА

Реферат доноси анализу Ничеовог поимања грчке трагедије и трагичког светоназора, као и осврт на потоњу критичку мисао о овом аспекту његовог филозофирања. Прва концепција тог поимања, обележена открићем опреке аполонског и диониског, настала је у Ничеовој раној стваралачкој фази и била је изложена шопенхауеровским метафизичким речником, неподесним, испоставиће се, да обухвати сав опсег иконокластичних мисаоних слутњи које су га тада опседале. У средњој и позној фази, упоредо са филозофским осамостаљивањем и изграђивањем властитог језика, полако је сазревала и уобличавала се друга концепција, антиметафизичка, с вољом за моћ као руководним и уређујућим начелом. У овој концепцији нема више подвајања између силе која ствара и силе која разграђује, укида се опрека аполонског и диониског и диониско се поставља за врховно начело уметности и живота. Досадашња критика Ничеовог поимања грчке трагедије и трагичког светоназора углавном се реферисала према првој концепцији, потцењујући или игноришући другу. Слабости и ограничења таквог критичког поступка добро репрезентује Јунгов пример, којем посвећујемо највише простора у овом реферату. Да бисмо Ничеову мисао о трагедији и трагичком доиста схватили и праведно је оценили, неопходно је да обема концепцијама приступимо са подједнаком пажњом као деловима интегралне визије грчке трагедије и трагичког светоназора, а нарочито друга концепција изискује ново критичко читање ослобођено вануметничких и ванфилозофских обзира.

Кључне речи: Фридрих Ниче, трагедија, трагичко, аполонско, диониско

Nemanja Savković

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

NIETZSCHE'S UNDERSTANDING OF GREEK TRAGEDY AND THE TRAGIC WORLDVIEW

The report presents an analysis of Nietzsche's understanding of Greek tragedy and the tragic worldview. The first concept of this understanding, characterised by the discovery of the Apollonian and Dionysian opposition, was created in the early creative phase and corresponded to Schopenhauer's metaphysical terms. As it turned out, they were inadequate to cover the whole range of iconoclastic hunches which beset the young Nietzsche. In the middle and late stages, along with philosophical independence and the making of his own language, another concept slowly matured and formed the anti-metaphysical concept in which the will to power is the guiding and organizing principle. In this concept, there is no more duplication between the force which creates and the power that breaks down, the Apollonian and Dionysian opposition is cancelled and the Dionysian is set as the supreme principle of art and life. Previous criticism of Nietzsche's understanding of tragedy has been mainly concerned with the first concept and has underestimated or ignored the other. Jung's example, discussed in more detail in this report, presents well the drawbacks and limitations of such a critical process. To truly understand and fairly evaluate Nietzsche's understanding, it is necessary to consider the two concepts with equal care as integral parts of the vision of Greek tragedy and tragic, especially when the other concept requires a new critical reading freed of non-artistic and non-philosophical contexts.

Keywords: Friedrich Nietzsche, Tragedy, Tragic, Apollonian, Dionysian

Марина Синелкова

Студент

Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования „Высшая школа народных искусств (академия)“ Санкт-Петербург, Россия
mari.sinelnikowa@yandex.ru

ПАЛЕХСКАЯ ЛАКОВАЯ МИНИАТЮРА В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ НАРОДНОГО ТВОРЧЕСТВА (АКАДЕМИИ)

Темой доклада является специфика обучения палехской лаковой миниатюрной живописи в Высшей школе народных искусств. Студенты данного направления обучаются 6 лет и за это время проходят подготовку по профессиональным дисциплинам: основы проектирования и макетирование, основы иконописи, мастерство лаковой миниатюрной живописи и др. Каждая из этих дисциплин помогает студенту освоить лаковую миниатюру Палеха и стать высококвалифицированным специалистом.

Ключевые слова: искусство, народное творчество, Палех, образование, лаковая миниатюра

Marina Sinelnikova

Student

Federal State Budgetary Institution of “Higher Education Higher school of folk arts (academy)”,
St. Petersburg, Russia

PALEKH LACQUER MINIATURE STUDIES AT THE HIGHER SCHOOL
OF FOLK ARTS (ACADEMY)

The topic of the report refers to the specifics of teaching Palekh lacquer miniature painting at the Higher School of Folk Arts (academy). Students of this direction study for 6 years and during this time they are trained in professional disciplines: the basics of design and layout, the basics of icon painting, the skill of lacquer miniature painting, etc. Each of these disciplines helps the student to master Palekh lacquer miniature and become a highly qualified specialist.

Keywords: art, folk art, Palekh, education, lacquer miniature

Александар М. Стојадиновић

Универзитет у Нишу, Педагошки факултет у Врању

Ана Д. Спасић Стошић

Универзитет у Нишу, Педагошки факултет у Врању

Ивана Д. Тасић Митић

Универзитет у Нишу, Педагошки факултет у Врању

stojadinovicaleksandar@gmail.com

ТЕМАТСКО ПЛАНИРАЊЕ САДРЖАЈА О ТРАДИЦИЈИ У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ

Тематско планирање у процесу реализације садржаја у разредној настави подразумева прожимање сродних садржаја различитих наставних предмета, јер се њиме остварују циљеви савремене наставе усмерене на исходе учења. Ниједан наставни предмет не може се изучавати независно од других, уз уважавање искуственог знања и непосредног окружења ученика. Сходно томе, због свеобухватности тема које су уско повезане са свакодневним животом, садржаји о традицији веома су погодни за тематско планирање. У раду приказујемо моделе тематског дана фокусиране на неколико наставних тема из домена традиције, које се разрађују кроз обавезне наставне предмете разредне наставе. Будући да је тематски приступ у наставној пракси недовољно заступљен, једна од импликација рада је истицање потребе за имплементацијом и евалуацијом овог модела у наставној пракси.

Кључне речи: тематско планирање, садржаји о традицији, повезивање наставних садржаја, целовито стицање знања, разредна настава

Aleksandar M. Stojadinović

University in Niš, Faculty of Pedagogy in Vranje

Ana D. Spasić Stošić

University in Niš, Faculty of Pedagogy in Vranje

Ivana D. Tasić Mitić

University in Niš, Faculty of Pedagogy in Vranje

THEMATIC PLANNING OF LESSONS ON TRADITION IN CLASSROOM TEACHING

Thematic lesson planning as a part of classroom teaching implies the permeation of related content of different learning subjects because it helps to achieve the goals of modern instruction focused on learning objectives. No learning subject can be studied independently of others, taking into account the students' experiential knowledge and immediate environment. Consequently, due to the comprehensiveness of the topics, which are closely related to everyday life, learning content about traditions lends itself well to thematic planning. This paper presents models for a thematic day focusing on several learning topics from the domain of tradition, which are elaborated through compulsory learning subjects in class teaching. Since the thematic approach is insufficiently represented in the teaching process, one of the implications of this paper is to highlight the need for implementation and evaluation of this model in the teaching process.

Keywords: thematic planning, tradition-related learning content, connecting learning materials, comprehensive acquisition, classroom teaching

Tamara M. Stojanović

Univerzitet u Kragujevcu, Filološko-umetnički fakultet

Vojislav L. Ilić

Univerzitet u Kragujevcu, Filološko-umetnički fakultet

Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici,

Fakultet umetnosti

Andrijana Šikl Erski

Doktorand, Univerzitet u Beogradu, Učiteljski fakultet

tamara.stojanovic@filum.kg.ac.rs

ULOGA NASTAVNIKA LIKOVNE KULTURE U KVALITETNOJ ŠKOLI

Kvalitetna škola je pojam koji je u pedagošku nauku krajem 20. veka uveo Vilijam Glaser. Vaspitno-obrazovni rad u ovoj školi zasniva se na teoriji kontrole (koja polazi od unutrašnje motivacije). Teorija kontrole podrazumeva da učenici rade prema onome što u određenom trenutku žele, što predstavlja njihov izbor. Uloga nastavnika u kvalitetnoj školi je da poučava učenike, da organizuje nastavu koja će omogućiti učenicima, da steknu određena znanja, umenja i veštine, da prati rad i postignuće učenika, da učenicima daje povratne informacije, da vodi računa o uzrasnim karakteristikama učenika, individualnim mogućnostima, samoaktualizaciji učenika i dr. Da bi ispunio profesionalno navedene obaveze prema učenicima, nastavnik treba da bude motivisan, da radi stručno, profesionalno, savesno, da vodi računa o interesovanjima učenika i škole, da učenicima bude primer tačnosti, odgovornosti i lepog ponašanja i da bude humana ličnost. Autori, u ovom radu, poseban akcenat stavljaju na ulogu nastavnika likovne kulture u kvalitetnoj školi. Nastavnici likovne kulture danas nisu samo odgovorni za razvoj kreativnosti učenika, poznavanje istorije umetnosti i tradicionalnih likovnih tehnika već i poznavanje digitalnih tehnologija. Ovi mediji uključuju i vizuelno razumevanje i sporazumevanje tako da bi ih nastavnici trebalo uključiti u svoju nastavu. Nastavnici pre uključivanja IKT u svoju nastavu treba da savladaju elementarne kompjuterske veštine, što znači da unaprede svoje digitalne kompetencije. Ovo omogućava učenicima da istražuju širok spektar mogućnosti učenja i stvaranja sa informaciono-komunikacionim tehnologijama uz pomoć svojih nastavnika.

Ključne reči: kvalitetna škola, nastavnik likovne kulture, kreativnost, digitalne tehnologije

Tamara M. Stojanović

University in Kragujevac, Faculty of Philology and Arts

Vojislav L. Ilić

University in Kragujevac, Faculty of Philology and Arts

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

Andrijana Šikl Erski

PhD Student, University in Belgrade, Teacher Education Faculty

THE ROLE OF THE ART TEACHER IN A QUALITY SCHOOL

A quality school is a term introduced into pedagogical science at the end of the 20th century by William Glaser. Educational work in this school is based on the theory of control (which starts from the internal motivation). The control theory implies that students do what they want at a given time, that is, their choice. The role of the teacher in a quality school is to teach students, to design instruction so that students can acquire certain knowledge, skills, and abilities, to monitor student work and performance, to give feedback to students, to take into account student age characteristics, individual opportunities, student self-actualization, etc. In order to fulfill the professionally based obligations to students, the teacher should be motivated, work professionally and conscientiously, care about the interests of students and the school, be an example of punctuality, responsibility, and good behavior to students, and be a humane person. In this paper, the authors place special emphasis on the role of the art teacher in a quality school. Today, art teachers are responsible not only for developing students' creativity, knowledge of art history, and traditional art techniques, but also knowledge of digital technologies. These media include both visual understanding and communication, so teachers should include them in their teaching. Before incorporating ICT into their teaching, teachers need to master basic computer skills, which means improving their digital competencies. Thus, with the help of their teachers, students can explore a wide range of learning and creative opportunities with ICT.

Keywords: quality school, art teachers, creativity, digital technologies

Александра Стошић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет

Aleksandra.Stosic@uf.bg.ac.rs

СВРХА И ДЕЛОВАЊЕ НАРОДНЕ (ДЕЧЈЕ) ПЕСМЕ И САВРЕМЕНИХ ЈЕЗИЧКИХ ИЗРЕКА НА ПОСТАВКУ ПРИРОДНЕ ВОКАЛНЕ ТЕХНИКЕ НА ОСНОВНО-ШКОЛСКОМ УЗРАСТУ

У раду се бавимо представљањем и анализом музичких и језичких садржаја, у оквиру музичке радионице „Пусти глас – певај песме завичаја“ која је одржана у оквиру летње школе за дијаспору, у Научно-образовном културном центру у Тршићу. Циљ рада је проницање у карактеристике музичког материјала, при чему ће посебно бити истакнут значај дечје песме писане у народном духу, као и саме народне песме која има одређене особености у својој мелодици. При том, анализираће се систем рада, као и поступци и стратегије при постављању и коришћењу природне вокалне технике за млађе разреда, са посебним освртом на другачији приступ у хармонском мишљењу и увезивању две врсте музичког развоја за рад у старијим разредима основне школе. У раду сагледавамо и уџбеник као један од могућих средстава у подржавању вокалног развоја, нарочито са аспекта анализе параметара и индикатора који утичу на вокалну технику ученика. На тај начин желимо подвући ефекат који, пре свега народна песма и говорне народне умотворине (брзалице, пословице, изреке) могу имати, као и уметничке песме писане у духу народних песама. Указујемо на значај долажења до природне импостације (дисање, апођо, импеданца), кроз рад на пасивним и активним вежбама дисања увезаним са вежбама дикције, као и прелазак са једногласног на двогласно, али и вишегласно певање (певање бордуна, паралелне терце, канона). У закључку сумирамо теоријска полазишта и сагледавамо ефикасност досадашњих научних и експерименталних и искуствених стремљења. Предлажемо додатне музичке материјале за унапређење система рада првенствено за млађе разреде основне школе. Други циљ рада осветлиће варијабле за операционализацију уџбеника музичке културе. То ће допринети закључцима који се односе на постављање базе и могућу методичку платформу за ефикаснију дидактичко-методичку апаратуру, која би, уз адекватан приступ и поступке постављања природне вокалне технике, могла такође довести до квалитетног вокалног развоја.

Кључне речи: (природни) вокални развој, вокална техника, народна песма, дечја (уметничка) песма писана у народном духу, вежбе дисања, вежбе за развој гласа

Aleksandra Stošić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty

THE PURPOSE AND EFFECT OF FOLK (CHILDREN'S) SONGS AND MODERN
LANGUAGE SAYINGS ON THE SETTING OF NATURAL VOCAL TECHNIQUE AT
PRIMARY SCHOOL AGE

In our work, we deal with the presentation and analysis of musical and linguistic content, as part of the music workshop „Pusti glas - sing the songs of the homeland“ which was held as part of the summer school for the diaspora, in the Scientific and Educational Cultural Center in Tršić. The goal of the work is to delve into the characteristics of musical material, where the importance of children's songs written in the folk spirit will be highlighted, as well as the folk songs themselves, which have certain peculiarities in their melody. In doing so, the work system will be analyzed, as well as the procedures and strategies for setting up and using natural vocal technique for younger grades, with special reference to a different approach in harmonic thinking and connecting two types of musical development for work in older grades of elementary school. In the paper, we consider the textbook as one of the possible means of supporting vocal development, especially from the aspect of analyzing the parameters and indicators that influence the student's vocal technique. In this way, we want to underline the effect that, first of all, folk songs and spoken folk motifs (rhymes, proverbs, sayings) can have, as well as artistic poems written in the spirit of folk songs. We point out the importance of reaching a natural impostation (breathing, apoggio, impedance), through work on passive and active breathing exercises connected with diction exercises, as well as the transition from monophonic to biphonic, but also polyphonic singing (singing bordun, parallel thirds, canon). In the conclusion, we summarize the theoretical starting points and look at the effectiveness of the previous scientific, experimental and experiential efforts. We suggest additional musical materials to improve the work system primarily for the younger grades of elementary school. The second goal of the paper will shed light on the variables for the operationalization of music culture textbooks. This will contribute to the conclusions related to setting the base and a possible methodical platform for a more effective didactic-methodical apparatus, which, with an adequate approach and procedures for setting up a natural vocal technique, could also lead to quality vocal development.

Keywords: (natural) voice development, singing technique, folk song, children's (art) song in folk spirit, breathing exercises, exercises for voice development

Vesna Svalina

Sveučilište Josipa Jurija Štrosmajera u Osijeku, Pedagoški fakultet, Hrvatska
vesna.svalina@gmail.com

AKTIVNO I KREATIVNO UČENJE I NJIHOVA PRIMENA U SAVREMENOJ NASTAVI MUZIKE

Iako bi bilo logično da je tradicionalna nastava prošlost, a savremena nastava deo naše stvarnosti, brojni radovi objavljeni na tu temu u poslednjih nekoliko decenija pokazuju da to nije baš tako. Kao suštinske odlike tradicionalne nastave najčešće se ističu dominantna uloga nastavnika u nastavnom procesu, frontalni oblik rada i način usmenog izlaganja, dok su suštinske odlike savremene nastave stavljanje učenika u centar nastavnog procesa i podsticanje učenika na aktivnost i kreativno razmišljanje i izražavanje. U ovom izlaganju biće više reči o tradicionalnoj i savremenoj nastavi, ali sa akcentom na nastavu muzike i njene karakteristike. Biće predstavljeni radovi muzičkih pedagoga koji su do sada razmatrali ovu temu i utvrdiće se da li današnja nastava muzike ima više karakteristika tradicionalne ili savremene nastave. Takođe će se pokazati kakve pristupe mogu da koriste nastavnici muzike koji su odlučili da stave veći naglasak na aktivno i kreativno učenje i poučavanje. Detaljnije će biti opisane individualne strategije aktivnog učenja koje se mogu primeniti na časovima muzike u opšteobrazovnim i muzičkim školama, a biće opisane i aktivnosti koje najuspešnije podstiču učenike na kreativno muzičko izražavanje.

Ključne reči: savremena nastava muzike, aktivno učenje, kreativno izražavanje učenika

Vesna Svalina

Josip Juraj Strossmayer University in Osijek, Faculty of Education

ACTIVE AND CREATIVE LEARNING AND THEIR APPLICATION IN CONTEMPORARY MUSIC TEACHING

Although it would be logical to think that traditional teaching is a thing of the past and that modern teaching is part of our reality, numerous works published on the subject in recent decades show that this is not entirely the case. The dominant role of the teacher in the teaching process, the frontal form of work, and the method of oral presentation are usually emphasized as essential features of traditional teaching, while the essential features of modern teaching are to place students at the center of the teaching process and to encourage students to be active, to think creatively, and to express themselves. In this presentation, more will be said about traditional and contemporary teaching, but with an emphasis on music teaching and its characteristics. The work of music educators who have previously studied this topic will be presented, and it will be determined whether today's music teaching has more characteristics of traditional or contemporary teaching. It also identifies the kinds of approaches that might be used by music teachers who have decided to place more emphasis on active and creative learning and teaching. Individual active learning strategies that can be applied in music classrooms in general education schools and music schools are described in more detail, and the activities that most successfully encourage students to engage in creative musical expression are described.

Keywords: contemporary music teaching, active learning, creative student expression

Vitkay Kucsera Ágota

Univerzitet u Novom Sadu, Akademija umetnosti

agowit@hotmail.com

FIZIČKA AKCIJA (POKRET) KAO PARTNER U VOKALNOM OBRAZOVANJU GLUMCA

Glavno oruđe glumca jesu telo, glas, svest i dah. Otuda je važna profesionalizacija, odnosno sistematsko obrazovanje sa ciljem svesnog sticanja i usavršavanja neophodnih veština vezanih za profesiju. Iako se tokom školovanja zasebno usavršavaju veštine poput dikcije, akrobatike, tehnike glasa, plesa, borbe i scenskog pokreta, one se za potrebe glume spajaju. Rad će se baviti sticanjem veština kontrole glasa kao i njegovim osnaživanjem u cilju veće nosivosti, izdrživosti i intenziteta. Kako se glumčev glas, koji je produžetak njega samoga, ne bi oštetiо tokom silovite upotrebe, nakon zagrevanja kako tela, tako i glasa, upotrebljavaju se posebno kreirane fizičko-vokalne vežbe, koje za cilj imaju što intenzivniju upotrebu glasa u dužem periodu i većem opsegu sa što manje napora.

Ključne reči: glas, glumac, vokalno obrazovanje, pokreti i glas

Vitkay Kucséra Ágota

University in Novi Sad, Academy of Arts

PHYSICAL ACTION (MOVEMENT) AS A PARTNER

The actor's primary instruments are his body, voice, consciousness, and breath. Professionalization, i.e., systematic education with the objective of consciously acquiring and refining the necessary skills related to the profession, is therefore very important. Although skills such as diction, acrobatics, vocal technique, dancing, combat, and stage movement are developed independently during education, they are merged in acting. This activity focuses on the acquisition and strengthening of voice control abilities in order to increase carrying capacity, endurance, and intensity. In order to prevent harm to the actor's voice, which is an extension of himself, certain physical and vocal exercises are employed, the purpose of which is to utilize the voice as intensively as possible for a longer period of time and to a greater extent, with less effort.

Keywords: voice, actor, vocal training, voice and movements

Татјана Захарова
Ольга Морозова
Евгений Кокшаров

Ученики

Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования „Высшая школа народных искусств (академия)“, Санкт-Петербург, Россия
reendeer4@gmail.com

ЛАКОВАЯ МИНИАТЮРА ПАЛЕХА: ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РЕМЕСЛА

В статье детально проанализированы вопросы, связанные с функционированием художественного центра в Палехе. Исследованы основные вехи развития палехской лаковой миниатюры. Авторами подробно изучен вековой процесс превращения иконописцев в художников лаковой миниатюрной живописи.

Ключевые слова: лаковая миниатюра, живопись, икона, Палех

Tatiana Zakharova

Olga Morozova

Eugene Koksharov

Students

Federal State Budgetary Institution of Higher Education Higher school of folk arts (academy),
St. Petersburg, Russia

LACQUER MINIATURE PAINTING OF PALEKH: THE HISTORY
AND CURRENT STATE OF THE CRAFT

The article analyzes in detail the issues related to the functioning of the art center in Palekh. The main milestones of the development of the Palekh lacquer miniature are investigated. The authors have studied in detail the age-old process of turning icon painters into artists of lacquer miniature painting.

Keywords: lacquer miniature, painting, icon, Palekh

ПАРАЛЕЛНЕ СЕСИЈЕ / PARALLEL SESSIONS**УМЕТНОСТ КАО ПРОСТОР ПАМЋЕЊА / ART AS A MEMORY SPACE****Алекса Цигановић**

Републички завод за заштиту споменика, Београд

Драган Јовићевић

НИН, Новинско-издавачко друштво, Београд

aleksa.s.ciganovic@gmail.com

**РАНЕ ТЕХНИКЕ ВИЗУЕЛИЗАЦИЈЕ КАО ВИРТУЕЛНЕ ДОКУМЕНТАРИЗАЦИЈЕ:
СРПСКО САКРАЛНО ГРАДИТЕЉСТВО И ФРЕСКО СЛИКАРСТВО У ТРИ СЕРИЈАЛА
РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈЕ БЕОГРАД ОСАМДЕСЕТИХ ГОДИНА XX ВЕКА**

Естетика коју у концептима савремених виртуелних парареалности непрестано узнемиравају технолошке промене снажније него у другим традиционалним кинематографским уметностима као што су филм и фотографија, не може више бити логика уметности којом се расуђује шта је правилно и неправилно али она ипак може бити нешто друго – може бити њена *ноетика* (критичка теорија спознаје). У домаћој уметничкој продукцији документарног филма постоји извесна база ноетичких могућности које наглашавају карактер градитељског наслеђа као сопственог предмета бављења и могу бити успешан образац савремене виртуелне документаристике. Документарни серијали Радио-телевизије Београд, као претходнице виртуелних окружења у презентацији архитектонског наслеђа и зидног фреско сликарства, садрже универзализоване могућности контемплативне презентације историјског наслеђа, дате карактером самог документованог материјала и начином на који га је усвајао технички и комуникациони поступак режирања информације. Оновремене кинематографске могућности истовремено су значиле ограничења, али не нормативно у смислу класичног схватања уметности која нема право да прекорачује своје границе, већ оних ограничења којима уметност не престаје да буде оно што јесте ни када прелази на територију друге уметности. У сутону југословенског политичког, друштвеног и културног пројекта, у амбијенту конфликта и атмосфере међунационалног терора, документарни серијали Радио-телевизије Београд уводе српску средњовековну архитектонску и фреско уметност у најраније техничке обрасце виртуелне мета-реалности, уграђујући их у парадигматску кулминацију научно-образовних серијала који су засновани на концепту респектабилно утемељене академске, стручне и научне дидактике, а са друге стране, визуелног филмско-документарног говора вишег уметничког реда.

Кључне речи: архитектонско наслеђе, телевизијски документ, виртуелизација наслеђа, теорија визуелне антропологије, теорија слике

Aleksa Ciganović

Republic Institute for the Protection of Monuments, Belgrade

Dragan Jovičević

NIN, Newspaper and publishing company

EARLY TECHNIQUES OF VISUALIZATION AS VIRTUAL DOCUMENTATION:
SERBIAN SACRED BUILDING AND FRESCO PAINTING IN THREE SERIES OF
RADIO-TELEVISION BELGRADE IN THE EIGHTIES OF THE 20th CENTURY

Aesthetics, which in the concepts of contemporary virtual pararealities is constantly disturbed by technological changes more strongly than in other traditional cinematographic arts such as film and photography, can no longer be the logic of an art that judges what is right and wrong, but it can still be something else - it can be its noetics (critical theory of cognition). In the domestic artistic production of documentary film, there is a certain base of noetic possibilities that emphasize the character of the architectural heritage as its own subject and can be a successful model of contemporary virtual documentary. Documentary series of Radio-television Belgrade, as predecessors of virtual environments in the presentation of architectural heritage and wall fresco painting, contain universalized possibilities of contemplative presentation of historical heritage, given by the character of the documented material itself and the way in which it was adopted by the technical and communication process of directing the information. At the same time, the cinematographic possibilities of the time meant limitations, but not normatively in the sense of the classical understanding of art that has no right to exceed its limits, but rather those limitations by which art does not cease to be what it is, even when it passes into the territory of another art. In the twilight of the Yugoslav political, social and cultural project, in an environment of conflict and an atmosphere of ethnic terror, the documentary series of Radio-Television Belgrade introduce Serbian medieval architectural and fresco art into the earliest technical patterns of virtual meta-reality, incorporating them into the paradigmatic culmination of scientific and educational series that are based on the concept of respectably grounded academic, professional and scientific didactics, and on the other hand, visual film-documentary speech of a higher artistic order.

Keywords: architectural heritage, television documentary, virtualization of heritage, visual anthropology theory, image theory

Александра Димитријевић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Филозофски факултет

Лазар Димитријевић

Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметички факултет
alexandra.sanja.rainbow@gmail.com

СИНТЕЗА КАЛИГРАФСКОГ АЛФАБЕТА И ЛИКОВНОГ ИЗРАЗА ХУАНА МИРОА

Хуан Миро је у много чему био револуционаран, иновативан, непоновљив. У савременој уметничкој пракси калиграфија је доста блиска сликарству, јер превасходну примарну намену читког писања текста потискују ликовни елементи који чине слику. Са идејом стварања надреалног света, служећи се експресивним стилем, једно од средстава визуелног наратива Мироове сликарске поезије јесте својеврсни калиграфски стил усклађен са ликовним изразом аутора. Из свеукупног ликовног опуса, већим делом литографија Хуана Мироа, издвојени су рукописи на основу којих се може дефинисати калиграфски стил и систематизовати морфологија појединачних слова латиничног алфабета са развијеним стилем мајускуле и курзивне минускуле, као и бројева и знакова интерпункције. Након детаљне анализе и допуне основног система реконструисаним графемима неопходним за вишејезичну употребу, изведен је и фонт-типографско писмо које подражава персонални рукопис, односно калиграфски стил Хуана Мироа.

Joan Miró

„I try to apply colors like words that shape poems, like notes that shape music.“

Кључне речи: Хуан Миро, калиграфија, литографија, надреализам, типографско писмо

Aleksandra Dimitrijević

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy

Lazar Dimitrijević

University in Kragujevac, Faculty of Philology and Arts

SYNTHESIS OF CALLIGRAPHIC ALPHABET AND FINE THE EXPRESSION OF JUAN MIRÓ

In many ways Juan Miró was revolutionary, innovative and unique. In contemporary artistic practice, calligraphy is quite close to painting, because the overriding main purpose of legible writing is suppressed by the artistic elements of the painting. With the idea of creating a surreal world using an expressive style, one of the means of the visual narrative of Miró's painting poetry is a kind of calligraphic style harmonized with the artistic expression of the author. From the entire artistic oeuvre, mostly lithographs by Juan Miró, manuscripts were singled out on the basis of which the calligraphic style can be defined and the morphology of individual letters of the Latin alphabet with a developed style of capital and italic minuscules, as well as numbers and punctuation marks systematized. After a detailed analysis and the addition to the basic system of reconstructed graphemes necessary for multilingual use, a font- typographic script that imitates the personal handwriting, that is, the calligraphic style of Juan Miró.

Joan Miró

„I try to apply colors like words that shape poems, like notes that shape music.“

Keywords: Juan Miró, calligraphy, lithography, surrealism, typographic script

Jelena D. Đorđević

Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, Beograd

jelena88.ena@gmail.com

HVOSTANSKA ZEMLJA – PROSTOR UMETNIČKOG PAMĆENJA DARINKE JEVRIĆ

Predmet naučnog rada je pesnička zbirka Darinke Jevrić *Hvostanska zemlja* koja svedoči o nacionalnom i pesničkom identitetu pesnikinje koja kroz svoju poeziju oblikuje specifičnu umetnost reči – kulturno nasleđe Kosova i Metohije. Hvostanska zemlja za pesnikinju predstavlja idiom jednog naroda i vremena, pod čijim okriljem se formiraju tri idejne pesničke ravni pesničke zbirke: *Gujino nepce*, *Pred starinskim ogledalom* i *Istorija bolesti*. Kvalitativnom analizom konstruiše se prostor umetničkog pamćenja pesnikinje, uz praćenje formiranja motivske strukture pesničke zbirke. Integritet pesnikinje, svedoka jedne velike umetničke i istorijske istine, zasnovan na Hvostanskoj zemlji, tradiciji i nacionalnom identitetu tumači se i razmatra parcijalno iz pesme u pesmu. Književni korpus pesničke zbirke D. Jevrić svedoči o univerzalnom trajanju pesničkog bića – kolektivnog i sopstvenog. Kroz tri idejne ravni pesničke zbirke analizira se kulturno sećanje i pamćenje koje proročki ukazuje na buduće razaranje i patnju na Hvostanskoj zemlji. Implicitna i eksplicitna značenjska interpretacija otkriva utemeljenje poezije u kulturnom identitetu i nasleđu srpskog naroda. U završnom delu postavlja se zaključak rada kroz retrospekciju analiziranog motivskog kruga pesama kroz osvrt na kulturnu poetiku D. Jevrić. Vrednost umetničkog pamćenja u poeziji pesnikinje Kosova i Metohije daje estetičke i etičke parametre njene kulturne poetike.

Ključne reči: Hvostanska zemlja, Darinka Jevrić, umetničko pamćenje, kulturni identitet, motivski krug

Jelena D. Đorđević

Institute for the Study of Cultural Development
Belgrade

HVOSTANSKA ZEMLJA – SPACE OF ARTISTIC MEMORY OF DARINKA JEVRIĆ

The subject of the article is the poetry collection of Darinka Jevrić *Hvostanska zemlja*, which testifies of the national and poetic identity of the poetess who, through her poetry, shapes the specific art of words - the cultural heritage of Kosovo and Metohija. For the poetess, Hvostan land represents the idiom of people and time, under whose auspices three conceptual poetic levels of the poetry collection are formed: Snake Palate, Before the Antique Mirror and History of Disease. Qualitative analysis constructs the space of the poet's artistic memory, while monitoring the formation of the motive structure of the poetry collection. The integrity of the poetess, the witness of a great artistic and historical truth, based on the Hvostan land, tradition and national identity, is interpreted and considered partially from poem to poem. The literary corpus of the collection of poetry by D. Jevrić testifies to the universal duration of the poetic being - collective and personal. Cultural memory and memory are analyzed through the three conceptual levels of the poetic collection, which prophetically points to future destruction and suffering on the Hvostan land. Implicit and explicit interpretation of meaning reveals the foundation of poetry in the cultural identity and heritage of the Serbian people. In the final part, the conclusion of the work is set through a retrospection of the analyzed motif circle of poems through a review of the cultural poetics of D. Jevrić. The value of artistic memory in the poetry of the poetess from Kosovo and Metohija provides the aesthetic and ethical parameters of her cultural poetics.

Keywords: *Hvostanska zemlja*, Darinka Jevrić, artistic memory, cultural identity, motif circle

Anna Galikowska Gajewska

Stanisław Moniuszko Academy of Music in Gdańsk, Poland

a.galikowska@amuz.gda.pl

SEE THE MUSIC! ORIGINAL CHOREOGRAPHIES AS AN INDIVIDUAL LANGUAGE OF ARTISTIC EXPRESSION

The topic of the lecture grows out of the author's many years of experience with the study of music and movement. Their mutual relationship forms the basis of her research, which results in her original choreographies to music. Based on Dalcroz's concept of music embodied in movement, they form an individual language of artistic expression. The music, the main source of inspiration, gains its actual form in the choreography in the movement. This unity of music and movement is an expression of the complete fusion of the musical work with its spatial-motor visualisation, which runs synchronously in time and space. The process of creating choreography as well as its final effect will be expressed in the presentation of selected original choreographies to works by contemporary Polish composers. With the help of multimedia, using props, recorded in different spaces and performed by the author, they represent an individual language of artistic expression, characterised by strong emotion, maturity and deep penetration into the essence of the musical work.

Keywords: music, movement, choreography of music, artistic expression, multimedia

Ана Галиковска Гајевска

Музичка академија “Станислав Моњушко”, у Гдањску, Пољска

ВИДИТЕ МУЗИКУ!ОРИГИНАЛНЕ КОРЕОГРАФИЈЕ КАО ИНДИВИДУАЛНИ ЈЕЗИК УМЕТНИЧКОГ ИЗРАЗА

Тема предавања проистиче из дугог ауторовог искуства у истраживању музике и покрета. Њихов међусобни однос чини основу њеног истраживања, што резултира њеним оригиналним музичким кореографијама. Конституисани на основу Далкровзовог (Dalcroz's) концепта музике оличене у покрету, они чине индивидуални језик уметничког изражавања. Музика, главни извор инспирације, у кореографији добија свој прави облик у покрету. Ово јединство музике и покрета је израз потпуне фузије музичког дела са његовом просторно-моторичком визуализацијом, која се одвија синхроно у времену и простору. Процес стварања кореографије, као и њен коначни ефекат, огледаће се у представљању одабраних оригиналних кореографија насталих на делима савремених пољских композитора. Конструисани уз помоћ мултимедије, уз помоћ реквизита, снимљени у различитим просторима, у извођењу аутора, чине индивидуални језик уметничког израза, који карактерише снажна емоционалност, зрелост и дубоко прожимање у суштину музичког дела.

Кључне речи: музика, покрет, кореографија музике, уметнички израз, мултимедија

Милена Јокановић

Универзитет у Београду, Филозофски факултет

gnjatovic.milena@gmail.com

УМЕТНИЧКИ ПРИСТУПИ У ОЧУВАЊУ НАСЛЕЂА: ИЗМЕЂУ ИСТОРИЈЕ И ФИКЦИЈЕ

Обухватајући различите примере савремене уметничке праксе у Србији који се ослањају на новију историју и наслеђе, у овом раду истраживаћемо како уметност постаје својеврстан простор памћења једног периода, али и поље покретања дискусије. Стога, осврћући се на радове уметника – истраживача, уметника – колекционара и оних који активистички промишљају недавну прошлост и друштвено-политичке односе кроз уметничко деловање, преиспитиваћемо границе између историје и фикције у уметничким интерпретацијама. Слобода у уметничком методу тумачења прошлости биће окосница овог рада.

Кључне речи: наслеђе, уметничка пракса, сећање, интерпретација

Milena Jokanović

University of Belgrade, Faculty of Philosophy

ARTISTIC APPROACHES IN HERITAGE PRESERVATION:
BETWEEN HISTORY AND FICTION

Encompassing various examples of contemporary artistic practice in Serbia that rely on recent history and heritage, in this paper we will research how art becomes a kind of space for remembering a period, but also a field for initiating discussion. Therefore, perceiving works of artists-researchers, artists-collectors and artists-activists who reflect on the recent past as well as on the socio-political relations through artistic activity, we will question boundaries between history and fiction in artists' interpretation. Freedom in the artistic method of the reading of the past will be highlighted with this paper.

Keywords: heritage, artistic practice, memory, interpretation, fiction

Biljana Jovanović Ilić

Ministarstvo zaštite životne sredine, Novi Beograd

biljana.j.ilic@gmail.com

KAMERA ISPRED STVARNOSTI – ONTOLOGIJA OTPORA KULTURNOG PREDELA

Ona je rekla da je koren ljudskog problema sećanje. Bez prošlosti svaki dan bi bio novi početak. Zar to ne bi bilo divno?

(Prah vremena, Vong Kar Vaj, 1994)

Perceptivna akumulacija stvarnosti, odnos filmske kohezije prostora pamćenja, pretpostavlja dominantno kulturni predeo humane rehabilitacije osveštenosti pamćenja. Diskurs individualnog i kolektivnog aspekta često zaboravljenih, izbrisanih kamerom, vizuelno rekonstruisanih prostora pamćenja, su čin, kodeks, disperzivno bogatstvo, poruke autentičnog vremena, ostvaren narativ aktuelnosti. Misao Bernarda Bertolučija da je film „jezik kojim se realnost izražava... da biste stvorili jezik filma, više nego kod bilo kog drugog oblika izražavanja, prvo morate da stavite kameru ispred stvarnosti, jer je film napravljen od stvarnosti” koincidencidirajući sa njegovim stavom „da je svaki film zapravo dokumentarni film, uključujući i igrani, jer u sebi nosi arhivski zapis perioda u kojem je nastao”, a promišljajući nekada udaljenog, dalekim sećanjem na vreme – veka filma, sada prošlog – kada je ontologiju fotografske slike mogao slaviti teoretičar Andre Bazin kao posmrtnu masku stvarnosti, kao otisak realnog. Stvarnost je i ontologija otpora kulturnog predela, a protest kao filmski kulturni predeo, je stvarnost u kojoj je film je integralni, suštinski, alternativno integrišući deo otpora. Ontološka manifestacija i orijentacija. A protesti se dešavaju svuda i imanentno. U pažljivo odabranom kulturnom predelu. Aktivizam manifestacija otpora, poput filma, je diferencirana kamera ispred stvarnosti dok okupljanja definišu omeđujući prostor. Dijalektikom pitanja u polemici ključnih vremena otpora, u istoriji, stvarnosti i budućnosti, reafirmišemo ontologiju nacionalnog i međunarodnog identiteta.

Ključne reči: film, prostor pamćenja, ontologija otpora, kulturni predeo, protest, dijalektika revolucije, akumulacija stvarnosti

Biljana Jovanović Ilić

Ministry of Environmental Protection, Belgrade

CAMERA IN FRONT OF REALITY – ONTOLOGY
THE RESISTANCE OF THE CULTURAL LANDSCAPE

She said that the root of the human problem is memory. Without the past, every day would be a new beginning. Wouldn't that be wonderful?

(Ashes of Time, Wong Kar-Wai, 1994)

The perceptual accumulation of reality, the relationship of cinematic cohesion of memory space, dominantly presupposes a cultural landscape of human rehabilitation of memory consciousness. The discourse of the individual and collective aspect of the often forgotten, erased by the camera, visually reconstructed memory spaces is an act, a code, a wealth of dispersion, messages of authentic time, a realised narrative of actuality. Bernard Bertolucci's idea that film is "a language with which reality is expressed... to create the language of film, more than any other form of expression, one must first put the camera in front of reality, because a film is made of reality," which is consistent with his view that "every film is actually a documentary, including fiction films, because it carries an inherent archival record of the period in which it was created" and reflecting on the once distant, remote memory of a time - the century of film, now gone - when the ontology of the photographic image could be celebrated by theorist Andre Basin as a posthumous mask of reality, an imprint of the real world. Reality is also the ontology of resistance of the cultural landscape, and protest as cinematic cultural landscape is the reality in which film is an integral, essential, alternatively integrating part of resistance. It is an ontological manifestation and orientation. The protests take place everywhere and immanently. In a carefully selected cultural landscape. The activism of the resistance manifestations, like film, is a differentiated camera in front of reality, while the assemblies define a limited space. Through the dialectics of the questions in the polemics of the key times of resistance, in history, reality and future, we reaffirm the ontology of national and international identity.

Keywords: Film, (movie) memory space, ontology of resistance, cultural landscape, protest, dialectic of revolution, accumulation of reality.

Suzana Marjanić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, Hrvatska

suzana@ief.hr

SUSRET ETNA I KONCEPTA / KONCEPTUALNE UMJETNOSTI U UMJETNOSTI
PERFORMANSA ILI O POTREBI DA SE TZV. PRIMITIVNA I SUVREMENA
UMJETNOST SPOJE U JEDNO (MANGELOS + V. D. TROKUT)

Poduljim, opisnim naslovom nastojim pokriti sve elemente izlaganja koji će biti segmentaran u smislu enumeracije susreta folkloru i umjetnosti performansa, i to od Katalin Ladik koja je u svojim performansima i izvedbama fonetske poezije koristila narodne, arhaične, šamanske elemente (npr. performans *Vabljenje*, 1970) pa sve do Montažstroja koji je u projektu *ZONA* (2019) uveo izvedbu epske narodne pjesme *Zidanje Skadra* kao izvedbenu kritiku nikad dovršene (a sada i propale) Sveučilišne bolnice u Zagrebu. Kao najnoviji primjer navedenoga izvedbenoga susretišta, što se tiče domaće scene, izdvajam novocirkuski kolektiv Tricycle Trauma koji je u predstavi *Bosa* (2022) interpretirao izvedbu Bosne kroz prizmu Juliana Becka i Meše Selimovića, njegova romana *Derviš i smrt*, a kroz scenografske simbole sofre i oklagije i tijesta za pite te zvučne podloge šargije i bubnja. Ujedno, riječ je o folklorno-konceptualnom prisjećanju na Mangelosa i Vladimira Dodiga Trokuta koji su već šezdesetih godina prošloga stoljeća, dakle, u srcu konceptuale tragali za jedinstvom (izvorišta) tzv. „primitivne“ (naivne) i suvremene umjetnosti.

Ključne riječi: umjetnost performansa, folklorna/ etno matrica, Mangelos, Vladimir Dodig Trokut

Suzana Marjanić

Institute of Ethnology and Folklore, Zagreb, Croatia

MEETING POINT OF ETHNO AND CONCEPT/CONCEPTUAL ART IN PERFORMANCE
ART OR ABOUT THE NEED FOR THE SO-CALLED PRIMITIVE AND CONTEMPORARY
ART MERGING INTO ONE (MANGELOS + V. D. TROKUT)

With a longer, descriptive title, I try to cover all the elements of the exposition, which will be segmented in the sense of enumeration of the meeting of folklore and performance art, from Katalin Ladik, who used folk, archaic, shamanic elements in her performances and performances of phonetic poetry (e.g. the performance *Vabljenje*, 1970) and up to Montažstroj, who in the project ZONE (2019) introduced the performance of the epic folk song *Zidanje Skadra* as a performance critique of the never completed (and now collapsed) University Hospital in Zagreb. As the most recent example of the aforementioned performing meeting place, as far as the domestic scene is concerned, I single out the new circus collective Tricycle Trauma. In their play called *Bosa* (2022) they have interpreted the performance of Bosnia through the prism of Julian Beck and Meša Selimović, his novel *Dervish and the Death*, presenting the scenographic symbols of *sofra* and rolling pin and dough for pies and the soundtrack of *šargija* and drum. At the same time, it is a folklore-conceptual reminiscence of Mangelos and Vladimir Dodig Trokut, who has searched during the sixties of the last century for the unity (origin) of the so-called „primitive“ (naive) and contemporary art, in the heart of the conceptual art.

Keywords: performance art, folklore/ethno matrix, Mangelos, Vladimir Dodig Trokut

Angelina Milosavljević

Univerzitet Singidunum u Beogradu, Fakultet za medije i komunikacije

angelina.milosavljevic@fmk.edu.rs

FEDERIKO BOROMEO O KOPIJAMA UMETNIČKIH DELA U KONTEKSTU STVARANJA UMETNIČKE ZBIRKE *BIBLIOTEKE AMBROZIJANA* U MILANU

Formiranje umetničkih zbirki duguje ne samo ličnim kolekcionarskim interesima i socio-kulturnim kontekstima u kojima se javlja potreba za njima, već i, možda najpre, procesu institucionalizacije umetnosti koja je svoje zrele plodove u novovekovnoj Evropi iznedrila na italijanskom tlu tokom 16. veka. Ovaj proces se začeo formiranjem zbirke portreta umetnika i njihovih dela, najpre u privatnim ambijentima (poput zbirke Paola Đovia), a zatim i u nešto javnijim prostorima poput *Akademije crteža* u Firenci, u kojoj je programski uvedena potreba da se formira zbirka portreta umetnika i njihovih dela, koja je pored mnemoničke, trebalo da služi i u didaktičke svrhe. Sledeći primere zasnivanja zbirki u akademskom okruženju, kardinal Federiko Boromeo (1564-1631) je u milanskoj *Biblioteci Ambrozijana* (1607) formirao umetničku zbirku priključivši joj *Muzej* (1618) i *Akademiju crteža* (delovala od 1613, zvanično oformljena 1620). Boromeo je želeo da njegova umetnička zbirka sadrži najbolja umetnička dela velikih majstora, a pored njihovih originalnih ostvarenja, u njoj su se nalazile i kopije njihovih oštećenih i ugroženih dela, kojima je pretio nestanak, poput Leonardove *Tajne večere*, kao i odlivci čuvenih antičkih i renesansnih skulptura. Kopije je trebalo da služe u didaktičke svrhe, ali i kao konzervacijske kopije koje će da za potomstvo dokumentuju i, samim tim očuvaju, izgled slavnih ostvarenja. U radu želimo da prikazemo Boromeovu apologiju za ovu praksu, koju je izneo u spisu *Muzej*.

Ključne reči: istorijski modeli kolekcioniranja, kopije umetničkih dela, Federiko Boromeo, Muzej, Biblioteka Ambrozijana

Angelina Milosavljević

Singidunum University in Belgrade, Faculty of Media and Communications

FEDERICO BORROMEO ON COPIES OF ARTWORKS IN THE CONTEXT OF THE
CREATION OF ART COLLECTION IN *BIBLIOTECA AMBROSIANA* IN MILANO

The creation of art collections owes not only to personal collecting interests and socio-cultural contexts in which they are formed, but also, and possibly foremost, to the process of institutionalization of art, which ripened on the Italian soil during the 16th century. This process was initiated by the creation of the collections of portraits of artists and of their works, first in private settings (such as Paolo Giovio's collection), followed by more public spaces, such as *Academy of Design* in Florence, with its programmatic need to form the collection of artists' portraits alongside their works. This collection served both mnemonic and didactic purposes. Following the examples of creation of collections in academic settings, Cardinal Federico Borromeo (1564-1631) established in his Milan *Biblioteca Ambrosiana* (founded in 1607) an art collection founding his *Museum* (1618) and *Academy of Design* (active from 1613, and officially founded in 1620). Borromeo wished that his art collection contain the best art works by the greatest masters. Alongside their original creations, there were also copies of their damaged and works threatened by destruction, such as Leonardo's *Last Supper*, as well as casts of famous ancient and Renaissance sculptures. These copies were to serve didactic purposes, on one hand, and as preservation copies, which were to document and preserve the appearance of the famous creations for posterity. In this paper, we would like to present Borromeo's apology for this practice, brought forth in his writ *Museum*.

Keywords: historical models of collection, preservation copies of art works, Federico Borromeo, Museum, Biblioteca Ambrosiana

Miloš Mitić

Ansambl narodnih igara i pesama Kosova i Metohije „Venac“, Gračanica
sefansambla@ansamblvenac.rs

KOREODRAMA 700 – KA NOVIM SCENSKIM FORMAMA U UMETNIČKOJ NARODNOJ IGRI

Scenska narodna igra poznatija pod mnogo širim terminom folklor je autohton pravac u umetničkoj igri nastao tokom Jugoslavije. Inspirisana narodnom igrom ova umetnost je sama po sebi recidiv tradicije. Tema ovog referata je koreodrama narodne igre „700“ autora Miloša Cileta Mitića, a u izvođenju i produkciji Ansambla „Venac“. „700“ je pokušaj novog odgovora na izazove savremene umetnosti u 21. veku. Tendencija ovog dela je zadržavanja osnovnih tradicionalnih formi (recikliranje), stvaranja libreta zasnovanih na motivima iz narodne epike i istorije (rekreiranje) i razvoj umetničke narodne igre u smeru što jasnije plesne forme sa jasno određenim akterima radnje – likovima (interpretiranje). S obzirom na to da je autor ovog referata ujedno i autor pomenutog umetničkog dela, referat se bavi procesom stvaranja ovog dela kao nove forme u okviru umetničke narodne igre koristeći introspektivnu metodu stvaralaštva. Od ideje do realizacije sa ukrštanjem ranijih iskustava i svojih znanja iz istorije razvoja ove umetnosti autor govori o dilemama i izazovima sa kojima se susreo tokom stvaranja ove koreodrame na putu ka glavnom cilju ovog dela – da rekreira i interpretira plesnu narodnu tradiciju i istoriju pre svega Kosova i Metohije i manastira Gračanice, koji je i tema samog dela (700 kao sedam vekova manastira 1321–2021).

Ključne reči: umetnička narodna igra/folklor, koreodrama narodne igre, Ansambl „Venac“

Miloš Mitić

Ensemble of folk dances and songs of Kosovo and Metohija "Venac", Gračanica

KOREODRAMA 700 – TOWARDS NEW STAGE FORMS IN ARTISTIC FOLK DANCE

Stage folk dance, better known as folklore, is an autochthonous direction of the artistic dance established during the period of Yugoslavia. Inspired by a folk dance, this art is in itself a recurrence of tradition. The topic of this article is the folk dance choreodrama "700" by Miloš Cile Mitić, performed and produced by the Ensemble "Venac". Choreodrama "700" is an attempt of a new response to the challenges of contemporary art in the 21st century. The tendency of this choreodrama is to retain basic traditional forms (recycling), create librettos based on folk epics and historical motifs (recreation) and developing artistic folk dance as a dance form with clearly developed actors - characters (interpretation). Having in mind that the author of this article is also the author of the aforementioned choreodrama "700", the article deals with the process of creating "700" as a new form of an artistic folk dance, using the introspective method of creativity. From the idea to the realization, with the intersection of previous experiences and his knowledge about history of the development of stage folk dance in the past, the author talks about the dilemmas and challenges he encountered during the creation of this choreodrama on the way to the main goal of this work - to recreate and interpret the folk dance tradition and history of Kosovo and Metohija and the monastery of Gračanica, which is the subject of the choreodrama itself (700 as the seven centuries of the existence of Gračanica monastery 1321–2021).

Keywords: artistic folk dance/folklore, folk dance choreodrama, The Ensemble "Venac"

Ivan Moody

CESEM, Universidade Nova de Lisboa, Portugal

ivanmoody@gmail.com

THE IDEA OF OPERA AS A MANIFESTATION OF NATIONALISM IN SOUTHERN EUROPE

The creation of national opera traditions in southern Europe frequently reflects, seemingly paradoxically, the cosmopolitan background of the composers involved - for example, in the cases of Stanislav Binički in Serbia, Alfredo Keil in Portugal, and Manuel de Falla in Spain. In this paper, drawing on earlier research as part of an ongoing project seeking to establish a larger meta-narrative of Southern European culture (inter alia. Todorova 2009; Samson 2013; Moody 2015, 2017), the parallels between the work of these composers and others in the field of opera, as well as the ways in which a "creative misunderstanding" or skillful new applications of traditions learned outside their home countries formed the basis for operatic traditions that came to be considered highly nationalistic, yet whose impetuses bear striking resemblances even as they respond to conditions in their respective countries. The originality and high musical quality of these operatic traditions, so often considered "peripheral," lying outside the "center" are reason enough to explore them. However, when a larger narrative is borne in mind, it becomes possible to understand these initiatives as part of a much wider and much deeper cultural phenomenon that transcends modern geographical borders.

Keywords: Southern Europe, opera, tradition, centre, periphery

Иван Муди

ЦЕСЕМ, Нови Универзитет у Лисабону, Португал

ИДЕЈА ОПЕРЕ КАО МАНИФЕСТАЦИЈЕ НАЦИОНАЛИЗМА У ЈУЖНОЈ ЕВРОПИ

Стварање националних оперских традиција на југу Европе често одражава, наизглед парадоксално, космополитску позадину укључених композитора — на пример, случајеве Станислава Биничког у Србији, Алфреда Кеила (Alfredo Keil) у Португалу и Мануела де Фалје (Manuel de Falla) у Шпанији. У овом раду разматрам, ослањајући се на ранија истраживања као део континуираног пројекта који тежи да успостави шири мета-наратив о јужноевропској култури (укључујући Todorova 2009; Samson 2013; Moody 2015, 2017), паралеле између рада ових композитора и других у области опере, и начин на који су „креативно неразумевање“ или вешта нова примена традиција научених ван својих матичних земаља чинили основу за оперске традиције које су се сматрале изразито националистичким, али чији подстицаји имају запањујуће сличности чак и када одговарају на услове који се јављају у њиховим земљама. Оригиналност и висок музички квалитет ових оперских традиција које се тако често доживљавају као „периферне“, лежи ван „центра“ довољно је оправдање за њихово истраживање, али када се има на уму шири наратив, постаје могуће схватити ове иницијативе као део много ширег и много дубљег културног феномена који превазилази савремене географске границе.

Кључне речи: Јужна Европа, опера, традиција, центар, периферија

Bojana Pašajlić

Univerzitet u Kragujevcu, Filološko-umetnički fakultet

Natalija Bogdanović

Univerzitet u Kragujevcu, Filološko-umetnički fakultet

natalija.bogdanovic@filum.kg.ac.rs

REINTERPRETACIJA TRADICIJE U UMETNIČKOJ OBLASTI UNUTRAŠNJA
ARHITEKTURA – INTERDISCIPLINARNI I INTEGRALNI
PRISTUP PROJEKTOVANJU

U radu se prikazuje i razmatra pedagoški, interdisciplinarni i integralni pristup projektovanju u umetničkoj oblasti unutrašnja arhitektura koji se sprovodi na master akademskim studijama sintezom predmeta *Urbani dizajn* i *Tipologija i likovni elementi tradicionalne arhitekture*. Ovakva sinteza tema podrazumeva simultano razmatranje problema kroz više razmera – grad, ulica, objekat, enterijer, nameštaj, detalj. Projektantske teme se prepliću sa temom osavremenjavanja zanata, njihovih materijalnih i nematerijalnih aspekata. Studija slučaja, ambijentalna celina ulice Ivo Lole Ribara, na kojoj je primenjen pedagoški metod, nalazi se u starom gradskom jezgrou Kragujevca i pripada tipu tradicionalnih trgovačkih i zanatskih ulica, koja je danas značajno izmenila svoj karakter. U radu se prikazuje princip osavremenjavanja dva zanata, abadžijski i tašnerski zanat, koji pripadaju različitim kategorijama – prvi je vezan za lokalnu kulturu i tradiciju, dok drugi pripada univerzalnom tipu zanata. Pedagoški pristup i razmatrani studentski projekti ne zasnivaju se samo na rešavanju problema, već i pristupu koji je istraživački orijentisan, kroz istraživanje mogućnosti i ograničenja razvoja urbanih celina, osposobljavanjem studenata za njihovo vrednovanje, čime se postiže bolje razumevanje lokalnog konteksta što dovodi do prilagođavanja metoda rada i kreiranja adekvatnijih predloga intervencija.

Ključne reči: integralni pristup, interdisciplinarni pristup, pedagoški metod, projektantski metod, unutrašnja arhitektura, Kragujevac

Bojana Pašajlić

University in Kragujevac, Faculty of Philology and Arts

Natalija Bogdanović

University in Kragujevac, Faculty of Philology and Arts

REINTERPRETATION OF TRADITION IN THE ARTISTIC FIELD OF INTERIOR
ARCHITECTURE – AN INTERDISCIPLINARY AND INTEGRAL
APPROACH TO DESIGN

The paper presents and discusses the pedagogical, interdisciplinary and integral approach to designing in the artistic field of Interior Architecture, which is carried out in master's academic studies by synthesizing the subjects *Urban design* and *Typology and artistic elements of traditional architecture*. Such a synthesis of topics implies simultaneous consideration of the problem through multiple scales - city, street, object, interior, furniture and detail. Design topics are intertwined with the topic of modernizing crafts, their material and immaterial aspects. Case study, the environmental whole of Ivo Lola Ribar Street, where the pedagogical method was applied, is located in the old city center of Kragujevac and belongs to the type of traditional trade and artisan streets, which have significantly changed their character nowadays. The paper shows the principle of modernization of two crafts, *abadžija* (tailor of national clothes, folk costumes) and *tašner* (handbag maker), which belong to different categories - the first is related to local culture and tradition, while the second belongs to a universal type of crafts. The pedagogical approach and assessed student projects are not only based on solving problems, but also on a research-oriented approach, through researching the possibilities and limitations of the development of urban wholes, by training students to evaluate them, thus achieving a better understanding of the local context, which leads to the adaptation of work methods and creation of more adequate proposals for interventions.

Keywords: integral approach, interdisciplinary approach, pedagogical method, design method, interior architecture, Kragujevac

Јована Пикулић

Докторанд

Универзитет уметности у Београду, Ликовна академија

jovanarpikulic@gmail.com

(АНТИ)РАТНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ПЕТРА ЛУБАРДЕ КАО СЛИКАРСТВО КОЛЕКТИВНОГ ПАМЋЕЊА

Петар Лубарда је један од најистакнутијих националних стваралаца чије дело, упркос бројним доприносима, није још увек сагледано у свој његовој сложености. Искуство Другог светског рата и заробљеничког логора у ком је провео пуне две године, препознато је као кључни утицај на формирање ауторовог послератног модернизма. Циљ овог рада је да истражи појединости тог утицаја и испита уметникова дела са ратном тематиком научним апаратима студија сећања, теоријске психоанализе и студија трауме, уз употребу формалне и иконографске анализе историје уметности. Полазиште проблематизације су Лубардини радови из ратног заробљеништва, а затим и позније антиратне композиције које припадају врхунским остварењима високог модернизма. Рад ће показати како композиција „Косовски бој“, која културалну трауму осликава посредством ликовног језика који исказује психолошко стање сукобљених, има паралеле у трауматском говору. Рад ће затим показати како аутор у циклусу *Крагујевац 1941* преузима улогу „моралног сведока“, фигуру трећег који вреднује почињено насилништво. Ауторова антиратна дела не представљају веродостојну реконструкцију догађаја, већ имају меморијалну улогу која је најочигледнија управо на циклусу *Крагујевац 1941* – они чувају сећање на догађај и представљају упозорење да се не понови слична трагедија. Закључак рада је да је Лубарда, подстакнут искуствима трагедије Другог светског рата, тежио да створи својеврсно „етичко сликарство“ које је парадигматски пример уметности која се руководи Адорновим ставом да је свако уметничко дело непочињен злочин. Развијањем уметности која тежи да усмери друштво, Лубарда ствара слике у којима трауме прошлости постају простор присвајања националног идентитета.

Кључне речи: студије сећања, студије трауме, Петар Лубарда, високи модернизам, културално памћење

Jovana Pikulić

PhD Student

University of Arts in Belgrade, Art Academy

THE(ANTI) WAR COMPOSITIONS OF PETAR LUBARDA AS COLLECTIVE MEMORY PAINTING

Petar Lubarda is one of the most prominent national artists whose complex work, despite numerous academic contributions, has yet to be fully explored. The author's memories of World War II and the time he spent in prison camps have been identified as the primary influences on his post-war expression; however, the nature of these influences has not been thoroughly investigated. This paper aims to problematize the artist's war-related artwork by employing scientific apparatuses of memory studies, theoretical psychoanalysis and trauma studies, as well as formal and iconographic analysis of art history. The starting point of the problematization are Lubarda's works made during his captivity. The paper will then examine his later anti-war compositions that are now referred to as the pinnacle of high modernism. The paper will show how the composition "Battle of Kosovo", which portrays cultural trauma by expressing the psychological state of conflicting parties, has parallels in traumatic speech. The paper will further show how the cycle *Kragujevac 1941* assumes the role of a "moral witness" and evaluates the committed violence. The author's anti-war works do not represent a credible reconstruction of the event but have a memorial role that is most apparent in the *Kragujevac 1941* cycle - they preserve the memory of the event and represent a warning to prevent a similar tragedy from happening again. The paper concludes that Lubarda, affected by the tragedies of WW2, sought to create a one-of-a-kind "ethical painting"— a paradigmatic example of an artistic expression fuelled by Adorno's idea that every artwork is an uncommitted crime. By producing art that seeks to guide society, Lubarda creates paintings in which past traumas become a channel for the acquisition of national identity.

Keywords: memory studies, trauma studies, Petar Lubarda, modernism, cultural memory

Marija Radisavčević

Umetnička galerija „Nadežda Petrović“ Čačak

marija.radisavcevic@nadezdapetrovic.rs

POVRATAK SEĆANJU – LINIJA ŽIVOTA BAJIĆEVIH

Rad posredstvom dokumentarnog filma Darka Bajića „Linija života“, problematizuje pitanja sećanja i prostore pamćenja individualnog i kolektivnog, kroz medijski različite pristupe objedinjene (crtež, slika, fotografija) filmom a ujedno preispituje i njihove prenosne mehanizme. Dokumentarno ostvarenje „Linija života“ prati profesionalni i intimni život članova porodice Bajić, a početak radnje smešta u logor Mauthauzen (Austrija) u kojem je bio zatočen Darkov otac, slikar Miloš Bajić, gde započinje veliku temu reprezentacije i komunikacije traume, koja će obeležiti njegov slikarski izraz. Kombinujući elemente autentičnih fotografija i arhivskih snimaka, sa crtežima i slikama Miloša Bajića, kao i svedočenjima preživelih logoraša, pratimo i rediteljevo odrastanje i formiranje u atmosferi traumatičnog postsećanja koja je oblikovala njegov identitet kao postgeneracije. Miloš Bajić tokom boravka u logoru crta, nastojeći da sačuva vlastito ljudsko dostojanstvo ali pre svega da zabeleži užase koncentracionih logora koji svedoče o njima kao mestima na kojima se dogodila najgora ljudska nehumanost u istoriji čovečanstva. Ovi crteži imaju dvostruku ulogu, jer su izraz ne samo ličnog sećanja, već i onoga što je deo kolektivnog pamćenja. Premda se u „Liniji života“ kontekstualizuje njegov opus koji se odnosi na crteže nastale u Mauthauzenu, kao i deo opusa koji je na tim osnovama dalje razvijan, ne treba prenebrežniti činjenicu da je Bajić i tokom boravka u logoru na Banjici u kojem je prvobitno bio zatočen, uradio izvestan broj crteža od kojih je ostalo sačuvano 80 listova. Crteži koji su nastali u Mauthauzenu ne samo da su deo njegovog umetničkog opusa, sa određenim mestom u korpusu nacionalne istorije umetnosti, već imaju i izuzetan dokumentarni karakter kao autentično svedočanstvo, što je i potvrđeno pozivom Milošu Bajiću kao svedoku u sudskom procesu koji se vodio protiv komandanta logora Antona Ganca u Memingenu 1967. godine.

Ključne reči: Miloš Bajić, Darko Bajić, reprezentacija traume, postsećanje, svedočenje

Marija Radisavčević

Art Gallery "Nadežda Petrović" Čačak

RETURN TO MEMORY – THE LINE OF LIFE OF THE BAJIĆ FAMILY

This paper follows the documentary film "Line of Life" by Darko Bajić and problematizes on the issues of memory and spaces of individual and collective memory, by using different media approaches united by film (drawing, painting, photography) and at the same time reexamines their transmission mechanisms. The documentary "Life Line" follows the professional and intimate life of the members of the Bajić family. The story begins in the Mauthausen camp (Austria) where Darko's father, the painter Miloš Bajić, was imprisoned, which has brought the great themes of representation and communication of trauma, thus marking his painterly expression. Combining the elements of authentic photographs and archival footage, with drawings and paintings by Miloš Bajić, as well as testimonies of the camp survivors, we follow the director's growth and formation in the atmosphere of traumatic post-memory that shaped his identity as a post-generation. During his stay in the camp, Miloš Bajić draws, trying to preserve his own human dignity, but above all, to record the horrors of the concentration camps, which bear witness about them as the places where the worst inhuman conditions in the history of mankind took place. They have a double role, because they are an expression not only of personal memory, but also of what is a part of collective memory. Although "Line of Life" contextualizes his oeuvre that refers to the drawings created in Mauthausen, as well as the part of the oeuvre that was further developed on that basis, we should not overlook the fact that Bajić, even during his stay in the Banjica camp where he was originally imprisoned, made a number of drawings, of which 80 sheets have been preserved. The drawings that were created in Mauthausen are not only part of his artistic oeuvre, with a certain place in the corpus of national art history, but also an authentic testimony with an exceptional documentary character. That has been confirmed by the invitation that Bajić has got to be a witness in the court proceedings against the camp commander, Anton Ganc, in Memmingen in 1967.

Keywords: Miloš Bajić, Darko Bajić, representation of trauma, post memory, testimony

Vesna Todorović

Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Pedagoški fakultet u Bijeljini,

Republika Srpska, Bosna i Hercegovina

vesnajesvesna@gmail.com

STILSKE OSNOVE RAZVOJA SAVREMENOG ŽIVOPISA

Ovaj rad predstavlja pregled istorijskih stilskih osnova crkvene umjetnosti i njihovu zastupljenost i interpretaciju u savremenom izrazu. Namjera nam je utvrditi osobenosti svakog stila u periodu prvih vjekova stvaralaštva do danas, i načine njihove interpretacije u savremenom živopisu. Svjedoci smo jedno konstantne želje i djelovanja za obnavljanjem crkvenih umjetnosti na svim meridijanima. Potrebno je utvrditi načine na koji se to čini: kvalitetno ili površno, po uzoru na neophodne tradicionalne rukopise i kanone, ili sa uplivima nevjerodostojnih stilskih rješenja; sa željom za velikom reprodukcijom i kopiranjem, ili stvarajući nova rješenja, sa elementima sopstvenog stila zasnovanog na autentičnom, preobraženoj recepciji ranijih stilova. Sva ova nastojanja zavređuju jednu detaljnu analizu i nalaženje korisnih zaključaka za dalji razvoj savremenog živopisa.

Ključne riječi: stilske osnove, crkvena umjetnost, savremeni živopis

Vesna Todorović

University of East Sarajevo, Faculty of Education in Bijeljina,
Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina

STYLISTIC FOUNDATIONS OF THE DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY PAINTING

This article attempts to make an overview of the style foundations of ecclesiastical (church) art through history and their representation and interpretation in contemporary expression. Our intention is to determine the uniqueness of each style since their coming into existence during the centuries of creativeness, until today, and the ways of their interpretation in the newer iconography. We are witnessing the undisputed desire and effort to revive the church art on all meridians. It is necessary to determine the ways for achieving that: with quality or superficial, modeled on the necessary traditional manuscripts and canons or with the influences of unsound style solutions; with the desire for great reproduction and copying or creating new contemporary solutions, with the elements of a unique style based on an authentic, transformed interpretation of the old styles. All these efforts deserve a detailed analysis which will enable coming to the useful conclusions, for further development and improvement of the contemporary iconography.

Keywords: style foundations, ecclesiastical (church) art, contemporary iconography

Јелена Тракиловић

Универзитет у Источном Сарајеву, Педагошки факултет у Бијелини,
Република Српска, Босна и Херцеговина
jelena.trakilovic@yahoo.com

БАЈИЋЕВА ОПЕРА *КНЕЗ ИВО ОД СЕМБЕРИЈЕ*
НА СРПСКИМ МУЗИЧКИМ СЦЕНАМА

У раду су истраживањем утврђене околности о животу и стваралаштву Исидора Бајића везане за оперу *Кнез Иво од Семберије*. Догађај опјеван у Нушићевој трагедији и Бајићевој опери збио се 1806. године. Прва и једина опера Исидора Бајића је романтичарска, народна, историјска музичка драма, чији је мелодијски језик јасно везан за српски фолклор. Кнез Иво од Семберије био је значајна историјска фигура са почетка 19. вијека, рођен као Иван Кнежевић 1760. године у селу Попови крај Бијелине а у доба Првог српског устанка 1804. године налазио се на мјесту обор кнеза дванаест села Бијелинске нахије. Мада се историјски и умјетнички Бајићеве опере *Кнез Иво од Семберије* не могу се порећи, она се ријетко налазила на репертоарима оперских кућа.

Кључне ријечи: Исидор Бајић, *Кнез Иво од Семберије*, српска опера, диригент, интерпретација

Jelena Trakilović

University of East Sarajevo, Faculty of Education in Bijeljina,
Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina

BAJIĆ'S OPERA *PRINCE IVO OF SEMBERIJA* ON SERBIAN MUSICAL STAGES

This article addresses the circumstances of life and work of Isidor Bajić related to the opera *Prince Ivo of Semberija*. The event which was depicted in the tragedy by Nušić and later on in the opera by Bajić, took place in 1806. Isidor Bajić's first and only opera is a romantic, folk, historical musical drama, whose melodic language is clearly related to Serbian folklore. *Prince Ivo of Semberija* was a significant historical figure from the beginning of the 19th century, born as Ivan Knežević in 1760 in the village of Popovi near Bijeljina, and at the time of the First Serbian Uprising in 1804, he was on the head of the twelve villages of Bijeljina Nahija. Although the opera *Prince Ivo of Semberija* by Isidor Bajić could not be historically and artistically denied, it has been rarely found in the repertoires of opera houses.

Keywords: Isidor Bajić, *Prince Ivo of Semberija*, Serbian opera, conductor, interpretation

Marija Živković

Doktorand

Univerzitet u Zagrebu, Filozofski fakultet, Hrvatska

marija.zivkovic01@gmail.com

ANALITIČKI POSTUPCI U KRITIKAMA PREMIJERNIH BALETNIH PREDSTAVA
HRVATSKOGA NARODNOGA KAZALIŠTA U ZAGREBU
OD 2018. DO 2022. GODINE

U radu se donosi analiza kritičke recepcije osam premijernih baletnih naslova Hrvatskoga narodnoga kazališta u Zagrebu, postavljenih u sezonama 2018/2019., 2019/2020., 2020/2021. i 2021/2022.: *Metropolis*, *Opasne veze*, *Annonciation – La Stravaganza*, *Orašar*, *Ponos i predrasude*, *Decadance*, *Giselle* i *Gospođa Bovary*. Kao metodski okvir valorizacije kritičarskih kompetencija odabrani su analitički postupci opis, interpretacija, kontekstualizacija i evaluacija. Analizom tekstova dolazi se do zaključka da su uočene tri razine kritičarskih kompetencija. Prvu, najnižu razinu, čine kritike u kojima se ne upotrebljuje ni jedan od gore navedenih analitičkih postupaka ili se to čini rijetko i neadekvatno. Drugu razinu čine tekstovi u kojima je naglašena uporaba jednog ili dvaju analitičkih postupaka, a zanemarena uporaba ostalih, što evaluacije predstava čini tek djelomično plauzibilnima. Treću, najkompetentniju razinu kritičarskih pristupa, čine oni u kojima se adekvatnom uporabom triju ili četiriju analitičkih postupaka donose valjano argumentirane i relevantne kritike baletnog repertoara u promatranom razdoblju.

Ključne riječi: analiza, opis, interpretacija, kontekstualizacija, evaluacija

Marija Živković

PhD Student

University in Zagreb, Faculty of Philosophy, Croatia

ANALYTICAL PROCEDURES IN REVIEWS OF THE PREMIERE BALLET
PERFORMANCES OF THE CROATIAN NATIONAL THEATER IN ZAGREB
FROM 2018 TO 2022

The paper presents an analysis of the critical reception of eight ballet premieres of the Croatian National Theater in Zagreb, staged in the 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 and 2021/2022 seasons: *Metropolis*, *Dangerous Liaisons*, *Annonciation – La Stravaganza*, *The Nutcracker*, *Pride and Prejudice*, *Decadance*, *Giselle* and *Madame Bovary*. Analytical procedures such as description, interpretation, contextualization and evaluation were selected as the methodological framework for the valorization of critical competences. The analysis of the texts leads to the conclusion that three levels of critical competence have been observed. The first and the lowest level, consists of the reviews in which none of the above-mentioned analytical procedures are used, or are rarely and inadequately used. The second level consists of the texts applying only one or two analytical procedures and neglecting the others, thus making the evaluation of performances only partially plausible. The third and the most competent level of critical approaches consists of those in which three or four analytical procedures are adequately implemented, thus enabling the observed ballet repertoire to be validly argued and relevantly reviewed in the observed period.

Keywords: analysis, description, interpretation, contextualization, evaluation

ПАРАЛЕЛНЕ СЕСИЈЕ / PARALLEL SESSIONS

ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА У УМЕТНОСТИ И ОБРАЗОВАЊУ / INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY IN ART AND EDUCATION**Jelena B. Babić Antić**Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici,
Filozofski fakultet**Anita V. Janković**Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici,
Filozofski fakultet*jelena.babic@pr.ac.rs***NASTAVA ENGLESKOG JEZIKA ZA STUDENTE UMETNOSTI U POST-KOVID
STVARNOSTI – SADA JE VREME ZA DIGITALNU TRANSFORMACIJU**

„Uvek smo to radili na ovaj način.“ Ovo je uobičajen refren među onima koji su otporni na promene. Ali nakon teške godine pandemije i nastave na daljinu u visokom obrazovanju, ovaj argument gubi smisao jer nikada nismo radili stvari na ovaj način, što znači da je ovo možda savršena prilika da ih uradimo drugačije. Iako su mogućnosti za fleksibilne, inovativne modele učenja bezbrojne, studije o nastavnoj praksi tokom ovog perioda jasno pokazuju da smo u velikoj meri propustili ovu priliku. Čini se da je većina novih kombinovanih modela bila samo izgovor da se tradicionalna učionica preslika u virtuelnom prostoru. Integracija obrazovne tehnologije se između ostalog odvija po SAMR modelu. Ovaj model opisuje četiri različita nivoa upotrebe digitalne tehnologije, od zamene do povećanja, modifikacije i redefinisana. Na svom najosnovnijem nivou, obrazovna tehnologija se može koristiti za jednostavnu zamenu tradicionalnih metoda podučavanja i učenja onima koje su digitalno posredovane, ali su i dalje zasnovane na istoj strukturi i pedagogiji. Cilj ovog rada je da prvo predstavi nastavu na daljinu engleskog jezika za posebne namene u visokom obrazovanju u toku pandemije, a posebno engleskog jezika za studente umetnosti, putem analize podataka koji su prikupljeni anketiranjem studenata Univerziteta u Prištini tokom 2020–21. godine. Drugo, autori će izneti načine digitalne transformacije nastave engleskog jezika za studente umetnosti na višim nivoima SAMR modela – modifikacija i redefinisane – koji studentima pružaju priliku da stvore autentičan proizvod ili da dokažu kompetenciju na način koji nije ograničen samo na papir i olovku.

Ključne reči: nastava engleskog jezika za posebne namene, visoko obrazovanje, obrazovna tehnologija, studenti umetnosti, SAMR model

Jelena B. Babić Antić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy

Anita V. Janković

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy

EAP IN THE POST-COVID REALITY – NOW IS THE TIME FOR DIGITAL TRANSFORMATION

“We've always done it this way.” This is a common refrain among those resistant to change. However, after a difficult year of the pandemic and emergency remote learning in higher education, this argument loses its meaning because we have never done things this way before, which means that this may be the perfect opportunity to do them differently. Although the opportunities for flexible, innovative learning models are countless, studies examining teaching practice during this period clearly show that we have largely missed this opportunity. It seems that most of the new blended models were just an excuse to copy the traditional classroom in a virtual space. The SAMR model for integrating educational technology describes four different levels of use, from replacement to augmentation to modification to redefinition. At the most basic level, educational technology can be used to simply replace traditional teaching and learning methods with ones that are digitally mediated, but still based on the same structure and pedagogy. The aim of this paper is to firstly present the emergency response of EAP teaching during the pandemic through the analysis of data collected by surveying students of the University of Priština during 2020-21. Second, the authors will outline ways to digitally transform English language instruction for students at higher levels of the SAMR model-modification and redefinition-that provide students with opportunities to create an authentic product or demonstrate competence in a way that is not limited to paper and pencil.

Keywords: English for special purposes, high education, educational technology, art students, SAMR model

Danijela G. Kulić

Univerzitet u Prištini sa privremeni m sedištem u Kosovskoj Mitrovici,
Filozofski fakultet

Anita V. Janković

Univerzitet u Prištini sa privremeni m sedištem u Kosovskoj Mitrovici,
Filozofski fakultet

danijela.kulic@pr.ac.rs

ISTRAŽIVANJA U NAUCI I UMETNOSTI: KOMPLEMENTARNOSTI I MIMOILAŽENJA

Budući da se nauka i umetnost tradicionalno sagledavaju i razmatraju kao odelite i nespojive oblasti, osnovni cilj ovog rada će biti njihovo pomirenje i traganje za sličnostima, presecima i načinima istraživanja od kojih bi i jedna i druga oblast imale koristi. Utvrđivanje kvaliteta naučnog ili umetničkog dela je namera koju u delo sprovode istraživači u obe oblasti. Kako bi uspešno ostvarili svoje ciljeve, i naučnici i umetnici posežu za kriterijumima objektivnosti, validnosti i pouzdanosti u stvaranju i proceni umetničkog ili naučnog dela. Pol Fajerabend tvrdi da ne postoje oblasti koje su 'čisto naučne', kao ni druge koje se mogu nazvati 'čisto umetničke'. Umetnički postupak se, prema eminentnom filozofu, javlja u naukama svuda, a posebno tamo gde dolazi do novih i iznenadnih otkrića. U skladu sa postavljenim ciljem, autori će kvalitativnom metodom, uz pomoć tehnike intervjua, ispitati stavove prigodnog uzorka nastavnog osoblja sa Fakulteta tehničkih nauka, Fakulteta umetnosti i Filozofskog fakulteta u Kosovskoj Mitrovici kako bi utvrdili stepen preklapanja u samopercepciji istraživačkih radnika u kontinuumu tehnika-filozofija-umetnost. Pitanja za intervju se zasnivaju na eseju o nauci i umetnosti Aleksandra Bekera i traže od ispitanika da procene svoj istraživački rad u poređenju sa „drugom stranom“. Rezultati intervjua će biti obrađeni uz pomoć tematske analize kako bi se izvukli relevantni zaključci.

Ključne reči: nauka, umetnost, istraživanje, interdisciplinarnost, umetničko istraživanje

Danijela G. Kulić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy

Anita V. Janković

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy

RESEARCH IN SCIENCE AND ART: HARMONY AND DISCORD

Given that science and art are traditionally regarded and discussed as separate and incompatible fields, the main aim of the paper will be their reconciliation and the search for similarities, overlaps and research methods that would benefit both fields. Determining the quality of a scientific or artistic work is the intention that researchers in both fields carry out. In order to successfully achieve their goals, both scientists and artists reach for the criteria of objectivity, validity, and reliability in the creation and evaluation of an artistic or scientific work. Paul Feyerabend claims that there are no fields that are 'purely scientific' nor are there others that can be called 'purely artistic.' According to the eminent philosopher, artistic processes occur in the sciences everywhere, especially where new and sudden discoveries are made. In accordance with the set aim, the authors will use a qualitative research method by means of the interview technique to examine the attitudes of a suitable sample of teaching staff from the Faculty of Technical Sciences, the Faculty of Arts, and the Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica, in order to determine the degree of overlap in the self-perception of research workers in the continuum of technology-philosophy-art. The interview questions are based on Alexander Becker's essay on science and art and ask the respondents to evaluate their research work in comparison to the 'other side'. The results of the interviews will be processed through a thematic analysis in order to draw relevant conclusions

Keywords: Science, art, research, interdisciplinarity, artistic research

Драгана Цицковић Сарајлић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем
у Косовској Митровици, Факултет уметности

Теодора Краговић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем
у Косовској Митровици, Факултет уметности
dragana.sarajlic@art.pr.ac.rs

ЗАСТУПЉЕНОСТ САВРЕМЕНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У ОСНОВНОШКОЛСКОЈ НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

У раду се разматра заступљеност савремене технологије у основношколској настави музичке културе. Брзи и константни напредак технике и технологије намеће потребу за сталним унапређењем технологије образовања. Данас, када се знање увећава великом брзином, неопходно је прихватање и увођење нових облика, метода и средстава учења. Примјеном рачунара и других средстава савремене технологије у наставном процесу остварује се већа интерактивност, ангажовање и мотивисаност ученика, што неминовно води ка побољшавању квалитета образовања. Цјелокупан процес осавремењавања наставе условљен је опремљеношћу образовних институција савременим наставним средствима, као и оспособљеношћу учитеља/наставника за њихово коришћење. У раду су представљени резултати истраживања које је имало циљ да се утврди у којој мјери учитељи/наставници на територији Косова и Метохије користе савремене технологије у настави музичке културе. У истраживању су примјењене аналитичка и дескриптивна метода. Закључено је да, иако имају позитивно мишљење о савременим технологијама, учитељи/наставници их не користе у довољној мјери у настави. Овим радом се жели указати да коришћење савремених технологија може да допринесе значајно већим постигнућима ученика и унапређењу квалитета наставе музичке културе.

Кључне ријечи: настава музичке културе, савремене технологије, Косово и Метохија

Dragana Cicović Sarajlić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

Teodora Kragović

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts

REPRESENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES IN ELEMENTARY SCHOOL TEACHING OF MUSIC CULTURE

The paper examines the representation of modern technologies in elementary school teaching of music culture. The rapid and constant progress of technique and technology imposes the need for constant improvement of education technology. In today's world, where knowledge is increasing at a rapid pace, it is necessary to accept and introduce new forms, methods and means of learning. The use of computers and other means of modern technology in the teaching process will result in greater interactivity, engagement and motivation of students, which will inevitably lead to an improvement in the quality of education. The entire process of modernization of teaching depends on the equipment of educational institutions with modern teaching aids, as well as on the ability of teachers to use them. The paper presents the results of a research aimed at determining the extent to which teachers/teachers in the territory of Kosovo and Metohija use modern technologies in teaching music culture. Analytical and descriptive methods were used in the research. It was found that although teachers have a positive opinion about modern technologies, they do not use them sufficiently in the classroom. This work aims to show that the use of modern technologies can contribute to significantly higher student achievement and an improvement in the quality of music education.

Keywords: teaching music culture, modern technologies, Kosovo and Metohija

Tamara Simović

Osnovna škola „Pavle Rovinski”, Podgorica, Crna Gora

simovictamara31@gmail.com

UTICAJ DIGITALNE ERE NA NASTAVU KNJIŽEVNOSTI

Posljednje godine razvoja obrazovanja u Crnoj Gori obilježile su brojne reforme koje su u uskoj vezi sa upotrebom savremenih i efektivnih metoda u cilju dobijanja kvalitetnog obrazovanja i vaspitanja. Tekući vijek obilježila je stalna upotreba tehnologije koja postaje jezgro obrazovnog sistema. Međutim, aktuelnost interneta i tehnologije nije uvijek postojala, iako se obrazovanje u našoj državi vrlo brzo prilagodilo upotrebi tehničkih sredstava. Obrazovni sistem, u želji da ide rame uz rame sa svim novinama koje nameće vrijeme, uvodi veliki broj specijalizovanih tehnoloških aparata i platformi koji vremenom postaju uređaji za učenje, odnosno pomoćna sredstva u sticanju znanja i vještina. Takvo obrazovanje koje smatramo formalnim u potpunosti je oponentnosti onom koje je neformalno, stečeno samo putem interneta ili drugih sličnih sredstava. Pojava tehnologije i njena upotreba u nastavi bila je raznoliko prihvaćena. Mnogi naučnici podvlače socijalni karakter učenja putem tehnologije u digitalnoj eri, smatrajući da na pomenuti način različite informacije mogu se razmjenjivati brzo i lako, dok drugi u tehnološkim sredstvima vide neprijateljski odnos prema sociumu, budući da samo digitalizovanje učenja može uticati i na digitalizovanje čovjeka, odnosno na sve manju upotrebu knjige koju će zamijeniti elektronski uređaji, a zatim i u šteti u smislu komunikacije, jer će se ona svesti na razmjenu informacija putem dopisivanja. Pored toga što je epidemijski period gotovo potpuno preokrenuo proces učenja i sticanja znanja, aktuelnost i primjerenost teme vidimo i u gorenavedenom – činjenici da pretjerana upotreba, tj. zloupotreba tehnologije utiče i na ponašanje pojedinca, a kasnije i kolektiva. Tema našeg rada, kako smo to implicitno već istakli, biće razvoj digitalizacije u obrazovnom sistemu i uticaj iste na čitanje kod učenika.

Ključne riječi: digitalizacija, tehnologija, nastava, savremene metode

Tamara Simović

Elementary school “Pavle Rovinski”, Podgorica, Montenegro

THE INFLUENCE OF THE DIGITAL ERA ON THE TEACHING OF LITERATURE

The development of education in Montenegro in recent years was marked by a number of reforms that are closely related to the use of modern and effective methods aiming to achieve quality education and upbringing. The use of technology, which is becoming the core of the educational system, has prevailed in the current century. While it is true that education in our country very quickly adapted to the availability of technological means, the Internet and technology have not always been present. In its desire to keep up with the novelties that time brings about, the educational system introduces a large number of specialized technological devices and platforms that not only become learning devices over time but also aids used to acquire knowledge and skills. Such education, which we consider formal, is entirely in contrast to the one which is regarded as informal, only acquired via the Internet or other similar means. The emergence of technology and its application in teaching was widely accepted. Many scientists underline the social aspect of learning through technology in the digital era, considering that different pieces of information can be quickly and easily exchanged in the given way, while others recognize an adverse impact on society when it comes to technological resources, as the digitalization of learning process itself can affect the digitalization of humans, i.e. it may lead to the decreased use of books, which will be replaced by electronic devices, and it may also negatively affect communication, since it will be reduced to the exchange of information through correspondence. Aside from the fact that the epidemic period almost completely reversed the process of learning and acquiring knowledge, we can also notice how appropriate the topic is in the abovementioned fact that excessive use, that is, abuse of technology also affects the behavior of the individual, and finally the collective as well. As we already implicitly indicated, the goal of our research will be the development of digitalization within the educational system and its impact on reading among students.

Keywords: digitization, technology, teaching, modern methods

Maja Vukadinović

Univerzitet Privredna akademija Novi Sad,
Fakultet savremenih umetnosti, Beograd
maja.vukadinovic@fsu.edu.rs

ZNAČAJ I PRIMENA DIGITALNIH ALATA U UNIVERZITETSKOJ NASTAVI VIZUELNIH UMETNOSTI

Digitalne tehnologije su promenile umetnički izraz i načine na koje se stvara, ali i podučava umetnost. Savremene tehnologije su transformisale nastavu vizuelnih umetnosti, i to prevashodno kroz primenu novih alata koji podstiču kreativnost i inovativnost ili olakšavaju usvajanje gradiva. Kao posebno značajna, izdvajaju se tri alata koja se već primenjuju u univerzitetskoj nastavi vizuelnih umetnosti: edukativne aplikacije, digitalni portfolio i virtuelne muzejske ture. Smatra se da primena aplikacija u podučavanju budućih slikara, fotografa, dizajnera, arhitekata i drugih umetnika predstavlja jedan od načina da se smanje tradicionalne granice između nauke, umetnosti i tehnologije. U radu se ukazuje na značaj edukativnih aplikacija pomoću kojih studenti mogu da transformišu postojeća umetnička dela ili stvaraju sopstvene crteže, fotografije, ilustracije i druge radove. Digitalni portfolio se koriste u nastavi umetnosti i zamenjuju standardne portfolije. Ovaj alat podrazumeva kolekciju radova studenata na kompjuteru. Prednosti primene digitalnih portfolija ogledaju se u savremenom prikazu dostignuća studenata, mogućnosti jednostavnog praćenja razvoja umetničkog rada tokom dužeg vremenskog perioda i efikasnom uvidu profesora i asistenata u trenutne umetničke aktivnosti studenata. Poseta virtuelnim galerijama i muzejima se može primeniti kao deo nastave istorije umetnosti i umetničkih predmeta. Virtuelni obilasci najpoznatijih svetskih kolekcija imaju za cilj potpunije upoznavanje studenata sa reprezentativnim delima stvorenim tokom istorije, kao i sa aktuelnim umetničkim tokovima. Ovaj veoma popularan alat olakšava usvajanje kompleksnog gradiva. Digitalni alati predstavljaju koristan alat u umetničkom obrazovanju. Neophodno je pronaći pravu meru u integrisanju tehnologije u obrazovni proces i pristupiti joj kao jednom od načina za osnaživanje studenata u budućoj umetničkoj praksi.

Ključne reči: vizuelna umetnost, edukativne aplikacije, digitalni portfolio, virtuelni muzeji

Maja Vukadinović

University of Business Academy Novi Sad,
Faculty of Contemporary Arts, Belgrade

IMPORTANCE AND APPLICATION OF DIGITAL TOOLS IN UNIVERSITY TEACHING OF VISUAL ARTS

Digital technologies have altered the artistic expression and the ways in which art is created and taught. Modern technologies have transformed the teaching of visual arts, primarily through the implementation of new tools that encourage creativity and innovation or facilitate the acquisition of teaching materials. There are three tools already used in university teaching of visual arts that stand out as particularly significant: educational applications, digital portfolios and virtual museum tours. The use of applications in teaching future painters, photographers, designers, architects and other artists is considered one way to reduce the traditional boundaries between science, art and technology. The paper points out the importance of educational applications by means of which students can transform the existing works of art or create their own drawings, photographs, illustrations and other works. Digital portfolios are being used in art classes and are replacing standard portfolios. The use of this tool assumes there is a collection of students' works on the computer. The advantages of using digital portfolios are reflected in the modern display of student achievements, the possibility of simplified monitoring of the development of an artistic work over an extended period of time, as well as professors and assistants having a detailed insight into students' current artistic activities. Visiting virtual galleries and museums can be implemented as a part of teaching art history and other art-related subjects. Virtual tours of the world's most famous collections aim to make students more familiar with representative works of art created throughout history, as well as current artistic trends. This very popular tool helps facilitate the acquisition of complex teaching materials. Digital tools represent a useful instrument in art education. It is necessary to find the right measure when it comes to integrating technology into the educational process and approach it as one of the ways to empower students in future artistic practice.

Keywords: visual arts, educational applications, digital portfolios, virtual galleries

Katarina Zadnik

Univerza v Ljubljani, Akademija za glazbo, Slovenia

katarina.zadnik@ag.uni-lj.si

MUZIČKO OBRAZOVANJE S TRADICIONALNIM DIDAKTIČKIM PRISTUPIMA I PRISTUPIMA KORIŠTENJEM DIGITALNIH ALATA

Rast razvoja digitalne tehnologije, koja je uključena u sve oblasti ljudskog djelovanja, odražava se i na obrazovanje. Digitalna tehnologija je sastavni dio tradicionalnih pristupa u općem i muzičkom obrazovanju. Tokom pandemije, upotreba digitalne tehnologije i njenih alata postala je jedini mogući oblik nastave i učenja na daljinu. Muzičko obrazovanje je bilo izazovno odgovarajućim odabirom didaktičkih pristupa sa digitalnim alatima u fazi implementacije procesa učenja. Razvoj muzičkih sposobnosti, veština i znanja, koji se u tradicionalnim didaktičkim pristupima zasniva na muzičkim aktivnostima u živim oblicima, odvijao se u vidu asinhronih i sinhronih oblika nastave muzike na daljinu. Tokom ovog perioda, nastavnici muzike su bili ostavljeni sami u odabiru digitalnih alata što je predstavljalo izazov za implementaciju nastave usmjerene na učenika, podsticanje individualnih muzičkih aktivnosti i postizanje postavljenih ciljeva učenja. Uz prilog, predstavimo didaktičke pristupe korišćenjem digitalne tehnologije u nastavi muzike, kao i prednosti i izazove u ostvarivanju ciljeva u radu na daljinu. Uz rezultate istraživanja predstavimo digitalne kompetencije nastavnika muzike, važnost kritičkog stava nastavnika i razmišljanja o pravilnoj upotrebi digitalnih alata za postizanje ciljeva učenja. S obzirom na dosadašnje rezultate istraživanja, biće naglašeni neki dalji pravci u oblasti muzičkog obrazovanja između upotrebe didaktičkih tradicionalnih i savremenih pristupa sa digitalnim alatima u budućnosti.

Ključne riječi: didaktički pristupi, digitalni alati, kompetencije nastavnika, muzičko obrazovanje, rezultati istraživanja

Katarina Zadnik

University in Ljubljana, Academy of Music, Slovenia

MUSIC EDUCATION WITH TRADITIONAL DIDACTIC APPROACHES AND APPROACHES USING DIGITAL TOOLS

The growth in the development of digital technology, which is involved in all areas of human activity, is also reflected in education. Digital technology is integral to traditional didactic approaches in general and music education. During the pandemic, digital technology and its tools have become the only possible form of distance teaching and learning. Music education was challenged with the appropriate selection of didactic approaches with digital tools in the implementation phase of the learning process. The development of musical abilities, skills, and knowledge, which in traditional didactic approaches is based on musical activities in live forms, took place in the form of asynchronous and synchronous forms of distance music teaching. During this period, music teachers were left on their own to choose digital tools, which presented a challenge to implement student-centered instruction, promote individual musical activities, and achieve set learning objectives. In this paper, we will present didactic approaches using digital technologies in teaching music and the advantages and challenges in achieving objectives in distance learning. Using research findings, we will present the digital competencies of music teachers, the importance of the teacher's critical attitude, and considerations for the appropriate use of digital tools to achieve learning objectives. In light of current research results, some further directions in the field of music education between the use of didactic traditional and contemporary approaches with digital tools in the future will be highlighted.

Keywords: didactic approaches, digital tools, music education, teacher competencies, research results

Alexandra Balandina

Ionian University, Department of Music Studies, Corfu, Greece

abalandina@ionio.gr

PERFORMANCE PRACTICE IN ETHNOMUSICOLOGY: EXPERIENCES FROM
HIGHER EDUCATION AND FIELD RESEARCH
(IN MEMORIAM OF YURY ARBATSKI)

Ethnomusicology is better known for its written history rather than the performance practice of its adherents. However, music performance is normally an indispensable part of our training as ethnomusicologists and, for most of us, of our ethnographic field research. In this presentation I will discuss how ethnomusicologists today use performance practice in higher education and field research. I will argue that music performance is an indispensable part of our pedagogical canon and our training as ethnomusicologists, as well as, our salient partner in field research. Following John Blacking and John Baily performance paradigm, my talk will be illustrated by references to my experience in studying and teaching ethnomusicology in western European higher institutions. Moreover, I will refer to the history of performance practice as research methodology in ethnomusicology with examples from my own performance-based ethnographic fieldwork in Iran. My presentation pays tribute to the work of Yuri Arbatski, a Russian (ethno)musicologist, who was among the first scholars who employed long term ethnographic fieldwork and learning to perform in the 1930s, spending 9 years in the Balkans collecting folk music and several years in Macedonia, from 1933 to 1937, studying the tapan with a local tapan player.

Keywords: Performing ethnomusicology, performance practice as research methodology, performance-based ethnography, fieldwork in Iran

Александра Баландина

Јонски универзитет, Одсек за музичке студије, Крф, Грчка

**ИЗВОЂАЧКА ПРАКСА У ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈИ: ИСКУСТВА ИЗ ВИСОКОГ
ОБРАЗОВАЊА И ТЕРЕНСКИХ ИСТРАЖИВАЊА
(СЕЋАЊЕ НА ЈУРИЈА АРБАТСКОГ)**

Етномузикологија је познатија по својој писаној историји, а не по извођачкој пракси њених присталица. Међутим, музичко извођење је обично неизоставан део наше обуке као етномузиколога и, за већину нас, нашег етнографског теренског истраживања. У овој презентацији говорићу о томе како етномузиколози данас користе праксу извођења у високом образовању и теренским истраживањима. Ја ћу тврдити да је музичко извођење неизоставан део нашег педагошког канона и наше обуке као етномузиколога, као и нашег истакнутог партнера у теренским истраживањима. Пратећи парадигму извођења Џона Блекинга и Џона Бејлија, мој говор ће бити илустрован референцама на моје искуство у студирању и предавању етномузикологије на западноевропским високим институцијама. Штавише, ја ћу се осврнути на историју праксе извођења као методологију истраживања у етномузикологији са примерима из мог сопственог етнографског рада на терену у Ирану. Моје излагање одаје почаст раду Јурија Арбатског, руског (етно)музиколога, који је био међу првим научницима који су се бавили дуготрајним етнографским теренским радом и научили да наступају 1930-их, проводећи 9 година на Балкану сакупљајући народну музику и неколико година у Македонији, од 1933. до 1937. године, учећи тапан са локалним тапанистом.

Кључне речи: Извођачка етномузикологија, извођачка пракса као методологија истраживања, етнографија заснована на перформансу, теренски рад у Ирану

Darko Kovačević

Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina

Elektrotehnički fakultet, Muzička akademija, Filozofski fakultet

dax1978@gmail.com

PREVOĐENJE I PREPJEVAVANJE OPERSKOG LIBRETA KAO (RE)KONSTRUISANJE MUZIČKOG DISKURSA

Prevođenje i prepjevavanje operskog libreta sa izvornog jezika na ciljni predstavlja kompleksnu radnju za čiju uspješnu realizaciju je neophodno usklađivanje i prilagođavanje različitih komponenti, kako unutar samog notnog teksta, tako i u smislu lingvistike, odnosno semantike, stilistike i metrike, naravno u granicama koje ne narušavaju inicijalni libreto i njegovu realizaciju u formi notnog teksta (partiture). U ovom radu razmatraće se postupci primjenjivani prilikom prevođenja i prepjevavanja libreta opere *Iolanthe* kompozitora Arthura Sullivana sa engleskog jezika na srpski. Pri tome će akcenat najprije biti stavljen na planiranje, pripreme i postavljanje parametara i okvira za praktično realizovanje svake od dvije navedene radnje, a potom će se, detaljnije, predstaviti samo realizovanje i njegovo odražavanje na dobijeni tekst libreta na ciljnom (srpskom) jeziku i notni zapis koji taj tekst prati. U daljem toku rada, razmatraće se da li i u kojoj mjeri prevođenje i prepjevavanje libreta opere *Iolante* predstavlja rekonstruisanje postojećeg ili konstruisanje (novog) muzičkog diskursa. Pri tome će se pojam muzičkog diskursa koristiti u dva od tri značenja koja mu, u svojoj studiji *Razlikovanje među žanrovima muzičkog diskursa* (Differentiating between Genres of Musical Discourse, 2013) dodjeljuje Aleshinskaya, podrazumijevajući tekstove pjesama kao jezik izvođenja i samu muziku kao diskurs. U završnom dijelu rada biće data kratka rekapitulacija i izvedeni zaključci.

Ključne riječi: opera, prevod, prepjev, libreto, muzički diskurs

Darko Kovačević

University of East Sarajevo, Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina
Faculty of Electrical Engineering, Academy of Music, Faculty of Philosophy

TRANSLATION AND ADAPTATION OF AN OPERA LIBRETTO AS A (RE)CONSTRUCTION OF MUSICAL DISCOURSE

The translation and adaptation of an opera libretto from the source language to the target language is a complex action, for the successful implementation of which it is necessary to harmonize and adapt various components, both within the musical text itself and in terms of linguistics, i.e. semantics, stylistics and metrics, naturally within the limits that do not violate the initial libretto and its realization in the form of sheet music (score). This paper will discuss the techniques applied during the translation and adaptation of the libretto of the opera *Iolanthe* by the composer Arthur Sullivan from English to Serbian. At the same time, the emphasis will, at first, be placed on planning, preparations and setting of parameters and frameworks for the practical implementation of each of the two actions mentioned, and then, in more detail, the implementation itself and its reflection on the obtained text of the libretto in the target (Serbian) language and sheet music that accompanies that text will be presented. After that, it will be considered whether and to what extent the translation and singing of the libretto of the opera *Iolante* represents the reconstruction of the existing or the construction of a (new) musical discourse. In doing so, the term musical discourse will be used in two of the three meanings assigned to it by Aleshinskaya in her study *Differentiating between Genres of Musical Discourse* (2013), implying song texts as the language of performance and music itself as discourse. In the final part of the paper, a short recapitulation and conclusions will be drawn.

Keywords: opera, translation, adaptation, libretto, musical discourse

Gordana Manojlović Kovačević

Škola za osnovno muzičko obrazovanje "Istočna Ilidža" Istočno Sarajevo,

Republika Srpska, Bosna i Hercegovina

goca84@gmail.com

TRADICIONALNO I SAVREMENO U CIKLUSU PESAMA

THYME AND RUE ALANA TOMASA

Ciklus pesama „Thyme and Rue“ kompozitora Alana Tomasa napisan je za glas i gitaru i sastoji se od pet pesama. U velikoj meri, ovaj ciklus svoju inspiraciju nalazi u tradicionalnim britanskim i irskim narodnim baladama, što dovodi do toga da su tekstovi pesama prožeti simbolikom, koja se prvenstveno odnosi na biljke i njihova skrivena značenja i svojstva. U ovom radu će najpre biti izvršena detaljna analiza notnog i literarnog teksta po relevantnim analitičkim parametrima. Nakon toga akcenat će biti stavljen na različite aspekte koegzistiranja i preplitanja tradicionalnog i savremenog u ovom ciklusu, kako na nivou pojedinačnih pesama, tako i posmatranjem ciklusa kao celine. U završnom delu rada, kao svojevrсна rekapitulacija, biće izvedeni zaključci, kako sa analitičke, tako i sa izvođačke tačke gledišta.

Ključne reči: pesme, tradicionalno, savremeno, Alan Tomas, ciklus pesama

Gordana Manojlović Kovačević

School for elementary music education "East Ilidža" East Sarajevo,
Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina

TRADITIONAL AND CONTEMPORARY IN ALAN THOMAS'
THYME AND RUE SONG CYCLE

The song cycle "Thyme and Rue" by composer Alan Thomas is composed for voice and guitar and consists of five songs. To a large extent, this cycle finds its inspiration in traditional British and Irish folk ballads, resulting in the lyrics being imbued with symbolism, primarily relating to plants and their hidden meanings and properties. In this paper, a detailed analysis of musical and literary text will first be carried out according to relevant analytical parameters. After that, emphasis will be placed on various aspects of the coexistence and interweaving of the traditional and the contemporary in this cycle, both at the level of individual songs and by observing the cycle as a whole. In the final part of the paper, as a kind of recapitulation, conclusions will be drawn, both from the analytical and the performing point of view.

Keywords: songs, traditional, contemporary, Alan Thomas, song cycle

Ања Павловић

Студент мастер академских студија

Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности

anjavio11@gmail.com

ЋЕМАНЕ – ПОРЕКЛО И ЗАСТУПЉЕНОСТ ТРАДИЦИОНАЛНОГ МУЗИЧКОГ ИНСТРУМЕНТА НА БАЛКАНУ

У раду се говори о ћеману – гудачком традиционалном народном музичком инструменту. Сам назив инструмента указује на његово турско, односно персијско порекло. Мада је инструмент под овим називом стигао на балканско тле са Турцима, несумњиво је његово присуство на простору Балкана и пре доласка Турака, првенствено захваљујући византијској култури, под чијим утицајем се развијала средњовековна Србија. Циљ је да се утврди порекло, грађа и техника свирања на овом инструменту, као и његово присуство у музичком фолклору Србије и других балканских земаља. У раду је коришћена историјска и аналитичка метода истраживања.

Кључне речи: ћемане, историјски развој, Србија, извођаштво

Anja Pavlović

Master's student

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music

ĆEMANE – ORIGIN AND REPRESENTATION OF THE TRADITIONAL MUSICAL INSTRUMENT IN THE BALKANS

The paper is about the *ćemane* - a stringed traditional folk musical instrument. The very name of the instrument indicates its Turkish or Persian origin. Although the instrument under this name arrived on the Balkan soil with the Turks, there is no doubt that it was present in the Balkans even before the arrival of the Turks, primarily thanks to the Byzantine culture, under whose influence medieval Serbia developed. The goal is to determine the origin, structure and technique of playing this instrument, as well as its presence in the musical folklore of Serbia and other Balkan countries. Historical and analytical research methods were used in the paper.

Keywords: *ćemane*, historical development, Serbia, performing arts

Игор Сарајлић

Докторанд

Универзитет уметности у Београду, Факултет музичке уметности

igorsarajlic@gmail.com

АМБИВАЛЕНТНОСТ У ЗНАЧЕЊУ И ТУМАЧЕЊУ ПОЈЕДИНИХ ОДСЕКА ПРВОГ СТАВА БЕТОВЕНОВЕ СИМФОНИЈЕ *ЕРОИКА*

Извођач различитим поступцима, у складу са личном извођачком праксом и доживљајем композиције, може створити утисак различитог протока сегмената музичког тока, чинећи да се то дело доживљава сажетије или разуђеније. Места која му омогућавају овакве интервенције јесу они простори који су, на извесан начин, ослобођени основне композиторске идеје и записа. Перцепција протока времена или доживљај трајања музичког догађаја у овим „ослобођеним просторима“ зависи од слушне – когнитивне перцепције. С обзиром да не постоји орган који детектује време, различити извођачи, као и слушаоци, на различит начин перципирају време, односно имају субјективан доживљај протока времена. У психолошком смислу два једнака временска периода, мерена физичким јединица – мерама, могу да се учине неједнаким. Међутим, ова појава не мора бити само резултат субјективног доживљаја већ се може измерити и самим трајањем извођења, где оно и реално траје краће или дуже. Овакве појаве се могу уочити у извођењу првог става Бетовенове треће симфоније *Ероика*, о чему ће се говорити у овом раду. Упоредном анализом три различита извођења овог дела, запажају се различити концепцијски приступи следећих диригената: Леонарда Бернштајна, Данијела Баренбојма и Херберта фон Карајана.

Кључне речи: Бетовен, симфонија *Ероика*, перцепција протока времена, концепцијски приступ диригента

Igor Sarajlić

DMA Student

University of Arts in Belgrade, Faculty of Music

AMBIVALENCE IN THE CONTENT AND INTERPRETATION OF INDIVIDUAL SECTIONS OF THE FIRST MOVEMENT OF BEETHOVEN'S *EROICA* SYMPHONY

The performer can create the impression of a different flux of segments of the musical flow through different procedures, in accordance with the personal performing practice and experience of the composition, making the work perceived as more concise or more dispersed. The places that allow him to make such interventions are those spaces that are, in a certain way, exempt from the composer's essential ideas and notes. The perception of the passage of time or the experience of the duration of a musical event in these "liberated spaces" depends on auditory-cognitive perception. Given that no organ detects time, different performers, as well as listeners, perceive time in different ways, that is, they have a subjective experience of the passage of time. In the psychological sense, two equal periods, measured by physical units - measures, can be made unequal. However, this phenomenon does not have to be only the result of a subjective experience, but can also be measured by the duration of the performance itself, where it actually lasts shorter or longer. Such phenomena can be observed in the performance of the first movement of Beethoven's third symphony *Eroica*, which will be discussed in this paper. A comparative analysis of three different performances of this piece reveals the different conceptual approaches of the following conductors: Leonard Bernstein, Daniel Barenboim and Herbert von Karajan.

Keywords: Beethoven, *Eroica* Symphony, perception of the passage of time, conceptual approach of the conductor

Jelena Simonović Kovačević

Doktorand

Univerzitet Singidunum, Beograd, Fakultet za medije i komunikacije

jelena.simonovic.kovacevic.20204201@fmk.edu.rs

SAVREMENA KULTURNA PRAKSA I KLASIČNA MUZIKA: SPOJ NESPOJIVOG? PRIMER ANDRE RIJU I NJEGOV *JOHAN ŠTRAUS* ORKESTAR

Koncert holandskog violiniste svetskog glasa Andre Rijua i njegovog privatnog orkestra „Johan Štraus“ je 2019. godine u Beogradskoj areni izazvao veliko interesovanje kod ljudi koji nisu konzumeri seriozne muzike. Njegovi koncerti ne nude puko slušanje klasičnog koncerta. Riju pruža publici zabavu u vidu spektakla. Odabir kompozicija koje imaju kratku formu, članovi orkestra i solisti koji su odeveni u raskošne kostime, scenski efekti, zbijanje šala i pričanje anegdota tokom koncerta nameću pitanje da li se klasična muzika na ovaj način popularizuje ili se urušava? Da li se prednost daje zabavi ili vrhunskom izvođenju kratkih formi? Maks Horkhajmer i Teodor Adorno u svojoj knjizi Dijalektika prosvetiteljstva objašnjavaju da se u kulturi pojam kultura više ne vezuje za visoku kulturu ili umetnost koja stvara pojedinca i oblikuje pojedinca koji stvara umetnost, ona ima za cilj da ujednači pojedince prema interesima i obrascima koje kreiraju bogati kapitalisti. Kulturna industrija proizvodi i sprovodi nešto što se naziva „kultura“, potrošačima pruža površno i iluzorno zadovoljstvo u obliku zabave, dok uspostavlja skup umetničkih normi i konvencija o tome šta umetnost i zabava treba da budu. To znači da klasična muzika postaje komercijalna, da ima svoju tržišnu vrednost i da izlazi iz svoje „fosilne“ forme koja je bila rezervisana za salonska izvođenja i elitno društvo. Ipak, klasična muzika ne gubi nužno na svojoj vrednosti ako se prikazuje kao spektakl. Naprotiv, ona dobija omasovljenu publiku, dostupnija je običnom čoveku, a upotreba savremenih kulturnih praksi, kroz ovakve komercijalne nastupe i medijski spektakl, postaje kulturna navika.

Ključne reči: Andre Riju, koncert, kultura, performans, spektakl

Jelena Simonović Kovačević

PhD Student

Singidunum University, Belgrade, Faculty of Media and Communications

CONTEMPORARY CULTURAL PRACTICE AND CLASSICAL MUSIC: A FUSION
OF THE INCOMPATIBLE? THE EXAMPLE OF ANDRÉ RIEU
AND HIS JOHANN STRAUSS ORCHESTRA

The 2019 concert of the world-renowned Dutch violinist André Rieu and his private "Johann Strauss Orchestra" at the Belgrade Arena aroused great interest among people who, usually, are not consumers of classical music. A typical Rieu program provides his audience with spectacular stage effects, while soloists and members of the orchestra, dressed in luxurious period costumes, jest and recount anecdotes. He offers entertainment in the form of a spectacle. This is not traditional classical concert—his audience is not taxed by weighty, long pieces. All of this raises the question whether classical music is being popularized, or is it being trivialized? Or has the priority been given to the entertainment aspect, or to the artistic, top-notch performance of short forms? In their book "Dialectic of Enlightenment," Max Horkheimer and Theodor Adorno state that, in modern times, the concept of culture is no longer associated with high culture or with art, created by an individual and shaping the individual who creates art. It aims to equalize individuals according to the interests and patterns created by rich entrepreneurs. The cultural industry produces and enforces something called "culture", providing consumers with superficial and illusory pleasure in the form of entertainment, while establishing a set of artistic norms and conventions about what art and entertainment should be. This means that classical music is becoming a product, having its own market value and emerging from its "fossilized" form, reserved for salon performances and elite society. However, classical music does not necessarily lose its value if it is presented as a spectacle. On the contrary, it gains a mass audience. It is more accessible to the common man. And, the use of modern cultural practices through commercial performances and media spectacles, transform into a cultural habit.

Keywords: André Rieu, concert, culture, performance, spectacle

Dina Vojvodić Nikolić

Muzička škola „dr Miloje Milojević“, Kragujevac

dinavojvodic@yahoo.com

ČASOPIS „SAVREMENI AKORDI“ (1954–1961) U ISTORIJI SRPSKE MUZIČKE PERIODIKE XX VEKA

Od marta 1954. do novembra 1961. godine, sa izuzetkom 1956. i 1960. godine, u Beogradu je, u izdanju Udruženja džez muzičara, izlazio časopis „Savremeni akordi“. U to vreme, to je bio jedini jugoslovenski muzički časopis, osim jednog u Sloveniji. Glasilo je štampalo eseje, članke, kritike i vesti iz domaćeg i stranog muzičkog života. Za osam godina svog postojanja časopis je objavio ukupno dvadeset i dva broja, od toga osam dvobroja, na preko sedam stotina stranica. Časopis je odgovarao potrebama domaće muzičke sredine, a kao takav bio je namenjen širem krugu čitalaca. Glavni urednik bio je muzikolog Dušan Plavša. Pored njega, u časopisu su saradjivali još i Nikola Hercigonja, Josip Andreis, Nenad Turkalj, Pavle Stefanović, Dragutin Čolić, Petar Bingulac i drugi. Cilj glasila, odnosno muzičke revije bio je da se, u momentu kada se u domaćem muzičkom životu osećala potreba za jednom stručnom publikacijom, u njen rad uključe kulturni radnici iz svih republika tadašnje države kako bi svi jugosloveni muzičari mogli na stranicama lista pronaći ono što ih interesuje. Objavljivani su prilozi sa temama iz domaće i inostrane muzike i negovale su se sve one muzikografske vrste koje su se nalazile i u ostalim muzičkim časopisima međuratnog doba: eseji, ogledi o muzici, nekrolozi, vesti, beleške, didaktički i prosvetiteljski članci. Časopis „Savremeni akordi“ do sada nije bio predmet integralnog čitanja i analiziranja. Cilj ovog rada je upravo istorijski, ideološki, strukturni i muzikološki pregled glasila uz pomoć kojeg će se osvetliti i kontekstualizovati vremenski okvir dešavanja u srpskoj muzičkoj umetnosti. Rad donosi i integralnu bibliografiju časopisa, koja do sada nije popisana.

Ključne reči: „Savremeni akordi“, Dušan Plavša, muzički časopis, srpska muzička periodika

Dina Vojvodić Nikolić

Music School“ Dr. Miloje Milojević”, Kragujevac

THE MAGAZINE "SAVREMENI AKORDI" (1954–1961) IN THE HISTORY OF SERBIAN MUSICAL PERIODICALS OF THE 20TH CENTURY

From March 1954 till November 1961, with the exception of 1956 and 1960, the magazine „Savremeni akordi“ was published in Belgrade, published by the Association of Jazz Musicians. At that time, it was the only Yugoslav music magazine, apart from one in Slovenia. The magazine printed essays, articles, reviews and news from domestic and foreign musical life. During the eight years of its existence, the magazine published a total of twenty-two issues, of which eight were duets, on over seven hundred pages. The magazine responded to the needs of the local music community, and as such was intended for a wider range of readers. The editor in chief was a musicologist Dušan Plavša. Besides him, Nikola Hercigonja, Josip Andreis, Nenad Turkalj, Pavle Stefanović, Dragutin Čolić, Petar Bingulac and others also collaborated in the magazine. The goal of the magazine, that is, the music review, was to include cultural workers from all the republics of the country at a time. Domestic music life felt the need for the professional publication in its field. That was the way for all Yugoslav musicians to find what they wanted on the pages of this magazine. Contributions which were published varied in topics from domestic and foreign music, and all those musicographic types that were found in other music magazines of the interwar period were nurtured: essays, essays on music, obituaries, news, notes, didactic and enlightening articles. The magazine „Savremeni akordi“ has not been the subject of integral reading and analysis until now. The aim of this paper is precisely the historical, ideological, structural and musicological review of the media, which will eventually shed light on the time frame of events in Serbian musical art. The work also provides an integral bibliography of the magazine, which has not been listed so far.

Keywords: „Savremeni akordi“, Dušan Plavša, music magazine, serbian music periodical

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

371(048)
7(048)
37.036(048)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Традиционално и савремено у уметности и образовању (3 ; 2022 ; Косовска Митровица)

Зборник сажетака / Трећи међународни научни скуп Факултета уметности Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Традиционално и савремено у уметности и образовању, Косовска Митровица, 22-23. децембра 2022. године = Book of abstracts / Third International Scientific Conference of the Faculty of Arts of the University of Priština with the temporary seat in Kosovska Mitrovica, Traditional and Contemporary in Art and Education, Kosovska Mitrovica, 22-23 December 2022 ; [организатор Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности са привременим седиштем у Звечану] ; [уредили Драгана Цицковић Сарајлић, Петар Илић] ; [превод на енглески Јелена Бабић Антић, Сања Вујновић]. - Звечан : Универзитет у Приштини, Факултет уметности, 2022 (Петровац на Млави : Стојадиновић). - 139 стр. ; 25 cm

Упоредо срп. или рус. текст и енгл. превод. - Текст ћир. и лат. - Тираж 150.

ISBN 978-86-83113-63-7

а) Образовање -- Апстракт б) Уметност -- Апстракт

COBISS.SR-ID 84689929